

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EROL BÜYÜKMERİÇ'İN ÇOCUK
KİTAPLARININ EĞİTSEL İLETİLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**ELİDA ÖZTÜRK
17746002**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. BAYRAM BAŞ**

**İSTANBUL
TEMMUZ, 2021**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EROL BÜYÜKMERİÇ'İN ÇOCUK
KİTAPLARININ EĞİTSEL İLETİLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**ELİDA ÖZTÜRK
17746002
ORCID NO: 0000-0003-4798-0328**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. BAYRAM BAŞ**

**İSTANBUL
TEMMUZ, 2021**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EROL BÜYÜKMERİÇ'İN ÇOCUK
KİTAPLARININ EĞİTSEL İLETİLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**ELİDA ÖZTÜRK
17746002**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 4 Ağustos 2021

Tezin Savunulduğu Tarih: 13 Temmuz 2021

Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyadı	İmza
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Bayram BAŞ	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Celile Eren ÖKTEN	
	Doç. Dr. Ferhat Ensar	

**İSTANBUL
TEMMUZ, 2021**

ÖZ

EROL BÜYÜKMERİÇ'İN ÇOCUK KİTAPLARININ EĞİTSEL İLETİLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Elida Öztürk
Haziran, 2021

Bu araştırmanın amacı, Türk çocuk edebiyatı yazarlarından Erol Büyükmeriç'in çocuklar için yazdığı hikayelerindeki eğitsel iletileri, bu iletilerin sunuluş biçimleri ve amaçları bakımından sınıflandırılarak hikaye kitaplarındaki dağılımını tespit etmektir. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma olup, nitel araştırma yöntemlerinden, doküman incelemesidir. Çalışma deseni, iç içe geçmiş tek durum desenidir. Araştırmada veri kaynağı olarak Erol Büyükmeriç'in 5 öykü kitabından faydalanılmıştır. Eserler, doküman incelemesi aşama ve ilkeleri doğrultusunda, eğitsel iletileri, bu iletilerin sunuluş biçimleri ve amaçları bakımından sınıflandırılmıştır. Veri toplama aracı olarak, 139 farklı eğitsel iletiyi bulunduran ölçüt listesinden yararlanılmıştır. İncelenen kitaplarda tespit edilen eğitsel iletiler sunuluş (aktarış) biçimlerine göre “Doğrudan Aktarılan İletiler (Açık İletiler)” ve “Dolaylı Yoldan Aktarılan İletiler (Örtük İletiler)” şeklinde sınıflandırılmıştır. Sunuluş biçimlerine göre dolaylı/doğrudan aktarılan iletiler şeklinde tasnif edilen iletiler amaçlarına göre ise Kişilik Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler, Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler, Dini Duyguların Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler, Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler, Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler, Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler, Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler, Ekonomik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler biçiminde gruplandırılmıştır. Erol Büyükmeriç'in incelenen 5 kitabında eğitsel ileti tespit edilmiştir. Araştırılan eserlerin metinlerinde toplam 527 eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu eğitsel iletilerin 486 tanesi örtük ileti olup dolaylı aktarım yoluyla okuyucuya aktarılmıştır. Eğitsel iletilerden 41 tanesi ise yazarın açıkça ifade ederek (açık ileti) doğrudan aktarım yoluyla okuyucuya sunduğu iletilerdir. Yazarın kitaplarında en çok tespit edilen eğitsel ileti grubu “Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler”dir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Erol Büyükmeriç, Eğitsel İleti

ABSTRACT

AN INVESTIGATION ON EROL BÜYÜKMERİÇ'S CHILDREN BOOKS IN TERMS OF EDUCATIONAL MESSAGES

Elida Öztürk

June, 2021

The aim of this study is to determine the distribution of educational messages by classifying these messages in terms of their presentation methods and purposes in stories written for children by Erol Büyükmeriç, one of the authors of Turkish children's literature. The method of the research is qualitative research and one of the qualitative research methods is document analysis. The working pattern is a nested single-state pattern. The research has benefited from 5 storybooks of Erol Büyükmeriç as a data source. The works are classified in terms of their educational messages, the way these messages are presented, and their purposes, in line with the stages and principles of document analysis. As a data collection tool, a criteria list containing 139 different educational messages was used. The educational messages detected in the examined books were classified as “Directly Transferred Messages (Explicit Messages)” and “Indirectly Transmitted Messages (Implicit Messages)” according to their presentation (transmission) format. The messages classify as direct/indirect transmitted messages according to their presentation and have been grouped according to their purposes as Educational Messages Supporting Personality Development, Educational Messages Supporting Social Development, Educational Messages Supporting the Development of Religious Emotions, Educational Messages Supporting the Development of National Thought, Educational Messages Supporting the Development of Environmental Awareness, Educational Messages Supporting the Development of Aesthetic Thought, Educational Messages Supporting the Development of Universal Thought, Economic Educational Messages. Educational messages have been identified in Erol Büyükmeriç's 5 examined books. A total of 527 educational messages have been identified in the texts of these books. 486 of these messages are implicit messages which have been transferred to the reader via indirect transmission, and 41 of the detected messages are open messages and have been transferred to the reader by direct transmission. The most identified group of educational messages in the author's books is “Educational Messages that Support Personal Development”.

Keywords: Children's Literature, Erol Buyukmeric, Educational Message

ÖN SÖZ

Eğitim kişiliğin gelişmesiyle ilgili olup içinde yaşanılan toplumun kültürüne bağlıdır. Her toplumun ocuk yetiştirme konusunda farklı tutum ve yaklaşımları olmakla beraber, ocuk tüm toplumlarda önemlidir. ocuk edebiyatı eserleri, eğitimde önemli bir araç olmakla beraber, çocukların kişisel ve sosyal gelişiminde büyük rol oynamaktadırlar.

Erol Büyükmeriç günümüz ocuk edebiyatının önemli yazar ve şairlerindedir. Bu alışma Erol Büyükmeriç'in kitaplarındaki eğitsel iletileri tespit etmek ve bu iletilerin sunululul biçimlerine ve amaçlarına göre belirlemek üzerine yapılmıştır.

Bu çalışmanın planlanmasında ve hazırlanmasında yardımlarını ve zamanını hiçbir zaman esirgemeyen, sabırla dinleyen danışman hocam Prof. Dr. Bayram Baş'a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca, alışmalar esnasında benden desteklerini esirgemeyen aileme, biricik eşim Zafer ztrk'e ve bana kolaylıklar sağlayan çocuklarıma şükranlarımı sunarım. Yetişmemde katkıları olan bana eğitim ve okuma aşkını ve şevkini aşılayan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

İstanbul; Temmuz, 2021

Elida ztrk

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Kültür, Dil ve Eğitim Arasındaki Fenomenolojik İlişki	3
2.2. Çocuk Edebiyatı	5
2.3. Çocuk Kitapları	6
2.4. Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler.....	9
2.5. İletiler sınıflandırılması.....	10
2.5.1. Sunuluş biçimlerine göre iletiler	10
2.5.2. Amaçlarına Göre İletiler	11
2.6. Türkçe Öğretim Programlarının Değerler, Tema ve İletiler Açısından Değerlendirilmesi.....	14
2.7. Türk Çocuk Edebiyatı Yazarlarından Erol Büyükmeriç'in Hayatı ve Eserleri	19
2.8. İlgili Araştırmalar.....	21
2.9. Araştırmanın Amacı ve Önemi	24
2.10. Problem Tümcesi	25
2.11. Alt Problemler.....	25
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	27
3.1. Desen.....	27
3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri.....	27
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.4. Verilerin Analizi.....	28
3.4.1. Verilerin Kodlanması ve Temaların Bulunması	29
3.4.2. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi	31
3.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik	35
4. EROL BÜYÜKMERİÇ'İN ESERLERİNDEKİ EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BULGULAR VE YORUMLAR	36
4.1. "Midas'ın Serçe Parmağı" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler	36
4.2. "Yergök" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler	62
4.3. "Bozbıdık" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler	88
4.4. "Eski Bisiklet" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler	107
4.5. "Son İki Çocuk" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler.....	134
4.6. Erol Büyükmeriç'in Kitaplarındaki Eğitsel İletilere İlişkin Genel Bulgular. 154	

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	166
5.1. Sonuç.....	166
2.2. Öneriler	171
KAYNAKÇA	172

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1:	Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Yayınevleri	28
Tablo 2:	Kişilik Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması.....	31
Tablo 3:	Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması.....	32
Tablo 4:	Dini Duyguların Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması ...	32
Tablo 5:	Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması	33
Tablo 6:	Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması	33
Tablo 7:	Evrensel düşüncenin gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması	33
Tablo 8:	Estetik Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması.....	34
Tablo 9:	Ekonomik Eğitsel İletilerin Kodlanması.....	34
Tablo 10:	"Midas'ın Serçe Parmağı" Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	37
Tablo 11:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	57
Tablo 12:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	59
Tablo 13:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Dini Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	60
Tablo 14:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	60
Tablo 15:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	61
Tablo 16:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	61
Tablo 17:	"Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	62
Tablo 18:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	63
Tablo 19:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	83
Tablo 20:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	85
Tablo 21:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	86
Tablo 22:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Evrensel Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	86
Tablo 23:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Dini Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	87
Tablo 24:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	87
Tablo 25:	"Yergök " Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	88
Tablo 26:	"Bozbidik" Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	89

Tablo 27:	"Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	103
Tablo 28:	"Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	105
Tablo 29:	"Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	106
Tablo 30:	"Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	107
Tablo 31:	"Eski Bisiklet" Kitabında Yer Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	108
Tablo 32:	"Eski Bisiklet" Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	131
Tablo 33:	"Eski Bisiklet" Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	133
Tablo 34:	"Eski Bisiklet" Kitabında Yer Alan Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	134
Tablo 35:	"Son İki Çocuk" Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	135
Tablo 36:	"Son İki Çocuk" Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı.....	151
Tablo 37:	"Son İki Çocuk" Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	152
Tablo 38:	"Son İki Çocuk" Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	153
Tablo 39:	"Son İki Çocuk " Kitabında Yer Alan Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	153
Tablo 40:	"Son İki Çocuk" Kitabında Yer Alan Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı	153
Tablo 41:	Erol Büyükmeriç'in Kitaplarındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular .	154
Tablo 42:	Kişisel Gelişime Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler.....	161
Tablo 43:	Toplumsal Gelişime Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler...	162
Tablo 44:	Ulusal Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler.....	163
Tablo 45:	Estetik Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler.....	163
Tablo 46:	Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler	164
Tablo 47:	Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler.....	164
Tablo 48:	Dini Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler.....	164
Tablo 49:	Ekonomik Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler.....	165
Tablo 50:	Erol Büyükmeriç'in Eserlerinde Tespit Edilen Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı	165

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	"Midas'ın Serçe Parmağı" Romanında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kategorilere Göre Kullanım Oranları	40
Şekil 2:	"Yergök" Romanında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kategorilere Göre Kullanım Oranları	66
Şekil 3:	"Bozbıdık" Romanında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kategorilere Göre Kullanım Oranları	91
Şekil 4:	"Eski Bisiklet" Romanında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kategorilere Göre Kullanım Oranları	110
Şekil 5:	"Son İki Çocuk" Romanında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kategorilere Göre Kullanılma Oranları	137
Şekil 6:	Erol Büyükmeriç'in Eserlerinin Eğitsel İletilerinin Amaçlarına Göre Kullanılma Sıklıkları.....	160
Şekil 7:	Erol Büyükmeriç'in Eserlerinin Aktarış (Sunuluş) Biçimlerine Göre Kullanılma Oranları	161

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
Eİ	: Eğitsel İleti
EA	:Eser Adı
EİK:	: Eğitsel İleti Kategorisi
T	: Toplam
S	: Sayfa
Bk.	: Bakınız
vb.	: ve benzeri
Dr.	: Doktor
Doç.	: Doçent
Öğr.	: Öğretim
İAÜ	: İstanbul Aydın Üniversitesi
YTÜ	: Yıldız Teknik Üniversitesi
EA	: Eser Adı
TCDD	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TYS	: Türkiye Yazarlar Sendikası
TÖS	:Türkiye Öğretmenler Sendikası
ÇGYD	: Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği
ELMS	: Eskişehir Lokomotif Motor Sanayii

1. GİRİŞ

Öğrenme ihtiyaçlarının farklılaşması ile birlikte, dijital teknolojiler hiç olmadığı kadar hayatımızın bir parçası haline gelmişken, açık ve uzaktan öğrenmenin kapsamı da hızda değişime uğramıştır. Çocukların "akran öğrenmesi" denilen sosyalleşmenin getirdiği gelişim sürecinden de mahrum kalması ile birlikte, eğitiminde farklı yaklaşımlara yönelmenin gerekliliği anlaşılmıştır.

Etkili öğrenme, eğitsel gelişmelere açık olmayı ve ilişkili birçok disiplin ile eşgüdüm içinde çalışmayı gerektiren, yeni ve farklı durumlarda uygulamaya konulabilen öğrenmedir. Eğitimin en önemli dinamiklerinden olan milli ve manevi değerlerin korunarak yeni nesillere aktarılması, doğru eğitim ve öğretim programlarının belirlenmesi ile gerçekleşecektir. Eğitim sisteminde gelinen aşamada, Türkçe öğretimi ve Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin değerler ve iletiler bakımından zengin unsurları barındırması önem arz etmektedir. Değişen dünya ile çocuğun kendine özgü mantığı, düşüncüsü, dili, algılaması ve çevreye olan dikkati çocuk edebiyatında yeni boyutlar kazandırmıştır. Çocuk edebiyatının, eğitimdeki işlevsel boyutu, çocukların yeni düzene alışmasını kolaylaştıracak, en önemli araçtır.

Sever (2013, 43) 'e göre okuma ve yazar ile çocuğun kurmuş olduğu iletişim süreci, çocuğun dil gelişimine katkıda bulunur. Böylelikle çocuk anadilini nasıl kullanacağını, dilinin olanaklarının ve yaratıcı gücünün farkına varır. Eserler çocukların hayal dünyasını geliştirerek, daha önce yaşamamış oldukları yaşam ve deneyimleri edinmelerini sağlar, onların kavramsal anlayışlarının gelişimine katkıda bulunur. Yazınsal iletişim ile erken tanışan çocuklar, çevreyi tanıma, anlamlandırma becerilerini daha kolay kazanırken, bunun yanında da sosyalleşme ve kişisel gelişimlerinde farkındalık oluştururlar. Çocuk kitapları, içerik ve vermek istedikleri iletiler ile çocukta istenilen olumlu duygu ve davranışları, doğal akış içerisinde, örtük

olarak kolaylıkla verebilmektedir. Sanatçı dışarıdan aldığı ve yaşadığı her şeyi, eserlerinin içinde eritir; her türlü fikri hikâye şekline sokmasını bilir.

Günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından Erol Büyükmeriç de, nitelikli eser verebilen nadir yazarlarımızdandır. Eserleri gerek eğitsel ileti kategorileri açısından zenginlik gösterirken; yapı, üslup ve içerik olarak da okuyucusunu doyuma ulaştırır. Bu nedenle çalışmamızda Erol Büyükmeriç'in yazmış olduğu eserlerindeki eğitsel iletilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; kültür, dil ve eğitim ilişkisi, çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, çocuk kitaplarında eğitsel iletiler ve sınıflandırılması, Erol Büyükmeriç'in çocuk edebiyatındaki yeri ve daha önce yapılmış olan ilgili çalışmalar üzerine kuramsal değerlendirmeler yapıp, yöntem bölümüne geçilmiştir. Çocuğun karakterini şekillendirmesi bakımından büyük öneme sahip olan eğitsel ileti kavramı ve bu doğrultuda oluşturulmuş kuramsal zemin aşağıda açıklanmıştır.

2.1. Kültür, Dil ve Eğitim Arasındaki Fenomenolojik İlişki

Kültür tanımlarının, belki de en kapsamlısını, Kültürel Antropoloji'nin kurucularından Tylor yapmıştır. "Kültür, ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün'dür" der. Ancak Bozkurt Güvenç, Tylor'un bu tanımının olguyu bütünüyle yansıtamayacağını ifade eder ve kültürü, Tylor'ın tanımına ek olarak eğitim kavramını da katarak, eğitimin kuşaktan kuşağa aktarıldığını şu şekilde tanımlar: "Kültür öğrenilmiş, saklanmış, öğretilen; eğitimle yeni kuşaklara aşılana bir muhtevadır". Mehmet Kaplan ise kültürü tanımlarken, "kültür, bir topluluğu, bir cemiyeti, bir milleti, millet yapan ve onu diğer milletlerden farklı kılan hayat tezahürlerinin tümüdür" der. Hayat tezahürleri kavramının içine o milletin, yüz yıllar boyunca yaratmış olduğu milli ve manevi tüm unsurları girmektedir. Dil, ahlak, gelenek ve görenekler, edebiyat, örf ve adetler, din, yaşam tarzı, mimari, hayata bakış... vb birçok unsur kendini hayatın tüm alanlarında gösterir. Kültürün oluşmasında ve sürdürülebilirlik kazanmasında, dilin işlevi ve önemi oldukça büyüktür. (Kaplan, 2011, 11) Bu tanım milli duyguları merkeze alarak, "Her milletin kültürü, o milletin parmak izidir." ifadesiyle paralellik göstermektedir. Dil ile kültürü aynı boyutta değerlendiren bir başka tanım da "Dil, kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi, hazinesi ya da sözlüğü gibidir." Bozkurt Güvenç'e aittir (Güvenç, 1999, 108).

Kültürün aynası olarak nitelendirilen konuşma, dil, insan türünün başlıca özelliğidir. Konuşma yoksunluğu insandan aşağı yaratıklara aittir. Dil, bir kültürün zihinsel hazinesidir. Birlikteliğin simgesidir ve nesilden nesile aktarılır. D. Aksan'a göre dilin tanımı şöyledir: "Dil, düşünce, duyu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir" (Tezcan, 2008, 159). Karaağaç'ın linguistik bakış açısıyla dil tanımı da şu şekildedir;

"Dil, insana, ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir dünya kurma ve tabiata tarihi kalma imkânı veren, toplumsal uzlaşılarla dayalı bir saymacalar sistemi ve ses-anlam ilişkisi bütünüyle nedensiz olan, seslerden örülü ortak öğretilmeler toplamıdır" (Karaağaç, 2012, 45).

Karaağaç da bu tanımıyla toplum bağlamından uzaklaşmayarak, dilin toplumsal uzlaşılarla dayalı olduğunu belirtmektedir.

Bireyde kişilik gelişimi, eğitim ile oluşur. Eğitim sadece okulda ve evde gerçekleşen bir süreç olmayıp, tüm çevre bununla da birlikte topluluğun eylemidir. Yaşamayı ve olmayı öğrenme açısından bakılacak olursa eğitim, bir topluluğun bütün yaşantısıdır. (Ottaway, 1968, 7). Eğitim, kişiliğin gelişmesiyle ilgili olduğundan içinde bulunduğu toplumun kültürüne bağlıdır. Kuşaktan kuşağa aktarılan kodların doğru aktarılması, ancak çocuklara nitelikli bir eğitimin verilmesiyle mümkündür. Son zamanlarda insan davranışları üzerine yapılan gerek psikolojik ve gerekse antropolojik araştırmalarda, bireylerin kişiliklerinin, yetişmiş oldukları toplumun kültürleriyle, aynı özelliklere sahip oldukları belirtilmiştir. Bireyler yaşadıkları toplumların kültürlerinin değerlerine göre, davranışlarını belirlerler. (Ottaway, 1968, 25).

Kültür, dil ve eğitim kavramları üçgeninde, insanı merkeze alan bir başka tanım da "Ne çokkültürlülük, ne dil, ne de eğitim eğitilebilir; eğitilebilen biricik varlık insandır, yaratan, konuşan, çokkültürlü, çokdilli, eğitilen, eğiten bir varlık olarak insan, ister çağımız Avrupa'sında isterse yeryüzünün başka yerlerinde olsun sınırlı, somut bir varlık olarak insan" (Uygur, 2013, 34). Bu sebeple kültür, eğitim ve dil ayrılmaz bir bütündür ve insanda buluşur. Dil ve kültür ve eğitim inanılmaz derecede karmaşık ve bir insan felsefesine sahip olmadan anlaşılması zor olan kavramlardır. Bu kadar karmaşık olan bu durumun içersine bir de çocuk olgusunun girmesi, çalışılan boyutu daha da derinleştirmektedir.

2.2. Çocuk Edebiyatı

Her kültürde ve çağda çocuğa bakış açıları farklı olmuş, çocukların nasıl terbiye edileceği üzerine sayısız araştırmalar yapılmıştır. İnan (2014, 11) kitabının önsözünde çocuğu şu şekilde tanımlar:

"Çocuk...
—Bilişsel katmanlardan oluşan beynin bilgisayar gibi programı
—Kurbanı olduğu içgüdülerini dizginleyen toplumun mahkûmu
—Ödül ve cezayla davranışları denetlenip yönlendirilebilen bir varlık...
Üstelik kimi toplumlarda çocukluk döneminin bile olmadığını, yetişkinlik öncesinden yetişkinliğe geçildiğini söyleyenler de var. Belki edilgen olduklarından, çocuklar araştırmalarımızın vazgeçilmez nesnesi"

Çocuğa ulaşmanın en kolay yolu yaşadığı değerler sistemi içerisinde onu tanımaktan geçer. Ancak çocuğu tanıma ve anlamayı yapmak için de çocukla anlaşmayı öğrenmek gerekir. Çocuk merkezli eğitim yaklaşımlarının benimsenerek, dün bugün ve gelecek arasında geleneğin yaşayan yönü, çocuk kültürü odağında yorumlanmalıdır. Bunu da sağlayacak olan da çocuk edebiyatıdır. Bu edebiyat çocukların ön öğrenme eksikliği sebebiyle, yetişkinlerden farklı olarak ortaya çıkmıştır.

Çocuk edebiyatı, edebiyatın küçültülmüş, kısaltılmış, sadeleştirilmiş, basitleştirilmiş, edebî tarafı ve estetik yönü göz ardı edilmiş hâli değildir. Çocuk edebiyatı yazarı olmak, şuur ve hassasiyet meselesidir. Çocuğu anlayabilmek ve tanıyabilmek için, çocuksu olabilmek gereklidir. Yazarın düşünsel kamerasını çocuğun göz hizasına indirip, kendi yazdığını oradan okuması gerekir. Çocuk edebiyatı yazarı, çocuğun dünyasıyla estetik zevki harmanlayıp, bunu çocuğa verebilen kişidir. (Baş, 2013, 473). Çocuk edebiyatı çocuğa sadece kendini anlatıyorsa bu edebiyat kendini sınırlamış demektir. Çocuk eserde aynı zamanda kendinde olmayı da görmek ister. Sınırlarının zorlanmasını, hayal dünyasının gelişmesini, hatta ve hatta özendiği büyüklerinin dünyasına götürülmeyi bekler. Çocuk sürekli olarak kendini çocuk gibi gösteren, onu küçümseyen bir edebiyatı basit bularak reddedebilir. Yetişkin dünyasından kendinde olmayana yönelmek ister. Çocuk edebiyatı bir anlama çabasından fazlası ve edebiyatın içinden daha incelikli bir yazım sürecidir. (Güzel, Karatay; 2000, 10). Çocuk edebiyatı çocuğun ve çocukluğun edebiyatı değildir. Böyle bir yaklaşım edebiyatı sınırlayacaktır. Edebiyat ve sanatın uyumu nitelikli edebiyatı belirleyen iki unsurdur. Çocuğa göreliğin ölçüsünü dil, anlatım ve çocuksu

duyarlılık belirleyecektir. "Çocuk edebiyatı, edebiyatın taşıdığı hemen her niteliği taşımakla birlikte eğitici yönüyle de öne çıkan bir sanat dalıdır" (Şimşek, 2014, 15).

Dünyada ve ülkemizde edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları üzerinden yapılan tartışmalar çok eskilere dayanmaktadır. Ancak son yüzyılda çocuk edebiyatı kendine özgü yapısıyla, edebiyatta geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir.

Nitelikli çocuk kitapları sayesinde çocuk edebiyatı amacını ve işlevini yerine getirerek, çocuk gelişimine katkı sağlar. Aynı zamanda çocukta, nitelikli bir okuma kültürünün oluşmasında da çocuk edebiyatının işlevi çok büyüktür. "Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Başka bir söyleyişle, çocuklar adına üretilen yayınlar çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralayan etkili birer uyaran olmalıdır." (Sever, 2008, 19).

2.3. Çocuk Kitapları

Çocuk kitapları, geleceğin yetişkini olarak görülen çocuğa, doğru davranış kalıplarını aşlamak, zihinsel ve ruhsal gelişimine destek olmak için önemli araçlarımızdandır. Çocuk edebiyatını edebiyattan soyutlayarak, sadece pedagojik işlevler doğrultusunda sınırlandırmak ve bu alanın eğitici yönünü öne çıkarmak, bu edebiyatın temel işlevlerini görmezden gelmek demektir. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatının "okuma alışkanlığının kazanılmasında edebiyat duyarlılığının gelişmesine ve bireyin kendi kimliğinin oluşmasına değin geniş bir etki alanı vardır" (Dilidüzgün, 1996, 27). Bu yüzden ki aynı şekilde; çocuk kitaplarını da pedagojik işlev doğrultusunda sınırlandırmak doğru olmayacaktır. Çocuk, kitap okuma alışkanlığını ancak, okuma hazzı ve estetik zevki hissettiğinde sağlar.

Kitapla çocuk ilişkisinde yazar çocuğa yolu açar. Çocuklar için yazan ve gerçekleştiren sanatçının ilk yapması gereken çocuğun "içsel doğası"nı anlamaya başlamasıdır. Ancak bu şekilde çocuğa hitap edebilecek uygun bir dil ve anlatım hedeflenebilir. "Çocuğun içsel doğasını anlamaya başlamanın en iyi yolu, -aynı temel öğelerin hepsi bizde de var olduğu için- kendimize bakmaktır. Ancak, doğamızın yalnızca sınırlı bir yönü değil tamamını keşfetmeye çalıştığımızı unutmamalıyız." (Williams, 2003, 50) Bu şekilde yazar okuru bilinmez bir yolculuğa çıkarır. Her yazar eserinde bu hazzı ve estetik zevki aynı şekilde vermeye müsait

değildir. Nitelikli eserleri, edebi ve estetik duygudan yoksun, bireye değer katmayan niteliksiz metinleri ayırt etmek ancak estetik duyguya sahip olabilmek ile mümkündür. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri edebi değerini ve estetik hazzı okuyucusuna hissettirir. Okumanın hazzını alan çocuk, kendini ve toplumu anlamlandırmada zorlanmayacak ve edebi değer, estetik zevk ile okuma alışkanlığı da kazanacaktır. Nitelikli eserler ile estetik bakış açısına ulaşan çocuk, aynı zamanda yazılı ve sözlü becerilerinin oluşmasında belli bir disipline ulaşacaktır. Bu disiplinin getirdiği haz duygusu ile, çocuk benzer hazları yakalamak için benzer eserlere yönelmeye çalışacaktır. Estetik yani sanat eğitimi çocuğun nitelikli ürünleri seçmesini sağlamaktadır (Sebik, 2012).

Çocuk kitaplarının hazırlanmasında göz önünde bulunması ve çocuk kitaplarında olması gereken eğitim ilkelerini şu şekilde derleyerek ifade edersek;

- 1.Çocuk kitapları okullardaki programları destekleyici olmalı ve eğitim sürecine katkı sağlayıcı nitelikte olması gerekmektedir.
2. Çocuk edebiyatı yazarları, yazdıklarının hangi yaş grubuna hitap ettiğini gözetmeli ve yazdıklarının eğitim programları ile uyumlu olmasına dikkat etmelidirler.
3. Çocuklara yönelik yazılan eserler gerçek hayatla ilişkili olmalıdır. Çocuk, kendi yaşantısından yola çıkılarak yazılmış olan eserlere daha büyük bir ilgi duymakta ve bu tür eserler, çocuklar tarafından daha çok okunmaktadır.
4. Çocuk edebiyatı ürünleri duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olmalıdır. Bu eserler, çocukların kavrama düzeylerini geliştirmeli, onların okuduklarından, dinlediklerinden ve gözlemlediklerinden hareketle duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıdır.
5. Çocuk edebiyatı eserleri çocuklara, ülkesini ve tüm dünyayı sevmeyi aşılmalıdır. Bu eserler yaşadığımız dünyayı korumayı, insanlık adına güzel şeyler yapmayı, harekete geçirmeyi, sağlayıcı duyguların kazandırılmasına özen göstermelidir. Çocukları karamsarlıktan uzak onları umutlandırıcı, hayata bağlayıcı eserlerle yüz yüze getirmek gerekir.
6. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukta üretme becerisini geliştirmelidir.
7. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlamalıdır.
8. Çocuklara yönelik eserlerde şiddet unsurlarına yer verilmemelidir.

9. Çocuk edebiyatı ürünleri ile çocukta estetik duyarlılık geliştirilmelidir. Çocuğun daha sonraki yaşantısında da bu duygusundan faydalanabilmesi sağlanmalıdır.

10. Çocuklara yönelik yazılan eserler, eleştirinin nasıl yapılması gerektiği ve tepki koymanın ölçüleri hususunda, çocuğu bilinçlendirici olmalıdır.

11. Çocuk edebiyatı eserleri, çocukların kişilik oluşumuna farklı yönlerden katkı sunmalı, onların toplumla uyum sağlamasına yardımcı olmalıdır. Çocuğa, toplum içinde değerli bir birey olduğu hissettirilmeli, kendisinin de toplumun bir parçası olduğu bildirilmelidir.

12. Çocuk edebiyatı ürünleri, dil becerileri içerisinde yer alan okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerinin çocuklarda gelişmesine katkıda bulunmalıdır.

13. Çocuk edebiyatı metinleri, çocuğu kadercı olmaya ve ön yargılı davranmaya sürüklememeli, çocuğun doğasına uygun bir şekilde onu geliştirici özellikte olmalıdır (Yalçın, Aytaş; 2014, 50, 51).

Çocuk edebiyatında, sanatçının biçimini yani sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliğini, çağının kendine özgü anlatış biçimini, üslup, tarz ve stilini belirleyen üç temel unsur "çocuk bakış", "çocuğa görelilik" ve "çocuk gerçekliği"dir. Fazıl Hüsnü Dağlarca bu üç temel kavramı "çocuğun baktığı yerden bakmak ve gördüğünü görmek" biçiminde yorumlar. Çocuğu iyi tanıyan yazar "Bu çocuk ne istiyor/ Yüzüne baktığım an"sorusunu kendine sorabilen yazardır. (Taşdelen, 2005, 326) Çocuğun ilgilerini, beğenilerini, isteklerini, hayat tarzını, yaşadığı dönemi, okuma seviyesini, dikkatli dizgisel bir tutum ile kurgulayarak, karakterle özdeşim kurmasını sağlayan yazarın iletişimi daha etkili ve uzun süreli olacaktır. Böyle bir iletişim çocuğun, ruhsal ve zihinsel dünyasına katkı sağlayarak, yaşama dair deneyim ve duyarlılık kazanmasına, hayata hazır birey olarak yetişmesine yardımcı olacaktır.

Verilen iletinin yanında bu iletinin sunuluş şekli de oldukça önemlidir. Çocuk bu iletiyi, doğal olarak, çabasızca almalıdır. Nitelikli, ilke ve kurallara uygun olarak kurgulanan ürünler, çocukların onları doğru kullanmalarına ve yararlı bilgi ve beceriler kazanmalarına sebep olur.

2.4. Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler

Çocuk kitaplarında eğitsel ileti konusuna geçmeden önce, bu çalışmamızın temel kavramlarından olan eğitsel bağlamdaki "ileti" terimlerinin açıklanması faydalı olacaktır. Adalı ileti kavramını somutlaştırarak şu şekilde ifade etmiştir. (Adalı, 1981).

"Uçaktan ve motordan hiç anlamayan yolcuya uçağın neden bozulduğunu açıklamaya çalışan bir pilot, yolcuyla aynı dili konuşsa bile, oldukça çaresizdir. Okuduğu kitabın terimlerini, göndermelerini bilmeyen biri için o kitabı anlamak bir dil engeli olmasa da, sorun olur"

Yazarın yaratmış olduğu eser ile okuyucu arasında yoğunlukla farkında olmadan bir iletişim süreci yaşanır. Bu sürecin unsurlarını göz önüne alırsak; kaynağımız yazar, alıcımız okur ve eserde anlatılmak istenilen duygu ve düşünceler de ileti olacaktır. İletiyi göndermemizi sağlayan yazı, metin, kitap kapağı, resim, yazının boyutu vb. birçok öge iletinin gönderildiği kanalımızdır. Okuyucunun eseri zihninde ve duygularında algılayışı ve bunu davranışlarına yansıtması geri bildirimdir. İletişimin sağlanması için, iletişimin ana unsurlarının kaynak, ileti ve alıcının olması gereklidir. (Akbayır, 2007, 224).

Amacın yoğunlaştırılarak bir yargıya dönüştürülmesine, daha doğrusu bir önerme biçiminde yazıda belirmesine ileti (ana düşünce) diyoruz. Yazarın konuya bakış açısına göre ileti olumlu da olabilir olumsuz da. Kuşkusuz bu söylediğimiz, öğretici metinlerle ilgili bir olgudur. Yazınsal metinlerde ileti örtüktür; metnin dokusu içinde eritilmiştir. Yazarın okuyucuya asıl vermek istediği iletidir. İletiyi okuyucuya algılatmada konuyu araç olarak kullanır ve bu kurgulama etrafında eserini yaratır. Yazarı yazmaya iten ileti ya da anadüşünce terimi, bu bağlamda esere yön veren temel unsur olarak da düşünülebilir. Bu bakımdan ileti metnin kavranmasında, aynı zamanda çocuğa yol göstericidir. (Özdemir, 2018, 71).

Sever'e göre ileti ise; Yazarın çocukla paylaşmak istediği ve eseri yaratmasına etken olan, duygu ve düşüncedir. Bir başka ifadeyle, çocuğun algılamasını istediğimiz asıl duygu ve düşüncedir. Aynı zamanda iletiyi, sanatçının kurgusunu oluştururken tasarımını sözcüklerle metnin içine yerleştirdiği, duygu ve düşünce örüntüsü olarak da tanımlayabiliriz. Eserin iletilerini, yazarın paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri meydana getirir. Yazar eserinde yazınsal ipuçlarını kurguladığı olay

içersinde sindirerek kullanır. Okur, bu ipuçlarından yararlanarak, aynı zamanda bu ipuçlarına kendi donanımını da ekleyerek, bütündeki iletiye ulaşmaya çalışır. Böylelikle çocukta, insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşur (Sever, 2013, 133-134).

Çocuk kitaplarında olması gereken eğitsel iletilerde olması gereken özellikler şunlardır; (Demirel ve diğ., 2010, 61).

1. İletiler çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalı ve çocuğun söz konusu gelişim boyutlarına olumlu katkıda bulunmalıdır.
2. İletiler ile konu-tema arasında yakın bir ilişkinin olmasına dikkat edilmelidir.
3. İletilerin aktarımında önemli bir araç olan konu, dil ve anlatım gibi özellikler, kendi içlerinde bir uyumu barındırmalıdır.
4. İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliğinin de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ve soru şeklindeki iletileri de metnin içine yedirmiş olmalıdır.
5. İletiler tıpkı tema/ ana fikir gibi eserin yazılma nedeni haline gelebileceği için en az tema/ ana fikir kadar üzerinde ciddi bir biçimde durulmalıdır ."

Okuma iletişimsel bir etkinliktir. Yazar ile okuyucu arasında yaşam ve dil ortaklığının olması gereklidir. İkisi de ortak dünyada buluşmalıdırlar. Aksi halde doğru bir iletişim kurulamaz. Nitelikli okumanın gerçekleşmesi için, yazarın vermek istediği mesajın okuyucu tarafından doğru algılanması ve okuyucunun kendi dünyasındaki anlam süzgeçinden geçmesi gerekir.

2.5. İletiler sınıflandırılması

İletiler sunuluş (aktarış) biçimlerine ve amaçlarına göre olmak üzere ikiye ayrılırlar.

2.5.1.Sunuluş biçimlerine göre iletiler

Doğrudan Aktarılan İletiler (Açık İletiler)

Edebiyat eserinde yazarın okuyucuya vermek istediği, doğrudan, anlaşılabilir ve berrak olarak, açıkça ifade ettiği iletilerdir. Yazar, ifadesinde sözü değişikliğe uğratmaz, ilk söylendiği gibi, mecaz anlamından uzak bir aktarım sağlar. Aktarımın dolaylı ya da doğrudan olması yazarın üslubu, konusu ve hitap ettiği kitleye göre değişir. Dolayısıyla anlatımı, yazarın tavrı belirler. Edebi eserlerde, estetik bütünlük gereği çok fazla doğrudan aktarıma yer verilmez. Doğrudan aktarım daha çok bilgilendirici metinlerde, açık ve net anlatımlarda, ifadeyi güçlendirmek amacıyla kullanılır. Açık iletilerde çok anlamlılık yoktur. Okuyan herkes yazarın tam olarak ne demek istediğiyle hemfikiridir.

Dolaylı Yoldan Aktarılan İletiler (Örtük İletiler)

Edebi daha sanatsal metinlerde, yazar okuyucusunu etkilemek adına vermek istediği iletiyi, okur farkında olmadan ve genellikle bilinçsizce edinir. Yazarın direk söylemediği ama satır aralarına sıkıştırarak okuyucunun hissederek algılamasını istediği gerçek vurgular örtük iletilerdir. Okurun değer yargıları, dünyayı algılayış şekilleri ve kodlamaları, iletinin okurdaki değerini belirlemesini sağlar. Örtük iletiler hakkında sadece metinlerde değil, eseri elimize aldığımızda dahi bize kapak, başlık, kitap kalınlığı, kelimelerin kullanım tarzı vb. bölümler fikir vermeye başlar. Başlığını anlamadığımız ya da bizim dünyamıza hitap etmeyen, yazarla iletişim kuramayıp, yarıda bıraktığımız devamını getiremediğimiz birçok kitap karşımıza çıkmıştır. Bu yüzden yazar ile okur arasındaki ilişki çok boyutludur. İletiler sadece eserlerde de karşımıza çıkmaz.

Günümüzde örtük mesajlar ile zihinlerin şekillendirilmeye çalışıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Gündelik hayatımızda karşılaştığımız bu iletiler, olumlu ve olumsuz birçok bilginin bilinçaltımıza yerleşmesine ve bizleri yönlendirmesine sebep olmaktadır. Bu mesajları en çok ve en kolay olarak görebildiğimiz yer medya ve teknoloji platformlarıdır. Bu platformlardan gelen iletilerin çocuklar üzerindeki etkisini ebeveynler kolaylıkla görmektedirler. Kitap okuma alışkanlığı elde etmiş ve kitaplar sayesinde deneyim kazanmış okurlar, zihinlerinin bu şekilde yönlendirilmesine izin vermeyeceklerdir.

2.5.2. Amaçlarına Göre İletiler

Kişilik Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Linton toplumsal kişiliği ifade ederken "Herhangi bir toplumda temel kişilik tipi, toplum üyelerinin çoğunluğu tarafından paylaşılan, ortaklaşa sahip olunan ilk deneyimlerin sonucu olan kişilik biçimlenmesidir." der. (Linton, 2007). Kùltürler içersindeki normları, o toplumu oluşturan bireylerin davranışları belirler. Bu da kişilik oluşumunda kültürel kalıpların ve kodlamaların oluşmasını sağlar. Birey bu kod ve kalıplara göre şekillenir. Kişiliğinin oluşmasında yardımcı olan kitaplar sayesinde çocuklar, yazarın kurgulamış olduğu evrende, sosyal yaşamı, işleyişini, farklı kültürdeki insanları, olaylar karşısında takınacakları davranışları deneyimleme sahibi olurlar. Bu yönleriyle kitaplar, çocukların kişilik gelişimlerine katkıda bulunurlar.

Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Davranış kuralları, bütün toplumlarda yaşamın düzenli işlenmesini sağlayarak, yaşamın kolaylıkla yönetilmesini sağlar. İster yasalaşmış isterse sadece toplumsal duyarlılığın ve beklentinin bir sonucu olsun, kişiler ve gruplar arası ilişkileri düzenler. Topluca ele alırsak, genellikle ahlâkî, doğru, şerefli ya da adil olarak gördüğümüz türden kurallar, bireyin davranışlarını, diğerlerinin refahını artırmasını ya da grup yararını düşünmesini sağlayacak şekilde sınırlayanlardır (Pojman, 1995). Örneğin, kişinin kendi çocuğunu beslemesi normaldir; bir öksüzü barındırmak ise ahlâklı bir davranıştır. Başka bir deyişle, bireyler toplumun davranışlar sistemi içinde, yani kültürü içinde eğitilirler. Bates kürtürlenmeyi şu sözlerle ifade eder: (Bates, 2013, 52).

"Kişinin kendi kültürü için ve o kültür içinde eğitilmesine toplumsallaşma ya da kültürlenme denir ve nasıl şekilleneceğimiz, bu kültürlenmeyi yürüten kişilere ve bunu nasıl yaptıklarına büyük ölçüde bağlıdır. Pek çok toplumda, bireyin toplumsallaşmasının büyük bölümünden, oldukça dar bir insan halkası, öncelikle de ebeveynler, akrabalar ve cemaat yaşlıları sorumludur. Erkek ya da kadın olarak davranışımız, ebeveynler olarak yaptıklarımızı beklentilerimiz ve değerlerimiz önemli ölçüde bu süreç tarafından şekillendirilmektedir."

Bu toplumsallaştırma ajanlarından biri de kitaplar ve içindeki iletileridir.

Dini Duyguların Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler

İnsanlar var olduklarından beri evren ve birbirleriyle ilişkilendirilen olayları sorgulamaktadırlar. Bu olayları anlamlandıramadıklarında karışık zihinsel iman ve imgelem ağları örerler. Zihnin sorgulamasında, bu karmaşıklığı gidermede dinsel inançlar, kozmolojiler, mitoslar ve ayinler önemli yer tutar. Dünyanın, insanın nasıl yaratıldığı, zaman ve mekan algımız, nedensellik sorularımıza inanç makinesi olan beynimizle cevap aramaya çalışırız. Din bütün insanlar için evrenseldir; insan türünü diğer canlılardan ayıran ve kuşkusuz insan dili kadar eski bir olgudur. (Bates, 2013, 439). Birçok çağdaş psikolog ve dilbilimci, insanın sahip olduğu bu özelliğini evrimin bir parçası olarak görmektedir. Beyin biyolojik olarak insan dilini nasıl hızlı bir şekilde öğrenmeye uyarlanmışsa, insan beyni de aynı şekilde "inanç makinesi" olarak evrilmiştir. (Pinker, 1994).

Din, iman yoluyla kabul edilen bir kozmolojidir ve aile ilişkilerinden siyasal hareketlere, davranışı yönlendirebilir. Toplumsal birleşmenin en önemli unsurlarındandır. Dinsel ideoloji bir bireyin evren içindeki yerini anlamasına olanak

veren bir çerçeve sağlar. Din, burada kendini mitoslarda ifade eder. Bunlar, örneğin kutsal kitap ya da yazılarda yer alan mitoslar ya da şamanların anlattığı öykülerdir. Araştırmamızda özellikle incelediğimiz iki romanda Yer Gök ve Midas'ın Serçe Parmağı'nda Şamanizm, efsaneler, mitoslar, ayinler gibi insanlığın evrimleşmesindeki ilk dini inanç öğeleri yer almaktadır.

Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler

Ulus günümüz devletlerinin kendi varlıklarını, meşruiyetlerini ve vatarıdaşlık ilişkilerini dayandırdıkları, kültürel ve toplumsal bir birliğe verilen addır (Emiroğlu, Aydın, 2003, 842). Her ulusun ortak, kendilerine özgü bir kültürü ve buna bağlı olarak oluşturduğu bir kimliği vardır. Yurttaşlık birliği ve ulusalcılık, toplumların birlikte hareket etmesini sağlayacak sistemleri de meydana getirir. Bu genel çerçeve içerisinde iki olgunun milliyetçilik ve ulusçuluk birbirine en çok benzediği görülmektedir. Ulus devlet mantığında, dilsel, bölgesel ve etnik farklılaşmalara yer verilmez. Bireye verilen eğitim sistemleri de, devletlerin kendi ulusal politikalarına göre belirlenir. Bu bakımından çocuklara ulusal iletilerin küçük yaşlarda verilmesi önem taşır.

Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler

İnsanlar günümüzde farklı çevresel sorunlarla baş edebilmek için çeşitli stratejiler uygularlar. İnsanın karar alma ya da sorun çözümü süreçlerinin doğasını anlayabilmek için, içinde yer aldığı çevreyi anlaması gerekmektedir. Dünya genelinde birçok habitat bulunmaktadır. Çocuğun kendi sahip olduğu habitatın özelliklerini bilmesi çok önemlidir. Toplum birbirinden ayrılmaz, bir birine geçmiş öğelerden oluşmuştur. Habitat kavramı da çok genel kapsamda olup, bir çok alt kavramı içinde barındırmaktadır; Ekoloji, besin edinme sistemleri, çevresel sorunlara uyarlanma, mevcut kaynaklara uyarlanma, siyasal ekoloji, yerleşme vb.

Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler

Sanat, estetik kaygı anlamında ister gelişmiş isterse en ilkel kabilelerde yer bulur. Estetik sanat kaygısıyla üretilen nesnelere, mağara resimleri, yerleşim yerleri ve insan gövdesinin güzelliğine kadar birçok yerde karşımıza çıkar. Her toplumun kendi sanat biçimi olması, toplumla çevresi arasındaki etkileşimin bu biçimdeki etkisinin araştırılması düşüncesini getirmiştir (Emiroğlu, Aydın, 2003, 722). Sanat Lévi-Strauss'a göre, toplumun kendi içsel yapısında doğan, ilk zamanlarda beden

boyamaları, maske, dans, müzik, trans, rit, mitler, kutsallık, ibadet ve ritüellerin ayrılmaz parçası ve yansımalarıdır. Yazarımız Erol Büyükmeriç eserlerinde estetik düşüncelere yer verirken, incelediğimiz iki eserinde (Yergök, Midas'ın Serçe Parmağı) Lévi-Strauss ifadeleri paralelinde, estetik düşünce iletileri vermeye çalışmıştır.

Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler

Evrensel değer iletisi, araştırmamızda "bütün insanlığı ilgilendiren" anlamında kullanılmıştır. Küreselleşme ile birlikte, ortak değerler çerçevesinde birleşmeye başlanılmıştır. Bu değerler insanlığın ortak hareket etmesini gerektirir. Kendi haklarımızı savunurken, başkalarının da haklarını göz ardı etmemeliyiz. İnsanlığa yararlı birey yetiştirmek, ancak evrensel değerlerle mümkündür. Araştırmamızda; barış içinde yaşamak, insanlık adına çaba göstermek, evrensel değerlere duyarlılık, insan haklarına saygı, bilime önem vermek iletileri, evrensel iletiler kapsamında değerlendirilmiştir.

Ekonomik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletiler

Ekonomi Bates'in tanımıyla, "istenilen kaynakları elde etmek için insanların belli araçları —zaman, para ve hatta toplumsal beceriler— kullanma biçimlerinin incelenmesidir. Tüm insan eylemlerinin arkasında, ekonomi yatar." Ekonomi kaynaklara ve bu kaynakların üretim süreçleriyle dönüştürülmesine bağlıdır. Mal, hizmet kaynaklar, bireyler arasında mübadele edilir. (Bates, 2013, 355). İster büyük ölçekte düşünelim ister küçük ölçekte, çocuklara ekonomik iletilerin küçük yaşta verilmesi hem birey hem de toplumun menfaatleri açısından önemlidir. Toprağın, suyun, hammaddenin kullanımı, doğal kaynakların kullanılabilir hale getirme yolları, mübadele takas gibi birçok ekonomik ileti çocuklara kitaplarla, kurgusal evrende kolaylıkla verilebilir.

2.6. Türkçe Öğretim Programlarının Değerler, Tema ve İletiler Açısından Değerlendirilmesi

Değer ve değerler eğitimi kavramı, içinde insan ve toplumun olduğu her bilim dalının konusu olmakla birlikte, özellikle ülkelerin eğitim politikalarının vazgeçilmez baş aracı konumunda olmaktadır. Değerler çerçevesinde yer alan açıklamalar ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde öğretim programlarında hedeflenen "değerler"e verilen önem ve bu değerlerin ele alınış biçimi ortaya çıkmaktadır.

Bakanlık tarafından paylaşılan “Değerler Eğitimi” ile ilgili açıklamalarında,

"Bakanlığımız, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin toplumun duygu, inanç, öncelik ve değerlerinin farkında olmasını amaçlamakta, milli ve manevi değerleri özümsemiş olması yönünde çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda öğretim programlarına milli birlik ve beraberlik ruhumuzu ayakta tutacak değerlerimizi yerleştirerek güncelleme çalışmaları yapılmıştır."

ifadeleri ile değerlerin, her yaş ve tüm öğretim programları çerçevesinde öğrenciye kazandırılması gereken önemli davranışlardan olduğu belirtilmektedir. (MEB, 2017)

Yine bakanlık tarafından paylaşılan bir diğer değerler eğitimi,

"Öğretim programlarında vatan sevgisi, nezaket ve görgü kuralları, sabır, adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık ve özgür düşünebilme, dürüstlük, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik gibi birçok değerın işlenmesi ile birlikte sınıf ortamında uygulamalarla hayata geçirilmesi ve davranışa dönüştürülmesi hedeflenmektedir."

ifadesidir. (MEB, 2017) Burada hangi değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiğine yer verilerek, bu değerlerin sınıf ortamlarında verilmesi hedeflendiği belirtilmiştir. Ancak değişen dünya düzeni ve COVID-19 salgını sebebiyle programların ve ifadelerin yeniden gözden geçirilip, değerlendirilmesi gerekecektir. Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, Türkçe programlarında ve anadili eğitiminde de değişimi ve yenilikleri gerektirmektedir. Türkçe programlarında eğitsel iletileri tespit etmek için, değerler ve tema kavramları üzerinde durmak, araştırmanın yönünü belirlemek açısından doğru olacaktır. Türkçe dersi eğitim programlarında ileti kavramını; tema, değer ve ileti başlıkları çerçevesinde incelenmiştir. Değerlerin ve eğitsel iletilerin programlarda ne şekilde yer aldığı görmek üzere 2006, 2009, 2015, 2017 ve 2018 Türkçe dersi eğitim programları incelenmiştir.

Türkçe dersi öğretim programları içerisinde 2006 programı, yapılandırıcı yaklaşımın temel alınarak hazırlandığı ilk program olma özelliği açısından ve o güne kadar hazırlanmış programlarda olmayan birçok yeniliği bünyesinde barındırmakla birlikte, kendisinden sonra gelmiş olan programlara da örnek teşkil etmiştir. 2009, 2015 Programı'na, 2017 Taslak Programı'na, 2018 ve 2019 Programı'na temel oluşturmuştur. 2006 Türkçe dersi öğretim programının Milli Eğitim'in genel amaçları bölümünde değerler şu şekilde belirtilmiştir.

"Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima

yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir" (MEB, 2006, 1).

Aynı zamanda 2006 Türkçe dersi öğretim programı genel amaçlar bölümünde, 6. maddede "*Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri* (MEB, 2006, 4)" ilkesi, araştırmamızın hayal kurmak, aklını kullanmak vb. kişilik gelişimi destekleyen eğitsel iletilerle aynı paralel düşünce halidir. 2006 Türkçe dersi öğretim programı genel amaçlar bölümünde 10.madde " Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri amaçlanmaktadır. (MEB, 2006, 4)" ifadesi araştırmamızda kişilik, evrensel ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler bölümlerinde ele alınmıştır.

2006 Türkçe dersi programı, Türkçe ders kitaplarında yer alan "tema" ve "alt tema" kavramları kişisel, sosyal, estetik, evrensel, siyasal birçok değere hitap etmektedir. Programın temaları, sevgi, millî kültür, Atatürk, toplum hayatı, okuma kültürü, iletişim, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, alışkanlıklarımız, zaman ve mekan, duygular, hak ve özgürlükler, doğa ve evren, güzel sanatlar, kavramlar ve çağrışımlardır (MEB, 2006, 58) .

2006 programı, Türkçe dersi alan ara disiplin alan kazanımları, okuma ve dinleme metninde bulunması gereken özellikler başlıkları altında değerlere şu şekilde vurgu yapmaktadır ."*6.sınıf: Yakın çevresindeki ortak miras ürünleri hakkında bilgi toplar* (MEB, 2006, 54)." ifadesi araştırmada incelediğimiz ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler ile aynı kapsamdadır.

"*8. Sınıf: Verdiği kararın sorumluluğunu üstlenir* (MEB, 2006, 54)."; araştırmamızdaki kişilik gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin K36 kodlu "sorumlu davranmamak" iletileri ile aynı paralelliktedir. "*6.Sınıf: Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemini fark eder.*" (MEB, 2006, 54) kişilik gelişimi destekleyen eğitsel iletilerdir.

2006 Türkçe programında, okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler bölümünde, 2.maddesinde "*Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır* (MEB, 2006, s.

56)." ifadesinde eserlerin çocuğun hem kişilik hem de ulusal değerlerini geliştirmesinin hedeflendiği belirtilmektedir.

4. madde "*Metinlerde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır* (MEB, 2006, 56)." ifadeleri programda yer almaktadır. Yine bu maddede vurgulanmak istenilen çocuğun kişisel gelişimidir.

"Metinler, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır (MEB, 2006, 56)." ifadesi estetik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler kategorisini destekler.

2006 Türkçe Öğretim Programı'nda olduğu gibi, 2009 Türkçe Öğretim programında da değerler eğitimi adıyla herhangi bir bölüme yer verilmemiştir. Bunun yerine temalar bölümünde 'Değerlerimiz' adıyla bir tema bulunmaktadır. 2009 Türkçe Öğretim Programı'nda 'Tematik Yaklaşım' esas alınmıştır. Zorunlu temalar; Atatürk, Değerlerimiz, Sağlık ve Çevre, Birey ve Toplum iken seçmeli temalar; Dünyamız ve Uzay Üretim, Tüketim ve Verimlilik, Hayal Gücü, Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Doğal Afetler, Güzel Sanatlar, Güzel Ülkem Türkiye, Yenilikler ve Gelişmeler, Oyun ve Spor'dur (MEB, 2009, 141).

2015 Türkçe Öğretim Programı'nın vizyonunda göze çarpan en önemli farklılık,

"Kendini ifade eden, iletişim kuran, iş birliği yapan, girişimcilik ve sorun çözme kapasitesi gelişmiş, bilimsel düşünen, anlayan, araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan ve yorumlayan, haklarını ve sorumluluklarını bilen, öz güveni yüksek, çevresiyle uyumlu, görüş ve tezlerini gerekçe ve kanıtlarla destekleyerek yazılı ve sözlü olarak ifade edebilen, okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilen, sentezleyebilen, okuma ve öğrenmeden zevk alan, bilgi teknolojilerini güvenli bir şekilde kullanarak bilgi edinme, oluşturma ve paylaşma becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir" (MEB, 2015, 3)."

ifadelerini kullanarak, nitelikli bireyler yetiştirmeyi hedeflenmesidir. 2015 Türkçe Öğretim Programı'ndaki temalar; biz ve değerlerimiz, dünya ve çevre, millî kültürümüz, millî mücadele ve Atatürk, vatan bilinci, sağlık-spor ve oyun, sanat ve toplum, bilim ve teknoloji başlıklarından oluşmaktadır. 2015 Türkçe Dersi Programı'nda değerler eğitimi farklı bir başlık olarak ele alınmamıştır. (MEB, 2015, 9).

2017 Türkçe Öğretim Programı'nda ilk defa değerler eğitiminin ayrı bir başlık altında incelendiği ve yeterlilik kavramının da yer aldığı görülmektedir. Öğretim programının temel felsefesi başlığı altında bireye kazandırılması istenilen davranışlar, estetik duyarlılık, merak duygusuna sahip, problem çözebilen, karar

verme becerileri gelişmiş, eleştirel ve inovatif düşünebilen, farklılıklara saygı gösterebilen, iş birliğini ve iletişimi temel alan, başkalarının duygularını anlayabilen, grup etkinliklerinde yer alan, cömert, yardımsever, müzakere etme, sorun çözme becerilerine sahip, kendisiyle ve toplumuyla uyum içinde olan, sorumluluklarını bilen ve gereğini yerine getirebilen, bir yandan millî, diğer yandan da evrensel değerleri içselleştirmiş öz güven sahibi, eleştirel, yenilikçi düşünme becerisine sahip, eşitlik sahibi, adil olmabilmektir. Değerler başlığı altında, “okullardaki değer eğitiminin amaçlarından birinin öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamak olduğu” ifade edilmiştir. 2017 ve sonrasında oluşturulmuş Türkçe öğretim programlarında değerler eğitimine verilen önemin arttığı ve değerlerin eğitim süreci içerisinde kazandırılmasının ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Araştırmamızda da yer alan iletilerin, 2017 Türkçe Öğretim Programı’ndaki değerler ile örtüştüğü gözlemlenmiştir. 2017 Türkçe öğrenim Programının “öğrenmenin sadece okul ve sınıflarla sınırlı olmadığı, bütün hayatı kapsadığı” fikrini benimsemesi bakımından, günümüz koşullarında farklılaşmış olan eğitim ve öğretim sistemi düşünüldüğünde de güncelliğini kaybetmeyen bir ifade olarak kalacaktır. (MEB, 2017,7).

Değerlerimiz ve yetkinliklerimiz ilk defa bir başlık olarak 2018 yılında yayınlanan bütün öğretim programlarında ve 2018 Türkçe Öğretim Programı’nda yer almış, kök değerler olarak, adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kavramlarına yer verilmiştir. (MEB, 2018,4). 2019 Türkçe Öğretim Programı, değer ifadeleriyle 2018 Türkçe Öğretim Programı’nın tekrarını oluşturmaktadır. 2018 ve 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan değer ifadelerinde, değerlerimizin öğrencilere hissettirilerek ve yaşantısal halde örtük olarak kazandırılacağı belirtilmiştir (MEB, 2019,4). Görüldüğü üzere değer kavramına programlarda artarak yer verilmesi, konunun önemine işaret etmektedir.

Dünya hızlı bir değişme ve yenilenme döneminden geçmektedir. Her ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin geleceğini belirlemektedir. Değişen dünya düzeni ve COVID-19 salgını sebebiyle de ülkelerin okullarını kapatması ve online eğitim sistemine de geçilmesiyle birlikte eğitim boyut değiştirmiştir. Bunun sonucunda da öğretim programları tekrar değerlendirilip yeni dünyadaki gelişmeleri, sorunları ve çözümleri izleyerek değişiklikler yapılmalıdır.

2.7. Türk Çocuk Edebiyatı Yazarlarından Erol Büyükmeriç'in Hayatı ve Eserleri

Erol Büyükmeriç, 1942 yılında İstanbul'da doğdu ve çocukluğu İstanbul'da geçti. İlköğrenimini Kadıköy Özdemiroğlu İlkokulu ve Kemal Atatürk Ortaokulu'nda, lise öğrenimini Eskişehir Atatürk Lisesi'nde bitirdi. Ankara TCDD Meslek Okulu (1960), Anadolu Üniversitesi Kimya Mühendislik Fakültesi (1978) mezunudur. 1960'tan itibaren Adana ve İstanbul'da TCDD memurluk; Diyarbakır, Çermik, Turgutlu ve Eskişehir'de öğretmen ve mühendis olarak görev yaptı. 1989'da emekli olmuş, 1969 yılından sonra Eskişehir'de yaşadı.

Erol Büyükmeriç ilk karikatür sergisini 1969 senesinde Eskişehir'de (TÖS'de) açtı. 1972'de üniversite sınavlarına girerek Kimya Mühendisliği Fakültesi'ni kazanıp, mezuniyetten sonra Demiryol Meslek Lisesi'ne öğretmen olarak atandı. 1979 yılında TCDD Pratik Sanat Okulu Müdürlüğü'ne, 1980'de Eskişehir Lokomotif Motor Sanayii'ne (ELMS/ sonradan TÜLOMSAŞ) mühendis olarak atandı. 1989'da buradan emekli oldu. İlk romanı "Yergök"ü 1996 senesinde yayımladı. 1996'da Eskişehir'li Karikatüristler karma sergisine (Eskişehir Güzel Sanatlar Galerisinde) katıldı. Aynı sergi o yıl Kütahya'da da düzenlendi.

1998-99 yıllarında *Meriç Kardeş* adlı çocuk dergisini dört sayı çıkardı. Eskişehir'de çıkan Sakarya Gazetesi'nde Engin Bayrı'nın desteğiyle bilmece köşesinde yazdı. Sonra karikatürleriyle desteklediği bu özgün bilmeceleri 2000'de Kaynak Yayınları'nca kitaplaştırıldı. 1998'de 'Market' adlı öyküsü Varlık dergisinde Nursel Duruel'in 'Ustaların Seçtiği' köşesinde beğenilip yayımlandı. 1999'da "Bozbıdık" adlı romanı, Yapı Kredi Yayınları'nca yayımlandı.

"Yergök" eseri 2011 yılında TEDA projesi çerçevesinde Rusça'ya çevrildi. Yergök'ün ardından "Son İki Çocuk" adlı bilimkurgu romanı geldi. Bu eserle "Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü 1999 Roman Yarışması"nda mansiyon ödülünü aldı. Aynı zamanda bu eserle Eskişehir Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından "Yılın Çocuk Edebiyatı Yazarı" ödülüne layık görüldü. 2002'de Osmangazi Üniversitesi'nde Çocuk Edebiyatı dersleri verdi. 2001'de arkadaşı yazar- şair Sinan Gürsoy'un bir anısına yazmaya başladığı 'Midas'ın Serçeparmağı' adlı romanı, 2006 da yayımlandı. Midas'ın Serçeparmağı romanı "Dünya Kitap İlkgençlik Altın Sayfa 2006 Ödülü"nü aldı. "Nasreddin Hoca" karikatür dosyası, Ankara Özgün

Yayınevi'nin bir armağanı olarak kitaplaştı. Bu kitabı, -"Çağdaş Yorumla Nasreddin Hoca" adıyla- 2009'da Logos Yayınları'nca ikinci baskısı yapıldı. Erol Büyükmeriç'in bazı eserleri Varlık, Çağdaş Türk Dili, Türk Dili, Güzel Yazılar, Düzyazı Defteri dergileri ile Yazılıkaya Şiir Yaprağı'nda yayımlandı.

2005 yılında Eskişehir Çağdaş Gazeteciler Derneği Şubesi'nce düzenlenen 'Yılın Çocuk Edebiyatı Yazarı' ödülünü aldı. 2008'de karikatürleri Eskişehir'de Adımlar Kitabevi, İl Halk Kütüphanesi ve Sivrihisar ile Akşehir'de sergilendi. 2011'de TUDEM Yayınları'nca "Kanatlı Düşler" adlı şiir kitabı yayımlandı.

Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), Edebiyatçılar Derneği, ÇGYD ve Karikatürcüler Derneği üyesidir.

İlk Gençlik Romanları:

- Yergök -2010
- Midas'ın Serçeparmağı-2006

Çocuk Romanları:

- Bozbıdık -2009
- Son İki Çocuk -2010
- Gizemli Anne -2004
- Eski Bisiklet -2010
- Nasreddin Hoca-2009
- Şiir- Karikatür: Emece Memece Çizgili Bilmece- 2006,
- Şiir: Kanatlı Düşler-Resimleyen Serap Deliorman- 2011

Erol Büyükmeriç birkaç eserinin kurgusunu nasıl oluşturduğunu, kendine ait olan internet sitesinde şu sözlerle yer vermiştir: (Büyükmeriç, [17.05.2021]).

"Her yaz dinlencesinde çalışırdım. Şu işte, ya da bu işte çıraklık yapardım. Paracıklarımın çoğu kitaplarıma, dergilerime giderdi. Neden mi söylüyorum bunları? Eğer bu yaşadıklarım olmasaydı "Eski Bisiklet" romanımı yazamayabilirdim ('Eski bisiklet', bir çocuğun bisikletini çalışıp kendi parasıyla satın almasının öyküsüdür. Orada ne yazdıysam çoğunu birebir yaşamışım; ölümcül bisiklet kazaları, eve elde file eklemek, çay getirmeler, kıskançlıklar, arı sevilir bg.). Buna benzer kimi anılarım da yine başka bir romanıma girecekti; doğal ki kahramanlarım üstünden... "

"Sadiye Soysal edebiyat öğretmeni ile kurduğumuz olağanüstü güzellikteki arkadaşlık, benliğimde derin izler bırakacaktı. Yergök'teki şaman kadın kahramanım Aygök, belki de bu kelebek inceliğindeki kadındı... "

"Geceleri başım yastığa her düşüşte, uykuya dalıncaya dek 'Yergök' ülkesinde geziniyordum. 'Yergök' imgelemimde yarattığım ve belki de sığındığım bir düşülkesiydi..."
"Bir bisiklet sevdasının öyküsüdür 'Eski Bisiklet' . Bozbıdık romanımdaki hayvan sevgisinin bu kez 'nesne' üzerine de ağıdırılmasıdır bir bakıma..."

Yazar yaşadıklarını, dış dünyayla kurduğu ilişkisini, kendi düş dünyasında kurgulayarak, eserlerini oluşturmuştur. Eserlerinde yaratıcılığını ortaya koyarak, yaratmış olduğu düşlerinde yaşadığını belirtmektedir. Yazar "sanatçı merkezli anlatım biçimi"ni benimsemiştir.

2.8. İlgili Araştırmalar

Erol Büyükmeriç ve eserleri hakkında yapılmış bir çalışmaya ve literatür bilgisine rastlanılmamıştır.

Tekin (2019) tarafından hazırlanan "*Aytül Akal'ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi*" adlı çalışmada belirlenen yapıtlar doküman incelemesi ilkeleri doğrultusunda eğitsel iletileri, bu iletilerin sunuluş biçimleri ve amaçları bakımından sınıflandırılmıştır. 24 kitabının cümle ve paragraflarında toplam 230 eğitsel ileti tespit edilmiştir. İncelenen yapıtlardan en çok kişisel gelişime yönelik eğitsel ileti tespit edilmiştir. Araştırma diğer araştırmalara göre sunuluş kategorisindeki çeşitlilik nedeniyle daha kapsamlı olmuştur. Araştırmalarda göze çarpan bir husus ise çevreye yönelik iletilerin toplandığı temaların bulunduğu araştırmaların az olmasıdır. Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelendiği bu çalışmada ise "çevre bilinci gelişimine" yönelik iletiler ayrı bir temada toplanmıştır.

Murat Acele (2020) tarafından hazırlanan çalışma, "*İbrahim Örs'ün Çocuklara Yönelik Eserlerinin Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi*"dir. Bu çalışma, İbrahim Örs'ün çocuklara yönelik yazdığı 13 eserinde yer alan eğitsel iletilerin tespit edilmesine yönelik yapılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak, iletiler amaçlarına göre ayrılmıştır. Çalışmada estetik ve ekonomik gelişmeyi destekleyici eğitsel iletilere yer verilmemiştir. Yapılan bu çalışmada İbrahim Örs'ün eserlerinin eğitsel ileti bakımından çeşitlilik gösterdiği saptanmıştır.

Öztürk (2021) "*Hüseyin Yurттаş'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özellikler Açısından İncelenmesi*" adlı araştırmalarında, amaçlanan Hüseyin Yurттаş'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler doğrultusunda incelenmesidir. 15 hikaye kitabı yazarın

eserlerinden seçilerek incelenmiştir. Çocuk kitapları “Tasarım Özellikleri ve Resim, Konu ve Kurgu, İzlek (Tema), Karakter ve Kahraman, Dil ve Anlatım, İleti, Eğitsel İlkeler” olmak üzere yedi alt bölüm olarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda Hüseyin Yurttaş’ın kitaplarının çocukların kitaplık oluşturmalarına elverişli ölçülere ve özelliklere sahip olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma incelenen kitaplar sadece, ileti çerçevesinde incelenmeyip daha kapsamlı olarak incelenmiştir.

Okumuş'un (2018) hazırladığı "*Türkçem Dergisi'nde Yer Alan Metinlerin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi*"nin ilk bölümlerinde Türkiye’ de ve Balkanlar’ da çocuk dergiciliği hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonraki bölümlerde Türkçem Dergisi’ de yer alan metinlerdeki değerler tespit edilmiştir. Değerler temelde evrensel, millî ve manevî, kişisel gelişime yardımcı değerler olmak üzere gruplandırılarak tablolar halinde gösterilmiştir. Bu çalışmada Türkçem Dergisi’nde yer alan metinlerin özellikleri bakımından nitelikli olduğu sonucuna varılmıştır. Metinlerin çoğunda verilen mesajlar örtük olarak değil, doğrudan öğütçü bir tavır ile verilmiştir.

Uzuner ve Şimşek'in (2016) "*Sevim Ak'ın Öykülerinin Eğitsel İletileri*" adlı çalışmalarında, toplamda 11 çocuk öykü kitabı incelenmiştir. İncelenen öykülerde duygular ve duyguların ifadesine yönelik iletilerin işlenme sıklığı, ahlaki değerlere, bilişsel gelişime, sosyal gelişime, öz bakım becerilerine, fiziksel görünüme yönelik iletiler tespit edilmeye çalışılmıştır. İncelenen kitaplarda duygular ve duyguların ifadesine yönelik iletiler işlenme sıklığı açısından ilk sırada gelmiştir.

Işık (2017) tarafından hazırlanan "*Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler*" adlı çalışmada, iletiler “Duygu ve Düşüncelerin İfadesine Yönelik İletiler, Ahlakî Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler, Sosyal Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler, Kişisel Gelişimi Desteklemeye Yönelik İletiler, Evrensel ve Toplumsal Değerlere Yönelik İletiler, Dinî ve Kültürel Değerlere Yönelik İletiler” şeklinde sınıflandırılmıştır. Mevlâna İdris Zengin'in eserlerinde işlemiş olduğu temaların çocuğa görelilik ilkesine uygun olduğu ifade edilmiştir. Toplumsal duyarlılık, yaşanılabilir bir dünya, savaşların kötülüğü, barış, dürüstlük gibi iletiler, çocuğa olumlu bir bakış açısı kazandıracak nitelikte olduğu belirtilmiştir.

Kuru'nun (2018), yapmış olduğu "*Çetin Öner'in “Gülibik” Adlı Çocuk Kitabında Eğitsel İletiler Ve Değerler*" araştırmasında Çetin Öner'in “Gülibik” adlı eserinde yer

alan eğitsel ileti ve değerlerin incelendiği bu çalışmada en fazla eğitimin değeri iletileri tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada ileti çeşidi sınırlı bırakılarak, eserde 8 ileti tespit edilmeye çalışılmıştır.

Köse'nin (2021), "*Muzaffer İzgü'nün "Annemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki Eğitsel İletiler*" adlı araştırmasında 17 kitap ve bu kitaplardaki 80 öykünün eğitsel iletiler açısından incelenip değerlendirilmiştir. Muzaffer İzgü'nün hedef kitle olarak seçtiği 7- 11 yaş grubu çocuklarına hangi eğitsel iletileri vermeye çalıştığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada öncelikle her bir öykü sırasıyla "hikâye haritası yöntemi" ne göre tek tek incelenerek, içerdikleri eğitsel iletiler ve bunların işleniş ele alınmıştır.

Sibel Yılmaz (2007), "*Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş grubu Çocuklarına Uygunluğu*" adlı araştırmasında, tema ve eğitsel iletiler açısından bir değerlendirme yapıldıktan sonra, temalardan hareketle verilmek istenen eğitsel iletiler saptanmıştır.

Cesur (2015), "*Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*" adlı çalışmada Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerindeki eğitsel iletileri tespit etmek ve eğitsel iletilerin sunuluş biçimini ortaya koymak amaçlanmıştır. Mavisel Yener'in çocuklara yönelik yazdığı 23 tane hikâye kitabı incelenmiştir. Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin, evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler olarak kategorizasyon yapılmıştır.

Kavak'ın (2018) "*Koray Avcı Çakman'ın Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*" adlı araştırmasında, Koray Avcı Çakman'ın çocuklara yönelik olarak yazdığı hikâyelerindeki eğitsel iletileri tespit etmek amacıyla, Koray Avcı Çakman'a ait 5 hikâye kitabında yer alan 56 hikâye metni incelenmiştir. Eğitsel iletiler bu amaç doğrultusunda (sevgiye yönelik, iletişime yönelik, kişisel gelişime yönelik ve evrensel değerlere yönelik) sınıflandırılarak kitaplardaki dağılımı ortaya konmuştur. Koray Avcı Çakman'ın eserlerinde sevgiye yönelik eğitsel iletiler en çok kullanılan ileti kategorisindedir.

Güllün (2019), yapmış olduğu araştırma "*Nur İçözü'nün Eserlerinde Eğitsel İletiler*" adlı çalışmada Nur İçözü'nün 53 çocuk kitabı, iletilerinin eğitselliği yönünden

incelenmiştir. Bulgulardan yola çıkarak yazarın kitaplarında ileti çeşidi bakımından kişisel gelişime yönelik iletilerin fazla olduğu görülmüştür. İleti sıklığı bakımından ise toplumsal gelişime yönelik iletilere daha çok yer verildiği tespit edilmiştir.

“Hidayet Karakuş’un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı, Kaplan (2013) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Hidayet Karakuş’un çocuklar için yazdığı hikâye ve romanlar incelenmiştir. Hidayet Karakuş’un çocuklar için yazmış olduğu kitabında yer alan 92 hikâye ve 13 romanda sevgi, arkadaşlık-dostluk, fedakârlık, merhamet, yalnızlık, sabır, dua, doğa ve hayvan, vatan sevgisi, barış, yalan vb. konularda eğitsel iletiler aktarılmıştır.

Akçay (2015) tarafından hazırlanan “Samed Behrengi’nin Hikâyelerindeki 17 Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde Samed Behrengi’nin 17 hikâyesinde 173 eğitsel ileti tespit edilmiştir. Yine bu araştırmada da, estetik, çevre ve ekonomik iletiler kapsam dışında tutulmuştur. İncelenen eserlerde, yazarın dolaylı anlatımla iletilerini okuyucuya aktardığı saptanmıştır.

2.9. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Günümüzde eğitim, psikoloji ve eğitim psikolojisi üzerine yapılan araştırmaların artmasıyla birlikte, çocuk üzerine çok yönlü ve derinlikli çalışmalar, çocuklar üzerine farklı bakış açıları getirdi. Çocukların farklı gelişim çağları göstermesi, gerek dışardaki uyaranların gerekse iç uyaranların artması, çocuk edebiyatına yeni açılımların oluşmasını sağladı. Bunun sonucunda çocuğa hitap eden, çocuğu anlayan, imgelim dünyasında çocukla bütünleşen yazarlar ilgi odağı oldu. Değişen dünya yapısıyla birlikte, kitap insan beyninin gelişimini sağlayarak, çocuğun yaratıcılığını ve sosyal iletişimlerini artırmak için araç olmuştur. Okuduğunu anlayabilen ve düşünme dünyası gelişen çocuk hayatın her evresinde fark yaratacaktır. Bunun da çok iyi farkında olan bilinçli ebeveynler eğitimcilere, "Çocuğun ne okusun?" sorusunu yöneltmektedir. Pandemi döneminde evden çıkamayarak, eğitimlerine de evde online devam eden, akran etkisinden uzak kalan çocuklarımız, kişisel ve sosyal olarak eksik kalan yönlerini, kitapların kurgu dünyası içinde telafi edebilirler. Günümüzde nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç artarak devam etmektedir. Çocuk kitabı yazarlığı, çocuğa göre yazarlık, insanın içindeki çocuğu uyandırmasıyla başlar. Yenilikçi ve çocuksu duyarlılığı ön plana çıkaran yazarlar ilgi odağı

olacaklardır. Erol Büyükmeriç de bunu yapabilen ender çocuk edebiyatı yazarlarından. Bu araştırmadan elde edilen sonuç ve önerilerin, yapılacak olan tespitler, çocukların eğitsel ileti aktarımına uygun eserlerle buluşturulmasında öğretmenlere, velilere, eğitimcilere, psikologlara ve ilgililere yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışma ile çocuklardaki hayal dünyasını, dört temel dil becerisini geliştirmek, çocuğun dil, zihin, algı, sosyal ve duyuşsal gelişimine uygun eserlerin seçimine, dikkat çekilmek istenmiştir.

Çalışmamızın sonuçları, çocukların Erol Büyükmeriç'in hikâye ve romanlarından ne derecede faydalanabileceğini, olumlu kişilik özelliklerini ne derece barındırdığını, bu eserlerin eğitimdeki işlevini ortaya koyacaktır. Bu araştırma Erol Büyükmeriç'in çocuklar ve gençler için yazmış olduğu hikaye ve romanlardaki eğitsel iletileri tespit etmek ve bu iletilerin aktarış biçimlerine göre sınıflandırmaktır. Bu yolla Erol Büyükmeriç'in hem de eserleri hem de kendisi daha iyi anlaşılacaktır.

2.10. Problem Cümlesi

Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarındaki eğitsel iletiler nelerdir?

2.11. Alt Problemler

1. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarında kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
2. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarında toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
3. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarında dini duyguların gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
4. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarında ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
5. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarında çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?
6. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarında estetik düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?

7. Erol Büyükmeriç'in ocuk kitaplarında evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?

8. Erol Büyükmeriç'in ocuk kitaplarında ekonomik düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler nelerdir?

9. Erol Büyükmeriç'in ocuk kitaplarında tespit edilen eğitsel iletilerin aktarılış (sunuluş) şekli nasıldır?

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın yöntemi, desen, araştırmanın inceleme nesnelere, veri toplama araçları, verilerin analizi, verilerin kodlanması ve temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, inandırıcılık ve aktarılabirlik boyutlarıyla incelenmiştir.

3.1. Desen

Bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Bunun nedeni araştırmada tek bir durum içinde, birden fazla alt tabaka belirlenmesidir. İletiler kategorilere ayrılarak birden fazla birim belirlenmiştir. İletiler bütün olarak, aynı zamanda da birimlere ayrılarak, incelenip, ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarındaki iletileri tek bir durumu belirlemeye yönelik iken, iletiler için belirlenmiş kategorizasyon iç içe geçmiş tek durumu oluşturmuştur.

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesnelere

Yazılı kaynaklar içerisinde en yaygın veri kaynağı, konu ile ilgili yazılmış kitaplardır. Bu araştırmada da Erol Büyükmeriç'in çocuk kitaplarındaki eğitsel iletileri tespit etmek üzere, 2'si gençlik ve 3'ü çocuk romanı olmak üzere toplamda 5 yapıttan faydalanılmıştır. Bu 5 yapıt da araştırmanın inceleme nesnelere oluşturmuştur. Yazara ait yapıtlar incelendikten sonra, düzyazı kategorisindeki eserler belirlenmiş ve hedef kitlesini belirlemek üzere 6 alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Hikâye ve romanların hedef kitlesi ortaokul (5-8. Sınıflar) ve lise (+13) olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırmanın inceleme nesnelere künyeleri ile birlikte -ilk iki kitap roman diğerleri ise hikâye kitapları- Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmada Kullanılan Kitaplar ve Yayınevleri

S.No.	Kitap adı	Yayınevi	Eser Türü	Basım Yılı
1	Midas'ın Serçe Parmağı	Boyalıkuş Yayınevi	Roman	2017
2	Yergök	Boyalıkuş Yayınevi	Roman	2017
3	Bozbıdık	Boyalıkuş Yayınevi	Hikaye	2017
4	Eski Bisiklet	Boyalıkuş Yayınevi	Hikaye	2017
5	Son İki Çocuk	Boyalıkuş Yayınevi	Hikaye	2017

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada hedeflenen problem ve alt problemler hakkında bilgi toplamak amacıyla, yazılı materyallerin analizinin yapılmasını gerektiren, veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi eğitim bilimlerinde az kullanılan bir yöntemdir. Araştırma sürecinde dikkatli ve hatasız çalışmayı gerektirir. Doküman incelemesi, genel bir alanyazın taraması yapmayı ifade etmemektedir. Doküman incelemesi veri toplama yöntemi iken aynı zamanda analiz biçimidir. Doküman incelemesinin en önemli özelliğı araştırmacı ile belge arasında, iletişim sağlamanın zorunlu olmasıdır. Araştırmacı tam anlamıyla belgelere bağılıdır. Dokümanın anlatmak istediğı ile araştırmacının anladığı arasındaki sapma ne kadar azalır, iletişim de o kadar başarılı olur (O'Leary, 2004, 177). Araştırmanın dokümanları ve araştırmanın nesnelere Erol Büyükmeriç'in çocuk ve gençlik kitaplarıdır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmaların zorluklarından biri de birçok veri çeşidinin analizidir. Verilerin nasıl sunulacağına karar vermek olayın zorluğunu arttırmaktadır. Analiz süreci verilerin organizasyonunu, veritabanının ön okuma işleminden geçirilmesini, temaları kodlama ve organize etmeyi, veri sunumunu ve bunları yorumlamayı içermektedir (Creswell, 2016, 179). Araştırmanın dokümanlarındaki iletiler belirlenmek üzere, kitaplar birkaç kez ve derinliğine okunmuştur. Tespit edilmiş olan iletileri farklı temalar altında toplamak için, veri analizlerinden daha kapsamlı olan içerik analizi tekniğı araştırmada kullanılmıştır. Verilerin analizi sırasında, ilk önce veriler *kodlanmış*, daha sonra *temalar bulunmuş*, *kodlar ve temalar düzenlenip*, en son aşamada da *bulgular tanımlanıp, yorumlanmıştır*.

3.4.1. Verilerin Kodlanması ve Temaların Bulunması

Araştırmada yer alan iletileri belirlemek adına, Erol Büyükmeriç'e ait olan kitaplar dikkatlice ve birkaç kez derinlemesine okunmuştur. Böylelikle veriler daha kolay çalışabilecek formlara dönüştürülmüş ve verilerin kolaylıkla incelenmesi, karşılaştırılması ve ilişkilendirilmesi sağlanmıştır. Hacimce büyük olan veri bilgisi, sistematik olarak düzenlenip daha konsantre şekle sokulmaya çalışılmıştır. Veri azaltılma aşamasında, kitaplar gruplandırılmış, özetler çıkartılarak, notlar alınmış böylelikle veri analizinde hata en aza indirilmeye çalışılmıştır. Veriler ilişkilendirilerek kümelere ayrılmıştır. Ayrıca hata oranını en aza indirmek için süreç boyunca git gel yaparak veri setine sürekli olarak erişilmiştir. Yapılan bu araştırmada elde edilen veriler somuttur. Bu yüzden ki somut verilerden soyut verilere gidilmiş, tümevarımcı bir soyutlama kullanılmıştır. Baltacıya göre,

"Başlangıç kodlaması, verileri betimleyici ve alt düzey soyutlamaya imkân veren sınırlı çıkarım sağlarken, örüntü kodlaması, alt düzey kodlamadan gelen soyut bilgileri bütünleştirerek daha üst düzey soyut kavramlara erişmeyi mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla iki temel kod türü vardır: sınırlı çıkarım gerektiren betimleyici kodlar ve üst düzey çıkarım gerektiren örüntü kodları" (Baltacı, 2017)

Oluşturulan kod dizileri, kitapların derinlemesine incelenmesi sonucunda, araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Verilerin kodlanması sürecinde 'verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama' türü kullanılmıştır. İletiler araştırmacı tarafından tespit edilip, kategorilere ayrılmıştır. Uzman görüşüne başvurularak alınmış olan öneri ve uyarılar doğrultusunda, tespit edilmiş olan veriler tekrar değerlendirilip, her kategoriye bir kod verilmiş ve aynı tema içerisinde bulunan iletilere de kod numarası verilmiştir. İletiler sunuluş biçimleri ve amaçlarına göre ayrılmıştır.

1. *Sunuluş (Aktarılış) biçimlerine göre eğitsel iletiler*

1.1 Doğrudan aktarılan iletiler (Açık İletiler)

1.2. Dolaylı yoldan aktarılan iletiler (Örtük İletiler)

Bu kodlama yapılırken Doğrudan aktarılan iletiler "1"

Dolaylı olarak aktarılan iletiler "2" rakamı ile kodlanmıştır.

Örnek: K1.1 kodlu ileti "Doğrudan aktarılan ileti" olarak K1.2 kodlu ileti "Dolaylı yoldan aktarılan ileti" olarak kodlanmıştır.

2. Amaçlarına göre iletiler

- 2.1. Kişilik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler
- 2.2. Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler
- 2.3. Dini duyguların gelişimini destekleyen eğitsel iletiler
- 2.4. Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler
- 2.5. Çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletiler
- 2.6. Estetik düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler
- 2.7. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler
- 2.8. Ekonomik düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler

Eğitsel iletilerin kategorileri, ilk ve ilk iki harfle kodlanmıştır. Her ileti aynı zamanda kendi grubu içerisinde numaralandırılmıştır.

Amaçlarına göre iletiler aşağıdaki gibi sembolize edilmiştir.

1. Kişilik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler "K" harfi ile sembolize edilmiştir.
2. Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler "T" harfi ile sembolize edilmiştir.
3. Dini duyguların gelişimini destekleyen eğitsel iletiler "D" harfi ile sembolize edilmiştir.
4. Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel "U" harfi ile sembolize edilmiştir.
5. Çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletiler "Ç" harfi ile sembolize edilmiştir.
6. Estetik düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler "E" harfi ile sembolize edilmiştir.
7. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler "EV" harfleriyle sembolize edilmiştir.
8. Ekonomik eğitsel iletiler ise "EK" harfleriyle sembolize edilmiştir.

3.4.2. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi

Tablo 2: Kişilik Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
K1	Kötümser olmamak	K36	Sorumsuz davranmamak
K2	İyiliksever olmak	K37	Kendini tanımak keşfetmek
K3	Keşfetmek	K38	Yeni bir şey öğrenmek
K4	Yaşama sevinci duymak	K39	Yaptığı işi severek yapmak
K5	Merhamet duyma	K40	Sorumlulukların farkında olmak
K6	Bağışlama	K41	Kendi kararlarını kendi vermek
K7	Sabretme	K42	Düzenli olmak
K8	Vicdan sahibi olmak	K43	Bilinçli olmak
K9	Vefakar olmak	K44	Hatalardan ders çıkarmak
K10	Aklını kullanmak	K45	Hayal kurmak
K11	İrade sahibi olmak	K46	İyi insan olmak
K12	Hoşgörülü olmak	K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak
K13	Cesaretli olmak	K48	Araştırmaya önem vermek
K14	Temizliğe önem vermek	K49	İleriyi görmek
K15	Sağlıklı olmaya özen gösterme	K50	Cimri olmamak
K16	Ümitsizliğe düşmemek	K51	Hedef koymak
K17	Çalışkan olmak	K52	Farkındalık sahibi olmak
K18	Bağımlı olmamak	K53	Sorgulamak
K19	Erdemli olmak	K54	Problem çözebilmek
K20	Teknolojiyi takip etmek	K55	Yaratıcı olmak
K21	Güvenilir olmak	K56	Engelleri aşmak ve yılmamak
K22	Fedakar olmak	K57	Özeleştiri yapmak
K23	Onur özsaygı sahibi olmak	K58	Malına sahip çıkmak
K24	Özgüven sahibi olmak	K59	Ne istediğini bilmek
K25	Sözünde durmak	K60	Boş hayallere düşmemek
K26	Yalan söylememek	K61	Zorluklara karşı pes etmemek
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	K62	İsraf yapmamak
K28	Kitaplara değer vermek	K63	Hakkını aramak
K29	Öz disipline sahip olmak	K64	Alay etmemek
K30	İrade sahibi olmak	K65	Ön yargılı olmamak
K31	Zamanı verimli kullanmak	K66	Tedbirli olmak
K32	Beslenmeye dikkat etmek	K67	Anne değerini bilmek
K33	Kanaatkar olmak	K68	Mücadele etmek
K34	Kıskanmamak	K69	Vefalı olmak
K35	Hayata iyimser bakmak	K70	Emeğinin karşılığını almak
		K71	Hayvansever olma

Tablo 2'de kişilik gelişimini destekleyen 71 adet eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 3: Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı	İleti Kodu	İleti Adı
T1	Başkalarını rahatsız etmemek	T20	Trafik kurallarına uymak
T2	Farklılıklara saygı duyma	T21	İşi ehline bırakmak
T3	Başkasının eşyasına zarar vermemek	T22	Büyüklere karşı saygılı olmak
T4	Dostluğa önem vermek	T23	Küçüklerimize destek olmak
T5	Emaneti sahip çıkmak	T24	Büyüklerimize zaman ayırmak
T6	Yardımsaver olmak	T25	Doğru İletişim Kurmak
T7	Engelli bireylere yardımcı olmak	T26	Özür dilemek
T8	Başkasının eşyasını kullanmamak.	T27	Alay etmemek
T9	Paylaşmak	T28	Başkasının eşyasını izinsiz almamak
T10	Misafirperver olmak	T29	Görgü kurallarına uymak
T11	Olumlu iletişim kurmak	T30	Engelli birey yardımcı olmak
T12	Büyüklerimize yardımcı olmak	T31	Ortaklaşa karar vermek
T13	Aile büyüklerine değer vermek	T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak
T14	Büyüklerimize danışmak	T33	Popüler kültüre kapılmamak
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	T34	Memnuniyeti ifade etmek
T16	Komşuluk ilişkilerini değer vermek	T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek
T17	Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek	T36	Anne sözü dinlemek
T18	İş bölümü yapmak	T37	Arkadaşlarını sevmek
T19	Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek	T38	Eşitliğe inanmak
		T39	Adaletle sahip olmak

Tablo 3'te toplumsal gelişimini destekleyen 39 adet eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 4: Dini Duyguların Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı
D1	Haya sahibi utanma sahibi olmak
D2	İnanç sahibi olmak
D3	Şükretmeyi bilmek
D4	Ruhsal değerlere sahip olmak
D5	İbadet yerlerine saygı

Tablo 4'te 5 adet dinî eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 5: Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı
U1	Kültürel öğelere değer vermek
U2	Gelenek ve göreneklere bağlı olmak
U3	Ülkemizin zenginliklerinin değerini bilmek
U4	Milli varlıklarımızı ziyaret etmek
U5	Tarihsel mirasa duyarlılık
U6	Kültürel mirası sürdürmek
U7	Millet sevgisi
U8	Ülkemize yararlı birey olmak
U9	Yurt sevgisi

Tablo 5'te ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen 9 adet eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 6: Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı
Ç1	Ağaçlara zarar vermemek
Ç2	Hayvanlara zarar vermemek
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak
Ç4	Çöp atmamak
Ç5	Doğayı korumak
Ç6	Doğa olaylarından korunmak
Ç7	Hayvanları korumak
Ç8	Şehirleşme den etkilenmek
Ç9	Dünyayı korumak
Ç10	Doğayı tanımak

Tablo 6' da çevre bilinci gelişimini destekleyen 10 adet eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 7: Evrensel düşüncenin gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı
EV1	Barış içinde yaşamak
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek
EV3	Evrensel değerlere duyarlılık
EV4	İnsan haklarına saygı
EV5	Bilime önem vermek

Tablo 7' de evrensel düşüncenin gelişimini 5 adet eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 8: Estetik Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı
E1	Estetik zevk
E2	Geleneksel sanatlara saygı
E3	Sanata duyarlılık
E4	Müziğe değer verme
E5	Kitap okumaktan duyulan zevk

Tablo 8' de 5 adet estetik gelişimi destekleyen eğitsel ileti belirlenmiştir.

Tablo 9: Ekonomik Eğitsel İletilerin Kodlanması

İleti Kodu	İleti Adı
EK1	Tasarruf etmek
EK2	Kanaatkar olmak
EK3	Tutumlu olmak
EK4	Birikim yapmak
EK5	Olanaklardan yararlanmak

Tablo 9' de 5 adet ekonomik eğitsel ileti belirlenmiştir.

Eğitsel iletilerin sırası, kategorizasyondan itibaren bulgular, yorum bölümünde değerlendirilme sırasında değişmemiştir. Eserlerdeki bazı bölümlerde birden fazla ileti ile karşılaşmıştır. Bu nedenle aynı bölümde birden fazla ileti görülebilmektedir. Roman ve hikayelerdeki anlatımda bölümlere ayrılmış olsa da, her bölüm birbirine bağlıdır. O nedenle kurgunun bütünlüğüne göre eğitsel ileti izlencesi oluşturulmuştur. Tüm eserler, konulara hâkim olmak ve planlamanın yapılması amacıyla ilk önce okunmuştur. Daha sonra eserler dikkatlice ve derinlemesine üzerlerine notlar ve hatırlatma notları alınmak üzere tekrar okunmuştur. Herhangi bir hata oluşmaması için, veriler dijital ortama aktarılacağı zaman da kitaplara yeniden dönülerek son kontroller yapılmıştır. Tema ve kodlar, kitaplar ilk okunuştan sonra oluşturulmuştur. Metin bölümlerine uygun olan geçici kodlamaların kısa bir listesi geliştirilmiştir. Ancak ayrıntılı okumaya geçildiği zaman oluşturulmuş olan eğitsel ileti listesi de, ayıklamaya gidilmiş ve eserlerin içeriğinde yer almayan veriler dikkatli okuma aşamasına geçilmeden listeden çıkarılmıştır. Çalışmanın en son halini yazmak için veri ayıklama, verileri küçük yönetilebilir tema kümelerine indirgeme yoluna başvurulmuştur. Kitaplar incelenip, belirlenen metinlerden elde edilen verilerin listelere girişi sağlandıktan sonra, tablo ve şekiller oluşturulmuştur.

3.5. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Geçerlik kavramı, nitel araştırmalarda güvenilirlikten daha belirgindir. Geçerliliği; iç geçerlik, genellenebilirlik (dış geçerlik) ve ilişki geçerliği olarak 3'e ayırmaktayız. Bir çalışmanın iç geçerliliğinin doğruluğunun saptanması için, yapılan araştırmanın amacının ve buna katılanların sosyal gerçekliğinin doğru bir şekilde örtüşüp örtüşmediğine bakılmalıdır. Sonuçlar katılımcılara gösterilerek, yorumları alınabilir.

Bu araştırmada da inceleme nesnelere ve veri toplama aracı olan eğitsel ileti temaları ve kategorileri, araştırmacı dışında üç alan uzmanına da danışılarak görüşlerine başvurulduğu için, iç geçerliliği özellikleri taşımaktadır. Genellenebilirlik (dış geçerlik), bir araştırma çalışmasının sonuçları diğer benzer ortamlara ve topluluklara uygulanabiliyorsa, genellikle kabul edilir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar, benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında aynı paralellikte sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu durum da araştırmanın dış geçerlilik özelliğine sahip olduğunu gösterir.

"İlişki geçerliğinde ise, herhangi bir araştırma çalışmasının bunu üstlenen ve okuyanlar için anlamlı ve yararlı olması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Araştırmanın önemi ve amacı başlığı altında verilen bilgiler, araştırmanın ilişki geçerliliğini açıklamaktadır" Yağar ve Dökme nitel araştırmaları açıklarken, "denetim izi" ve "karar izi" kavramlarına da açıklık getirirler.

"Nitel çalışmada temel araştırma aracı araştırmacının kendisidir. O nedenle elde edilen veri asla tutarlı ve tekrarlanabilir olamaz. Araştırmanız diğer araştırmacılar tarafından tekrarlanabilse de, benzer şartlarda ve koşullarda bile aynı sonuçları elde etmek olası değildir. Bunun nedeni, araştırmacının (sizin) ne gördüğü, ne sonuca ulaştığı, kişisel özellikleri ve yaşamışlıklarıdır. Diğer araştırmacılar, aynı yöntemleri benimsemeleri, benzer bir örnekte ve konu alanı seçmeleri durumunda bile farklı vurgu ve odaklara sahiptir. Bu nedenle, nitel araştırmalarda güvenilirliğin ölçüsünü elde etmenin yolu, bir "denetim izi" veya "karar izi" oluşturmaktır." (Yağar, Dökme, 2018, 7)

Bu sebeple yapılan araştırmada her aşama sırasıyla açık ve net belirtilmiştir. Nitel ve nicel veriler açıkça ortaya koyulmuştur. Gerek araştırmayı okuyan gerekse, araştırmadan faydalanacak olan kişi süreci kolaylıkla takip edebilecek ve bu durum okuyucuların verilen kararları anlamasına yardımcı olacaktır. Araştırmacı tarafından sunulan bu açıklık ile araştırmanın kalitesini kolaylıkla belirlenebilecektir. Tüm çalışmanın değerlendirilmesi bakımından araç sunacaktır.

4. EROL BÜYÜKMERİÇ'İN ESERLERİNDEKİ EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BULGULAR VE YORUMLAR

Kitaplar incelenip, belirlenen metinlerden elde edilen verilerin listelere girişi sağlandıktan sonra, tablo ve şekiller oluşturulmuştur. Bu bölümde de Erol Büyükmeriç'e ait olan 5 adet kitabın eğitsel iletileri, bu iletilerin amaçlarına ve sunuluş biçimlerine göre ayrımı yapıp, eser ve metinler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Metin alıntılarında her bir alıntının başına, eğitsel ileti kodu ve iletinin doğrudan ve dolaylı olduğuna dair bilgiler yazılmıştır. Doğrudan iletilerin kodu "1", dolaylı iletilerin kodu ise "2" olarak belirtilmiştir. Örnek olarak;

Tarihsel Mirasa Duyarlılık

(U5-2)*Tümülsün ortadan yarılacağını ve Midas'ın mezarına çekileceğimi sanıyorum. Birden, beklediğim işaret aklımı başımdan alırcasına geliyor. Orada, aşağıda, Midas'ın mezarına giden geçidin hemen yanı başında nereden çıktıysa yabancı bir adam dikilmiş, bana bakıyor.* (2017, 16)

"Tarihsel Mirasa Duyarlılık" iletisinde, alıntının önüne iletinin kodu U5, dolaylı eğitsel ileti olduğunu göstermek üzere de "2" kodu yazılmıştır. Alıntı sonuna da kitabın yayın tarihi ve yapılan alıntının sayfası belirtilmiştir. Eserlerden alınan alıntılar italik olarak yazılmıştır.

4.1. "Midas'ın Serçe Parmağı" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler

Katıldığı bir sempozyumda Erol Büyükmeriç Midas'ın Serçe Parmağı adlı eseri hakkında

"Felsefeci Ahmet İnam, "Türkiye'de binlerce yıldan beri sürülmeyi, işlemeyi bekleyen bir felsefe toprağı, inanılmaz biçimde zengin bir felsefe öncesi yaşam, felsefe öncesi birikim vardır" der. Benliğime içselleştirdiğim bu deyişin özgöndergesini yapıtıma olduğunca dokumaya çalıştım. Özgöndergem ise; ana metinde kullandığım imge, simge, eğretilmeler kimi ayrımlı iletiler taşısa da ileti ağım temelde bir düşünceyi besliyordu: "On bin yıllık tarihi olan bu güzel yurdumuz, toprağı ile kalıtları ile nice paylaşılmış yaşantıları ile bizimdir..." der. (Büyükmeriç, 2007)

Bu eserde Frigya kralı Eşek Kulaklı Midas'a gönderme yaparak, günümüz Türkiye'sinden Frigya'ya köprü oluşturmuş, Anadolu'nun İlkçağ Dönemi, arkeoloji ve mitolojisini de bu eserde işlemiştir.

Bu doğrultuda da "Tarihsel mirasa duyarlılık" iletisi eserde en fazla % 8, 98 oranla yer alan ileti olmuştur. Aynı zamanda romanda mitolojik öğelerin de ağır basması nedeniyle % 6, 74 oranla "inanç" iletisi de yer yer eserde karşımıza çıkmaktadır. Merhamet duyma, sorgulamak, memnuniyeti ifade etmek, müziğe değer vermek iletileri % 4, 49 oranı ile; hatalardan ders çıkarmak, kültürel mirası sürdürmek eğitsel iletileri 3, 37 oranıyla Tablo 10'da görüldüğü üzere eserde ağırlıklı kullanılan iletilerdir. Toplamda Midas'ın Serçe Parmağı adlı eserde 89 ileti belirlenmiştir. Bu iletilerin 13'ü doğrudan anlatım yolu % 14, 60 oranında, 76'sı yani %85, 39 oranı dolaylı anlatım yoluyla aktarılmıştır. Şekil 1'de romanda yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanılma oranları görülmektedir.

Tablo 10: "Midas'ın Serçe Parmağı" Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

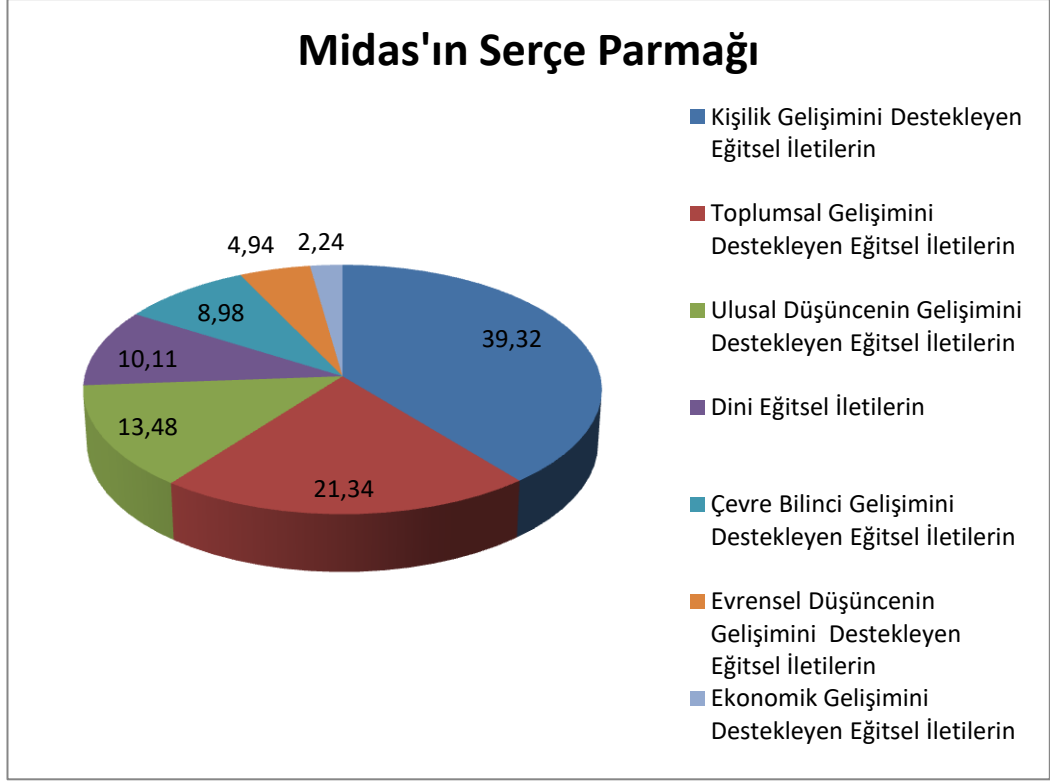
EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
U5	Tarihsel mirasa duyarlılık	6	2	8	8,98
D2	İnanç sahibi olmak	0	6	6	6,74
K5	Merhamet duyma	0	4	4	4,49
K53	Sorgulamak	0	4	4	4,49
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	4	4	4,49
E4	Müziğe değer vermek	0	4	4	4,49
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	3	3	3,37
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	3	3	3,37

Tablo 10 -devam

E1	Estetik zevk	0	3	3	3,37
K10	Aklını kullanmak	1	1	2	2,24
K21	Güvenilir olmak	1	1	2	2,24
K45	Hayal kurmak	0	2	2	2,24
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	2	2	2,24
K48	Araştırmaya önem vermek	1	1	2	2,24
T9	Paylaşmak	2	0	2	2,24
T10	Misafirperver olmak	0	2	2	2,24
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	2	2	2,24
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	2	2	2,24
T29	Görgü kurallarına uymak	0	2	2	2,24
T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak	0	2	2	2,24
K2	İyiliksever olmak	0	1	1	1,12
K6	Bağışlama	1	0	1	1,12
K8	Vicdan sahibi olmak	0	1	1	1,12
K13	Cesaretli olmak	0	1	1	1,12
K23	Onur özsaygı sahibi olmak	0	1	1	1,12
K24	Özgüven sahibi olmak	0	1	1	1,12
K25	Sözünde durmak	0	1	1	1,12
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	0	1	1	1,12
K28	Kitaplara değer vermek	0	1	1	1,12
K34	Kıskanmamak	0	1	1	1,12
K42	Düzenli olmak	0	1	1	1,12

Tablo 10 -devam

K43	Bilinçli olmak	0	1	1	1,12
K59	Ne istediğini bilmek	0	1	1	1,12
K71	Hayvan sever olmak	0	1	1	1,12
T17	Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek	0	1	1	1,12
T18	İş bölümü yapmak	0	1	1	1,12
T23	Küçüklerimize destek olmak	0	1	1	1,12
D3	Şükretmeyi bilmek	0	1	1	1,12
D4	Ruhsal değerlere sahip olmak	0	1	1	1,12
D5	İbadet yerlerine saygı	0	1	1	1,12
U4	Milli varlıklarımızı ziyaret etmek	1	0	1	1,12
Ç1	Ağaçlara zarar vermemek	0	1	1	1,12
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak	0	1	1	1,12
Ç5	Doğayı korumak	0	1	1	1,12
Ç7	Hayvanları korumak	0	1	1	1,12
E3	Sanata duyarlılık	0	1	1	1,12
EK4	Birikim yapmak	0	1	1	1,12
EK5	Olanaklardan yararlanmak	0	1	1	1,12
TOPLAM		13	76	89	100

Şekil 1: "Midas'ın Serçe Parmağı" romanında yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanım oranları

Tarihsel Mirasa Duyarlılık

Erol Büyükmeriç Midas'ın Serçe Parmağı adlı eserinde zengin bir kültüre ve güzelliğe sahip Anadolu topraklarının tarihini, Midas ve romanın kahramanı Sibel Ateş üzerinden anlatmaktadır. Birçok Anadolu ve Yunan mitolojik terimi, tarihi yer isimleri, geçmişten bugüne değin kullanılan söylenceler, yaşayışlar aşağıda belirtildiği gibi romanda yer almaktadır.

(U5-2)Tümülsün ortadan yarılacağını ve Midas'ın mezarına çekileceğimi sanıyorum. Birden, beklediğim işaret aklımı başımdan alırcasına geliyor. Orada, aşağıda, Midas'ın mezarına giden geçidin hemen yanı başında nereden çıktıysa yabancı bir adam dikilmiş, bana bakıyor. (2017, 16)

Toplumun sahip olduğu değerleri hatırlatmada, Anadolu'ya ait söylenceler Midas'ın altın tutkusu aşağıdaki ifadelerde belirtilmiştir.

(U5-1) "Biliyorum" diye yanıtıyorum, "sizin şu altın tutkunuz yüziinden başınıza gelenler... Gerçekten altını çok mu seviyordunuz Sayın Midas?" (2017, 19)

Yine aynı şekilde efsanelerde anlatılan Midas'ın Eşek kulaklarına atıfta bulunarak, romanda aşağıdaki cümlelere yer verilmiştir.

(U5-1) *Silenos'un bir gözü sarayın içini tarıyor ilkin fıldır fıldır dönerek. Midas'ın fildişi kaplamalı tahtına saplanıp kalıyor sonra. Diğer gözüyse Midas'ın kulaklarında... "Ooo! Demek şu ünlü Midas sensin. Kulakların denildiği kadar varmış. Apollon amma da uzatmış onları böyle. Tam bir eşek kulağı..." (2017, 19)*

(U5-1) *"Dokunduğum her şey altın olsun, ey ulu Diyonisos. Frigya adına!" (2017, 27)*

Erol Büyükmeriç, geçmişle olan bağımızı ve atalarımızı, milletimizin kökeni ve ne kadar zengin bir kültüre sahip olduğumuzu alttaki cümlelerle anlatmıştır.

(U5-1) *"Sözün gelişi öyle söylüyorum yengeciğim; Frigler, Galatlar çoktaaan Anadolu insanına karışıp gitti. Üstünden de bilmem kaç kavim gelip geçti. Frigli, Galatlı mı kalır şimdiye?" (2017, 40)*

Büyük İskender' in efsanesi "Gordiyon Düğümü" ne de eserde yer verilerek, çocuklara tarihsel mirasa duyarlılık ve tarih bilgisi olay örgüsü içerisinde hissettirilmeden verilmeye çalışılmıştır.

(U5-1) *O coşkuyla başını doğuya çevirmiş İskender; altın kabzalı kılıcına el atıp "Gordiyon Düğümü" diye söylenmiş hırsla "seni de çözdüğümde artık kimse beni tutamaz!" Bu düşünce çocukluğundan beri kafasında gezinip dururmuş aslında İskender'in; çünkü o, eski Yunan ve Küçük Asya tarihini, söylencelerini ezbere bilirmiş. (2017, 52)*

Yazar müfettiş karakterinin ağzından, insanın bulunduğu ve yaşadığı yerin tarihinin öğrenilmesinin ve efsanelerin önemini aşağıdaki cümlelerle anlatmıştır.

(U5-1) *Müfettişin gözleri parlıyor. "Ooo, çok ilginç bir konu. İnsan önce bulunduğu yerin tarihini öğrenmeli değil mi çocuklar? Sanırım bu efsaneleri en iyi bilenler de sizler olmalısınız. 'Gordiyos'un Kral Oluşu ve Gordiyon Düğümü' efsanelerini sizlerden dinlemek isterdim." (2017, 69)*

(U5-2) *Bir yanım acıyor. "Evet halacığım, gerçekten de içim sızladı. İnsan, ülkesine saldırana da acıyabiliyormuş demek ki. Keşke yurdumuza gelip de dövüşmeseydi bizimle. Bak onun da bir annesi varmış. Belki bir de yavuklusu vardı." "Haklısın Sibelim. Keşke, keşke gelip de düşmeseydi toprağımıza Orfeus. Ne var ki bu onun*

elinde değildi canım. Belki de kendi ulusunun politikacılarınca çağdıışı bir ölkü uğruna eski tanrularına kurban edilmeye yazgılıydı o. (2017, 150)

İnanç Sahibi Olmak

Frig mitolojisi içersinde en tanınmış olan hiç kuskusuz ana tanrıça Kibele ve efsanevi kralları Midas'tır. Romanda bu mitolojiye bağılı olarak kral Midas'ın gerek savaşta galip gelmek için, gerekse de toprakların ürün vermesi, kıtlık yaşanmaması üzerine yağmur duasına çıktığı ve sık sık ibadet yerlerini ziyaret ettiği görölmektedir.

(D5-2) Evet, bunlar onlar olmalı. Söylencedeki Tanrı Diyonisos'un dinsel şenliklerini kutlayan kadınlar... Neşeli bir şarkı tutturmuşlar. Arada bir de içlerinden biri coşarak çığlık atıyor. (2017, 20)

(D5-2) Başrahip, "İşaret!" diye bağırmış. "Yüce anamızdan gelen bir işaret bu." Yüzünü okşamış Hekabe'nin ve "Bu tam zamanında gelen güzel bir haber Hekabe. Gelmekte olan kişi, ulu Matar Kubileya'nın gönderdiği kralımız olmalı; o kartal da ulu anamızın göksel elçisi. (2017, 47)

(D5-2) -Gereksiz bir kuruntuya kapılıyorsunuz yüce Midas. Tersine, Matar hoşnut kalacaktır bundan. (2017, 88)

(D5-2) -Düşündürücü biri ikilem! Ulu anamız bu sözlerinizden alınmaz ve bize öfkelenmez umarım. (2017, 89)

(D5-2) Midas tütsü kokusunu derin derin soluyor. Ardından, Tanrıça'nın tuttuğu kâseye emziğı süzgeçli bir testiden içki döküyor. "Ulu Matar, içmen için" diyor. Kollarını iki yana açıyor, "Boyun eğdiğim, öfkesinden, kininden korktuğum ulu Tanrıçam! Krallığın, kölelerin, adakların, sunuların gerçek sahibi; yabancı doğanın koruyucusu, yüce babama taht ve oğul veren büyük anam. (2017, 90)

(D5-2) Midas coşkun bir sevinçle, "Yağmur!" diye bağılıyor, "Yakarışlarım kabul oldu. Teşekkürler ulu anam sana, teşekkürler, teşek..." (2017, 107)

Merhamet Duyma

Yunan mitolojisindeki Tanrılar'dan Diyonisos ve Midas'ın efsanelerde anlatılan altına olan tutkusunu yazar, olay çerçevesinde hikayeye yedirmiştir. Midas'ın altın nedeniyle başına gelenler ve sonrasında Diyonisos'un merhamet göstererek Midas'ı affetmesi aşağıdaki diyalogta anlatılmaktadır.

(K5-2) *Diyonisos, başını sallıyor. "Ben seni uyarmıştım Midas. Ama dinlemedin. Şimdi pişman olduğunu, altın tutkundan kurtulmak istediğini görüyorum. Peki, bağışladım seni; ama unutma, bunu yalnızca kızın için yapıyorum. Altınla kirlenen bedenini temizlemek için hemen şimdi koş, Paktolos* ırmağında yıkan."* (2017, 31)

Mitolojideki Gordas karakterinin kuşa gösterdiği merhamet ve bu merhamet doğrultusunda kazandıkları romanda şu cümlelerde geçmektedir.

(K5-2) *Çok geçmeden kulağından düşmeyen sesin kağrı iniltisi olmadığı ayrımsamış genç adam. Korka sakına sesin geldiği yöne gittiğinde de ne görsün; göğsü kanlar içinde koca bir kuş can çekişiyor. Gordas kuşa yardım etmeyi, iyileşinceye dek ona bakmayı diye düşünmüş. Kuşu getirip öküzlerin boyunduruğuna bağlamış. Yarasını sarmış. Gagasına da biraz su akıtmış. Kartal suyu içer içmez kendine gelmiş.* (2017, 46)

Halası Sibel Ateş'e Midas'ın ölümünü anlattıktan sonra, Sibel Ateş'in Midas'ı içleştirmesi ve üzülmeye başlaması aşağıda anlatılmaktadır.

(K5-2)...*Halam yanaklarımdan öpüyor. "Çok hüznünlendin biriciğim" diyor, beni omzumdan kendine doğru çekerek. Onun gözlerinden de hüznü akıyor, "ama sen zaten biliyordun Midas'ın sonunun böyle olduğunu."* (2017, 121)

(K5-2) *Bir yanımda acıyor. "Evet halacığım, gerçekten de içim sızladı. İnsan, ülkesine saldırana da acıyabiliyormuş demek ki. Keşke yurdumuza gelip de dövüşmeseydi bizimle. Bak onun da bir annesi varmış. Belki bir de yavuklusu vardı." "Haklısın Sibelim. Keşke, keşke gelip de düşmeseydi toprağımıza Orfeus. Ne var ki bu onun elinde değildi canım. Belki de kendi ulusunun politikacılarınca çağdışı bir ülkü uğruna eski tanrılarına kurban edilmeye yazgılıydı o.* (2017, 150)

Sorgulamak

Halasının, romanın kahramanı Sibel Ateş ile sohbeti doğrultusunda, Sibel Ateş'in sorgulama yeteneğini ebeveynlerine dile getirmesi aşağıdaki anlatımda yer almaktadır.

(K53-2) *"Af-ferin canım. İyi bildin. Şuna bak yenge, kızının kafası nasıl da çalışıyor!"* (2017, 42)

Sibel Ateş'in okuluna müfettişin gelmesi ve efsaneyi farklı yorumlaması için teşvik ifadeleri aşağıda belirtilmiştir. Bu ifadelere ulaşmak için kahramanın sorgulama becerisini kullanması gerekir.

(K53-2) *"Efendim, söylenceyi dilediğim gibi yorumlayabilir miyim? Benimkisi biraz değişik de" diyorum biraz çekingence. "Değişik bir yorum mu? A, elbette kızım. Özgürsün. Buyur! Ben de çok merak ettim doğrusu."*

Midas ağaçların kesilmesi sonucunda tanrıların Frigya'yı cezalandıracağı korkusunu, başrahibe anlatması ve yapılanların yanlış olduğunu sorgulaması aşağıdaki cümlelerde görülmektedir.

Midas kuşkulu bir bakış atıyor başrahibe, "Öyle mi dersiniz başrahip?"

İçiniz rahat olsun yüce Midas. (2017, 69)

(K53-2) *-Düşündürücü biri ikilem! Ulu anamız bu sözlerinizden alınmaz ve bize öfkelenmez umarım. (2017, 89)*

Çanakkale Savaşları'nda Avustralyalı askerlerin savaş için ve başka ülkelerin çıkarları doğrultusunda, dünyanın bir ucundan ülkemize gelip ölmeleri aşağıdaki cümlelerle sorgulanmaktadır.

(K53-2) *Bir yanım acıyor. "Evet halacığım, gerçekten de içim sızladı. İnsan, ülkesine saldırana da acıyabiliyormuş demek ki. Keşke yurdumuza gelip de dövüşmeseydi bizimle. Bak onun da bir annesi varmış. Belki bir de yavuklusu vardı." "Haklısın Sibelim. Keşke, keşke gelip de düşmeseydi toprağımıza Orfeus. Ne var ki bu onun elinde değildi canım. Belki de kendi ulusunun politikacılarınca çağdışı bir ülkü uğruna eski tanrılarına kurban edilmeye yazgılıydı o. (2017, 150)*

Memnuniyeti İfade Etmek

Mitoloji kahramanı Silenos'un Midas'a yol gösterici olması, akıl vermesi sonucunda, Midas memnuniyetini ifade ederek gönül borcunu şu sözlerle ifade etmiştir.

(T34-2) *"Böyle düşünmeyiniz yüce Silenos. Yanıtlarınız ululara özgü süzme sözler. Bana çok katkıda buldunuz. Gönül borcumu kabul etmenizi isterim. " (2017, 25)*

Yine Silenos'un arkadaşını Midas'ın iyi ağırlaması sonucunda memnuniyetini şu sözlerle belirtmiştir.

(T34-2) *"Arkadaşımı çok iyi ağırlamışsın Midas" diyor, "şimdi dile benden ne dilersen".* (2017, 27)

Halasının Sibel Ateş'e kitap ve bilgilerle dolu kağıtları hediye etmesi üzerine Sibel Ateş'in memnuniyetini ve mutluluğunu şu cümlelerde görmekteyiz.

(T34-2) *Notları göğsüme bastırıyorum. "Teşekkür ederim halacığım. Binlerce, binlerce... Tam zamanında yetiştirdin. Ödevim de yarınaydı: 'Gordiyos'un Kral Oluşu ve Gordiyon Düğümü Efsanesi.'"* (2017, 39)

Müziğe Değer Vermek

Mitolojide tapınma ritüellerinde müzik ve dans önemli yer tutar. Roman boyunca müzik olgusu sık sık işlenmiştir.

(E4-2) *Gittikçe yükselen müzik, aklımı altüst eden kışkırtıcı tınılarıyla bütün benliğimi sarıyor. Müziğin nereden geldiğini anlamaya çalışırken fark ediyorum onları; aşağıda kadınlı erkekli bir topluluk dağın yamacında şarkılar söyleyerek dans ediyor.* (2017, 20)

(E4-2) *Satir giriyor; diline dolandığı bir şarkıyı mırıldanıp durarak:*

"Ulular ulusu yüce Diyonisos

Ve onun ayrılmaz yoldaşı ben, Silenos!" (2017, 24)

(E4-2) *Kentte kim varsa, çoluk çocuk tümü kent meydanında toplaşmışlar. Ortalığı bir anda dümbelek gümlmeleri, zil şingirtıları, kaval sesleri kaplamış.* (2017, 49)

(E4-2) *Midas Anıtı maketinin görkemli görünümü ve simgesel anlamları, şölende bulunanları büyülüyor. Müzik coşuyor. Dümbelekler gümlüyor, ziller çın çın çınlıyor, kavallar kükrüyor. Midas mutluluktan kendinden geçmiş durumda. Prens Gordas parmak uçlarının üstünde dans ediyor.* (2017, 98)

Hatalardan Ders Çıkarmak

Midas'ın altına olan tutkusu nedeniyle başına gelenler sonucunda, hatalarından ders çıkarması ve pişmanlığı aşağıdaki ifadelerde görülmektedir.

(K44-2) *"Biliyorum" diye yanıtlıyorum, "sizin şu altın tutkunuz yüziinden başınıza gelenler... Gerçekten altını çok mu seviyordunuz Sayın Midas?"* (2017, 19)

(K44-2) "Ah ben ne yaptım?" Tutamayıp koyuveriyorum kendimi. Ama nasıl ağlamak; hüngür hüngür... Midas'ın durumuysa benden daha kötü. Bir yandan boğa gibi böğürüyor bir yandan dövünüyor: "Ah ben ne yaptım. Altına taptım, işte cezamı buldum. Ama ya İyara? Hak etmiş miydi biriciğim bunu? Tiksinıyorum kendimden, dünyadaki bütün altınlardan. Öürsem mezarıma bir tek altın koymasınlar." (2017, 30)

(K44-2) Diyonisos, başını sallıyor. "Ben seni uyarmıştım Midas. Ama dinlemedin. Şimdi pişman olduğunu, altın tutkundan kurtulmak istediğini görüyorum. Peki, bağışladım seni; ama unutma, bunu yalnızca kızın için yapıyorum. Altımla kirlenen bedenini temizlemek için hemen şimdi koş, Paktolos* ırmağında yıkan." (2017, 31)

Kültürel Mirası Sürdürmek

Kültürel mirasımızın zenginliği ve medeniyetlerin beşiğinin topraklarımız olduğunu romanda birçok yerde görmektedir. Bu mirasın daha önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş, evrensel değerlere sahip olduğu ve bunun sürdürülebilmesinin önemi aşağıdaki cümlelerde vurgulanmıştır.

(U6-2) -Bir şey değil biriciğim. Getirdiklerimin işine yarayacağına çok sevindim. Zaman kalırsa okula gitmeden önce bir ara atayım sana o efsaneleri, olur mu? Onları bir de benden dinle. -Şimdi anlat, şim atlat halacığım. N'oolur! (2017, 39)

(U6-2) "Sözün gelişi öyle söylüyorum yengeciğim; Frigler, Galatlar çoktaaan Anadolu insanına karışıp gitti. Üstünden de bilmem kaç kavim gelip geçti. Frigli, Galatlı mı kalır şimdiye?" (2017, 40)

(U6-2) O coşkuyla başını doğuya çevirmiş İskender; altın kabızalı kılıcına el atıp "Gordiyon Düğümü" diye söylenmiş hırsla "seni de çözdüğümde artık kimse beni tutamaz!" Bu düşünce çocukluğundan beri kafasında gezinip dururmuş aslında İskender'in; çünkü o, eski Yunan ve Küçük Asya tarihini, söylencelerini ezbere bilirmiş. (2017, 52)

Estetik Zevk

Romanda Frigya Krallığı anlatılırken, zenginliğini ve ihtişamını anlatmak üzere sanatsal yapılar, sanat eserleri, mimari ön plana çıkarılmıştır. Edebiyat, müzik, mimari, heykel, dans gibi sanat dallarından biri olarak çocukta güzellik duysunu geliştirir.

(E1-2)İki boyutlu yapılacak olan anıt, yan duvarların ve çatının yüzeyinden oluşmuştur. Ön yüzeyin altında gördüğünüz niş, hem sarayınızın kapısı hem de kutsal anamıza giden yoldur. Kayaya oyularak işlenen bezemeler; inancımızı, düşüncemizi ve beğenimizi olağanüstü güzellikte bir simetriyle yansıtır. (2017, 98)

(E1-2) Bakışları halı motifleri ve salonda yer alan mobilyalar üzerinde adım adım geziyor. Halılarınız, mobilyalarınız ve tahtınız gözümü aldı bir an. Onca ülke gezdim, böyle görkemli şeyler görmedim". Sonra, yeniden diz kırıp Midas'a armağanını sunuyor, "umarım ki armağanım sizi mutlu eder yüce Midas. Nitelikli bir Atina işçiliği; Hera eşlin bir aslanla dövüşmesini anlatıyor. (2017, 92)

Aklını Kullanmak

Eserde Sibel Ateş ile halası arasında birçok akıl yürütmeye yönelik diyaloglar geçmektedir.

(K10-1) "Af-ferin canım. İyi bildin. Şuna bak yenge, kızının kafası nasıl da çalışıyor!" (2017, 42)

(K10-2) Başımı okşuyor halam. "0 dönemde Yunanlılar yok ki Orta Anadolu'da canım. Kıyılarda o sıralar onlar; Ege'de, Akdeniz'de koloniler kurma yarışında. Kimi coğrafya adları Frigce olmalı. 'Gorda' adına gelince; doğal olarak o da Gordas'ın kralı olduğu kentin o dönemde Frigler'ce ona adanmış adı olmalı." Hımmm! Peki, yok muydu gerçekten Gordas'nın arabası halacım? (2017, 57)

Güvenilir Olmak

Romanın kahramanı çalışkan ve sürekli kendini geliştiren örnek bir insan olduğu için, kasabadaki herkesin güvenini kazanmıştır.

(K21-1) Muhtar amca beliriyor arabasıyla köşeden. Durup alıyor beni.Yol boyunca konuşuyoruz oradan buradan. Benim bir gün büyük bir kazıbilimci olacağımı söylüyor. Çok güyleniyor bana. Sabahki coşkum yeniden yerine geliyor. Muhtar amcadan beni müzenin önünde bırakmasını istiyorum. (2017, 127)

(K21-2) Müdür, "İşte bizim gönüllü görevlimiz Sibel Ateşli diye tanıştırıyor beni konuğuna, "her cumartesi gelir, rehberlik yapar müzemizde". Daha bir sürü övgü dolu şeyler söylüyor hakkımda. (2017, 127)

Hayal Kurmak

Romanın kahramanı Sibel Ateş hayalle gerçek arasında gitmektedir. Hikayenin Antik çağ kısmı anlatılırken, yazar kahramanı hayal alemine taşır.

(K45-2) *"Uçmak istiyordun değil mi?" diye soruyor.Şaşılması; bunu da biliyor. Midas kafamın içinde mi geziniyor.* (2017, 18)

(K45-2) *Ben de sözü düşüme getiriyorum. "Ah halacığım,, emin bir düş görüyordum; bir ilginç, bir ilginçti ki sorma."* (2017, 39)

Yeniliklere ve Gelişime Açık Olmak

Sibel Ateş, romanda sürekli okuyan, kendini geliştiren ve bilgiye doymayan bir karakterdir. Kahramanın en mutlu olduğu zamanlar yeni bir şey öğrendiği zamanlardır. Halasını da çok sevmesinin nedenlerinden biri yeniliklere halası sayesinde kavuşmasıdır. Halası onun yol göstericisi karakterindedir.

(K47-2) *Bir tomar kağıt çıkarıyor çantasından: "Yeni bir şey bulursam ben yine getiririm ya da gönderirm sana daha. Yüreğim çarparak uzanıyorum kâğıtlara. Gözlerim acıkmış gibi bir çırpıda geziniyor sayfalar üstündeki başlıklarda. "Gordiyos'un Kral Oluşu Söylencesi, Büyük İskender ve Gordiyon Düğümü Efsanesi, Midas Anıtı'..."* (2017, 39)

(K47-2) *-Bir şey değil biriciğim. Getirdiklerimin işine yarayacağına çok sevindim. Zaman kalırsa okula gitmeden önce bir ara atayım sana o efsaneleri, olur mu? Onları bir de benden dinle. -Şimdi anlat, şim atlat halacığım. N'oolur!* (2017, 39)

Araştırmaya Önem Vermek

Bir üst ileti de anlatıldığı gibi Sibel Ateş adeta bilgiye aç, araştırmacı bir karakteri yansıtır.

(K48-1) *"Hayır, şaka değil Sibel Ateş" diyor, "bugüne dek beni en candan ilgiyle araştıran, okuyan tek kişi sendin. Duygularını, düşüncelerini aramızda yüzlerce yıl olmasına karşın bire bir algılayabiliyorum.* (2017, 17)

(K48-2) *Bir tomar kağıt çıkarıyor çantasından: "Yeni bir şey bulursam ben yine getiririm ya da gönderirm sana daha. Yüreğim çarparak uzanıyorum kâğıtlara. Gözlerim acıkmış gibi bir çırpıda geziniyor sayfalar üstündeki başlıklarda.*

"Gordiyos'un Kral Oluşu Söylencesi, Büyük İskender ve Gordiyon Düğümü Efsanesi, Midas Anıtı'..." (2017, 39)

Paylaşmak

Paylaşmak iletisi aşağıdaki iki bölümde de doğrudan söylenmiştir. Birincisinde Sibel Ateş arkadaşıyla bildiklerini paylaşmış, ikinci anlatımda ise Midas Midas kızından kardeşiyle sevgisini paylaşmasını istemektedir.

(T9-1) *Gözlerim puslanıyor. "Onca birikmiş toprağın mezarın üstüne yığıldığı gün Midas'ın tümülüsü sanırım bir dağ gibi yükselecek" diye mırıldanıyorum. Aysun kalakalmış oturduğu yerde. Gözleri yaş içinde. "Ne kadar acıklı" diyor, "sana çok teşekkür ederim Sibel; bu güzel düşü benimle paylaştığın için. Onca yıla nasıl da yazık etmişiz. Halandan mı öğrendin bütün bunları ha?"* (2017, 137)

(T9-1) *Midas'ın gözleri parlıyor. "Çabuk getirin onu!" diye buyuruyor görevliye. Ardından kızına, "İyara, hadi git kardeşinle oyna, sevgini paylaş onunla" diyor.* (2017, 23)

Misafirperver Olmak

Midas ülkesini ziyaret eden Silenos'a misafirperverliğini göstermek üzere elinden geleni yapmaktadır.

(T10-2) *Midas ok gibi fırlıyor yerinden. "Ulu Silenos! Ülkeme hoş geldin, uğurlar getirdin. Umarım seni incitmemişlerdir" diyor eli ayağı dolaşarak. Koruyucuların elinden alıyor konuğunu. Büyük bir saygıyla koluna giriyor.* (2017, 24)

(T10-2) *Midas, Silenos'un önünde yerlere dek eğiliyor. "Koruyucularımın densizliğini bağışlayın ulu Silenos" diyor, "yorgun görünüyorsunuz. Buyurun tahtımı onurlandırın lütfen.* (2017, 24)

Olumlu İletişim Kurmak

Midas, Silenos'un yapacaklarından korktuğu ve misafirini kızdırmamak için elinden gelen hürmeti göstermekte, onunla iletişimini iyi tutmaya çalışmaktadır. İkinci alıntıda da Sibel Ateş daha önce anlaşılamadığı Aysun arkadaşıyla, olumlu iletişim kurarak anlaşmaya vardığını anlatılmaktadır.

(T11-2) *Midas ok gibi fırlıyor yerinden. "Ulu Silenos! Ülkeme hoş geldin, uğurlar getirdin. Umarım seni incitmemişlerdir" diyor eli ayağı dolaşarak. Koruyucuların elinden alıyor konuğunu. Büyük bir saygıyla koluna giriyor. (2017, 24)*

(T11-2) *"Ben de rehber olurum belki senin gibi." Ne kadar da istekliymiş meğer benimle arkadaşlığa. Küçük bir kuş göğsümün içinde kanat çırpıyor. Geç de olsa bulduk birbirimizi. (2017, 130)*

Büyüklerin Düşüncelerine Değer Vermek

Midas Silenos 'un, Sibel Ateş de halasının düşüncelerine değer vermektedir.

(T15-2) *-Evet, ulu Silenos, nice zamandır kafamı uğraştıran bir soru var. Bilgiğinizden yararlanmak isterim. (2017, 25)*

(T15-2) *"Böyle düşünmeyiniz yüce Silenos. Yanıtlarınız ululara özgü süzme sözler. Bana çok katkıda bulundunuz. Gönül borcumu kabul etmenizi isterim. " (2017, 25)*

Görgü Kurallarına Uymak

Kahramanımız halasının getirmiş olduğu notları görünce mutluluktan teşekkür eder. İkinci bölümde de Sibel Ateş Aysun'un okula gitmemesi üzerine onu merak ederek, evine hasta ziyaretine gider.

(T29-2) *Notları göğsüme bastırıyorum. "Teşekkür ederim halacığım. Binlerce, binlerce... Tam zamanında yetiştirdin. Ödevim de yarınaydı: 'Gordiyos'un Kral Oluşu ve Gordiyon Düğümü Efsanesi.'" (2017, 39)*

(T29-2) *Çantam sırtımdan indirmeden ayakkabılarımı dışarıda çıkarıp giriyorum içeri."Sibel gelmiş" diye sesleniyor Aysun'a. Sonra bana, geç" deyip mutfığa yöneliyor. Kayıtsız, ilgisiz; ne ki bakışları çantamdan ayrılmıyor. Aysun yatakta... Beni görünce şaşırıyor.*

-Geçmiş olsun Aysun. Merak ettim okula gelmeyince. Üşüttün mü?

-Hayır ama hastayım işte. Canım okula gitmek istemedi bugün. (2017, 128)

Sorunlarımızı Destek Alarak Aşmak

Sibel Ateş Aysun'la barıştıktan sonra birbirlerine destek olacaklarını aşağıdaki sözlerle belirtir.

(T32-2) *İşte ortak yanlarımız bir bir ortaya çıkıyor.*

-Olur. Yanım boş.

-Çok iyi bir ikili oluruz. Ödevlerimizi de birlikte yaparız.

Çok içten buluyorum bu isteğini. Başımı "evet" anlamında sallıyorum.

"Ben de rehber olurum belki senin gibi." Ne kadar da istekliymiş meğer benimle arkadaşlığa. Küçük bir kuş göğsümün içinde kanat çırpıyor. Geç de olsa bulduk birbirimizi. (2017, 130)

(T32-2) En mutlu anlarımın geçtiği cumartesi geliyor yine. Müzedeyim; görevimin başında. Rehberlik görevimin. Aysun da yanımda. Bana eşlik ediyor. Bundan böyle artık birlikte yapacağız rehberliği. (2017, 139)

İyiliksever Olmak

İyiliksever olmak iletisi dolaylı olarak kuşa yardım etmek şeklinde anlatılmıştır.

(K2-2) Çok geçmeden kulağından düşmeyen sesin kağını iniltisi olmadığı ayrımsamış genç adam. Korka sakına sesin geldiği yöne gittiğinde de ne görsün; göğsü kanlar içinde koca bir kuş can çekişiyor. Gordas kuşa yardım etmeyi, iyileşinceye dek ona bakmayı diye düşünmüş. Kuşu getirip öküzlerin boyunduruğuna bağlamış. Yarasını sarmış. Gagasına da biraz su akıtmış. Kartal suyu içer içmez kendine gelmiş. (2017, 46)

Bağışlama

Bağışlama iletisi aşağıdaki bölümde doğrudan söylenmiştir. Diyonisos, Midas'ı kızını hatrına bağışladığını söyler.

(K6-1) Diyonisos, başını sallıyor. "Ben seni uyarmıştım Midas. Ama dinlemedin. Şimdi pişman olduğumu, altın tutkundan kurtulmak istediğini görüyorum. Peki, bağışladım seni; ama unutma, bunu yalnızca kızın için yapıyorum. Altımla kirlenen bedenini temizlemek için hemen şimdi koş, Paktolos ırmağında yıkan." (2017, 31)*

Cesaretli Olmak

Midas canı uğruna başkentini savaşta yalnız bırakmayarak cesaret örneği göstermiştir.

(K13-2) Midas bir süre düşünüyor. Sonra, "Hayır! Ben kalacağım başkentimi savunacağım" diyor, "Gorda'nın düşmesi devletinizjn göçmesi demektir. Ulu Matar

bizimle birlikte. O bizi koruyacaktır; ancak, ailemin bu savaş ortamından uzaklaşmam istiyorum". (2017, 113)

Onur Özsaygı Sahibi Olmak

Romanın kahramanının, öz saygısının olduğu aşağıdaki sözlerde dolaylı olarak anlatılmıştır.

(K23-2) Müdür, "İşte bizim gönüllü görevlimiz Sibel Ateşli diye tanıştırıyor beni konuğuna, "her cumartesi gelir, rehberlik yapar müzemizde". Daha bir sürü övgü dolu şeyler söylüyor hakkımda. (2017, 127)

Özgüven Sahibi Olmak

Sibel Ateş'in sınıfını müfettişin ziyaret etmesi üzerine, kendinden emin bir şekilde, efsaneye kendine göre yorum katarak, tüm sınıfa anlatması, özgüven sahibi olduğunun işaretidir.

(K24-2) "Efendim, söylenceyi dilediğim gibi yorumlayabilir miyim? Benimkisi biraz değişik de"diyorum biraz çekingence."Değişik bir yorum mu? A, elbette kızım. Özgürsün. Buyur! Ben de çok merak ettim doğrusu." (2017, 69)

Sözünde Durmak

Sibel Ateş'in arkadaşı Orhan'ın, sözünü tutmadığı için onu affetmeyeceğini söylemesi aşağıda belirtilmiştir.

(K25-2) -Onu bağışlayamam halacığım. Sözüne bağlı biri değilmiş çünkü. (2017, 80)

Hayallere Ulaşmak İçin Çalışmak

Aysun'un hayali Müzede rehber olmaktır. Bu yüzden bu uğurda gösterdiği çaba aşağıda şu sözlerle ifade edilmektedir.

(K27-2) Aysun'da oldukça ilerleme var. Kalınca bir defter almış. Müzede ne kadar pano üstünde yazı varsa defterine geçirmiş. Su gibi de ezberlemiş hepsini. Şimdi müzenin bahçesinde geziniyor. Rehberlik yapacağı birini kolluyor. Ben de can kulağıyla müze müdürünün anlattıklarını dinliyorum. (2017, 153)

Kitaplara Değer Vermek

Roman boyunca bilgi, araştırma, kitapların önemi dolaylı bir şekilde anlatılmaktadır.

(K28-2) -Gönderdiğim kitapları oku Sibelciğim?

-Okumaz olur muyum halacığım, hem de ikişer kez. Çok güzel hepsi de. Özellikle İlyada... Geçen gün sosyal bilgiler öğretmenim gördü elimde, "Kim getiriyor bu kitapları sana?" diye Sordu. Ben de "halam" dedim. Ankara'da arkeoloji bölümünde, son sınıfta okuduğumu da söyledim. Seninle tanışmak istiyorum. (2017, 37)

Kıskanmamak

Aşağıdaki cümlelerde dolaylı olarak kıskanma duygusuna değinilmiştir.

(K34-2) *Canım hiç konuşmak istemiyor. Oysa nasıl da hazırlanmışım ama kaldırmıyorum parmağımı işte. Ben kaldırmayınca Aysun'un parmağı daha da yükseliyor. Gizli, açık bir yarış var aramızda onunla, ta ilkokul sıralarından beri.* (2017, 67)

Düzenli Olmak

(K42-2) *Dağınıklıklarımı özenle toplamaya koyuluyorum.* (2017, 38)

Bilinçli olmak

(K43-2) *Ooo, bu iki dilek demektir Sibel Ates, ama olsun bakalım. Dileklerin yerine gelecek. Umarım kazandığın yetileri doğru amaçlar için kullanırsın.* (2017, 19)

Ne istediğini bilmek

(K59-2) *Diyonisos, "Demek, her dokunduğunun altın olmasını istiyorsun ha?" diyor, "Bunu iyi düşündün mü Midas, başına gelebilecek kötülükleri?"*

-Evet, ulu Diyonisos, evet! Ben her şeye razıyım, lütfen! (2017, 28)

Hayvansaver Olmak

(K71-2) *Çok geçmeden kulağından düşmeyen sesin kağrı iniltisi olmadığı ayımsamış genç adam. Korka sakına sesin geldiği yöne gittiğinde de ne görsün; göğsü kanlar içinde koca bir kuş can çekişiyor. Gordas kuşa yardım etmeyi, iyileşinceye dek ona bakmayı diye düşünmüş. Kuşu getirip öküzlerin boyunduruğuna bağlamış. Yarasını sarmış. Gagasına da biraz su akıtmış. Kartal suyu içer içmez kendine gelmiş.* (2017, 46)

Toplumsal Sorumluluklarını Yerine Getirmek

Frigya halkının sosyal yaşamının anlatıldığı bu cümlelerde, toplumun her ferдинin üstüne düşen görevi yerine getirerek, sosyal düzenin sağlandığı anlatılmaktadır.

(T17-2) *Caddenin doğu yakasındaki yapılardan birkaçının önünde yaşlı kadınlar kirmenlerle ip büküyor. Yapıların içindeyse yanlarından ağırlık taşları sarkan sıra sıra dokuma tezgâhları dizili. Kadınlar ve kızlar kirkitlerin ritmik vuruşları eşliğinde şarkı söyleyerek kumaş dokuyorlar. Bir yapı baştan başa mutfak. Hizmetliler harıl harıl çalışıyorlar. Kimileri ezgi taşları üstünde buğday ezip un öğütüyor kimileri kubbeli fırından pişmiş ekmek çıkarıyor; kimileri ocak üstlerinde fokurdayan kazanları karıştırıyor kimileri de ızgaralarda et çeviriyor. Yapının içerisi madeni kaplardan, çömlekten geçilmiyor. Kazanlar, kepçeler, kâseler, kupalar, göbekli taşlar, iki yanı makaralı çanaklar, testiler... Duvarların da fildişleri, geyik boynuzları ve kimi marangozluk gereçleri aslı bir diğer yapıda adamlar oyma, kakma ağaç işleri yapıyor Ürettiklerini de sergilik gibi dışarıya sıralamışlar. Frig motifleriyle bezeli üçayaklı masalar, tabureler, servis sehpaları, çeşit çeşit oyuncaklar... Tümü de albenili, olağanüstü güzellikte işçilik ürünleri. Yapılardan birinin kapısında da koruyucular geziniyor. (2017, 85)*

İş Bölümü Yapmak

Sibel Ateş'in evinde herkes işbölümü yaparak çalışmaktadır.

(T18-2) *Babam, çorbasını çabucak içip köyün sığırını toplamak üzere telaşlıca çıkıp gidiyor. Annem ile halam bulaşığa giriyor. Ben de kulaklarım onlarda, yine halamın getirdiği notlara dalıyorum. (2017, 62)*

Küçüklerimize Destek Olmak

Müze müdürü Sibel Ateş'e destek vererek ona çalışma şevki sağlamaktadır.

(T23-2) *Müdür, "İşte bizim gönüllü görevlimiz Sibel Ateşli diye tanıştırıyor beni konuğuna, "her cumartesi gelir, rehberlik yapar müzemizde". Daha bir sürü övgü dolu şeyler söylüyor hakkımda. (2017, 127)*

Ruhsal Değerlere Sahip Olmak

(D4-2) *Midas tütsü kokusunu derin derin soluyor. Ardından, Tanrıça'nın tuttuğu kâseye emziği süzgeçli bir testiden içki döküyor. "Ulu Matar, içmen için" diyor. Kollarını iki yana açıyor, "Boyun eğdiğim, öfkesinden, kininden korktuğum ulu*

Tanrıçam! Krallığın, kölelerin, adakların, sunuların gerçek sahibi; yabanıl doğanın koruyucusu, yüce babama taht ve oğul veren büyük anam. (2017, 90)

(D4-2) Midas coşkun bir sevinçle, "Yağmur!" diye bağıyor, "Yakarışlarım kabul oldu. Teşekkürler ulu anam sana, teşekkürler, teşekkür..." (2017, 107)

İbadet Yerlerine Saygı

Midas Tanrılar'dan ve onların yapacaklarından çok korkar. Bu yüzden ibadet yerlerine önem verir.

(D5-2) Midas, tapınağa sığınmış. Dizlerine kapanmış Tanrıça'sının. Boynu bükük, yıkık... Derin bir acı akıyor gözlerinden. "Ey ulu anam, yardım et bize" diye yakarıyor. Ayaklarını, dizlerini öpüyor yontunun. Yüzünü gözünü sürüyor ellerine. "Lütfen öfkeni üstlerine sal düşmanlarımın. Sangara'nın yönünü değiştir, suyunu taşır ve boğ onları. Adak mı istiyorsun, sığırlarımın tümü de sana kurban olsun. Koyunlarımın da. Sunu mu istiyorsun, bütün hazinem senin olsun; altınlarım, gümüşlerim, demirlerim, kalaylarım, mobilyalarım, halılarım, yünlerim, kumaşlarım, fibulaların... Yalvarırım savaşı iyiliğimize döndür." (2017, 117)

Milli Varlıklarımızı Ziyaret Etmek

Eskişehir'den gelen bir öğrenci grubunun tarihi yerleri ziyaret etmek üzere Sibel Ateş'in rehberlik yaptığı müzeye gelmesi aşağıdaki sözlerle anlatılmaktadır.

(U4-1) Tam bu sırada müzenin önüne Eskişehir plakalı bir otobüs yanaşiyor. Otobüsün önünde asılı yazıdan, gelenle. rin bir ilköğretim okulunun öğrenci grubu olduğunu anlıyoruz, Kızlı erkekli. Başlarında öğretmenleri var. (2017, 140)

Ağaçlara Zarar Vermemek

Atinalı tüccarın ağaç kesmek istemesi, bunun sonucunda da Midas'ın Tanrılar'ın gazabından korkması aşağıda belirtilmiştir.

(Ç1-2) -Orman... Atinalı bir tüccar bizden yüklüce kereste almak için gelmiş.

-Kereste mi?

Gözlerine bir karanlık çöküyor Midas'ın.

-Bir sorun mu var, yüce Midas?

-Kaygılıyım yüce başrahip.Ha bire ağaç kesip duruyoruz. Bu gidişle ülkemde ormanın kökü kuruyacak. Ulu Matar'ı öfelendirmekten korkuyorum. O yüce varlığın ormanlarımızı ve içinde yaşayan yabanıl hayvanları kutsadığını hepimiz biliyoruz.

-Gereksiz bir kuruntuya kapılıyorsunuz yüce Midas. Tersine, Matar hoşnut kalacaktır bundan. (2017, 88)

Hayvanlara İyi Davranmak

(Ç3-2) Çok geçmeden kulağından düşmeyen sesin kağnı iniltisi olmadığı ayrımsamış genç adam. Korka sakına sesin geldiği yöne gittiğinde de ne görsün; göğsü kanlar içinde koca bir kuş can çekişiyor. Gordas kuşa yardım etmeyi, iyileşinceye dek ona bakmayı diye düşünmüş. Kuşu getirip öküzlerin boyunduruğuna bağlamış. Yarasını sarmış. Gagasına da biraz su akıtmış. Kartal suyu içer içmez kendine gelmiş. (2017, 46)

Doğayı Korumak

(Ç5-2) -Orman... Atinalı bir tüccar bizden yüklüce kereste almak için gelmiş.

-Kereste mi?

Gözlerine bir karanlık çöküyor Midas'ın.

-Bir sorun mu var, yüce Midas?

-Kaygılıyım yüce başrahip.Ha bire ağaç kesip duruyoruz. Bu gidişle ülkemde ormanın kökü kuruyacak. Ulu Matar'ı öfelendirmekten korkuyorum. O yüce varlığın ormanlarımızı ve içinde yaşayan yabanıl hayvanları kutsadığını hepimiz biliyoruz.

-Gereksiz bir kuruntuya kapılıyorsunuz yüce Midas. Tersine, Matar hoşnut kalacaktır bundan. (2017, 88)

Hayvanları Korumak

(Ç7-2) Çok geçmeden kulağından düşmeyen sesin kağnı iniltisi olmadığı ayrımsamış genç adam. Korka sakına sesin geldiği yöne gittiğinde de ne görsün; göğsü kanlar içinde koca bir kuş can çekişiyor. Gordas kuşa yardım etmeyi, iyileşinceye dek ona bakmayı diye düşünmüş. Kuşu getirip öküzlerin boyunduruğuna bağlamış. Yarasını sarmış. Gagasına da biraz su akıtmış. Kartal suyu içer içmez kendine gelmiş. (2017, 46)

Sanata Duyarlılık

(E3-2) *Midas Anıtı maketinin görkemli görünümü ve simgesel anlamları, şölende bulunanları büyülüyor. Müzik coşuyor. Dümbelekler gümlüyor, ziller çın çın çınlıyor, kavallar kükrüyor. Midas mutluluktan kendinden geçmiş durumda. Prens Gordas parmak uçlarının üstünde dans ediyor.* (2017, 98)

Birikim Yapmak

(EK4-2) *Akşam yemeğimizi neşeyle yiyoruz. Gündem, tarlamız...Günün olumsuz olayları hiç konuşulmuyor. Annem çok mutlu, babamla tarlamızdan kaldırılacak ürünü ince ince hesaplayıp duruyorlar. Nohut ekecekmışiz. Duruma bakılırsa epeyce para kazanacağız. Kurslara gidebileceğim, halama yardım edilecek, eve çamaşır makinesi alınacak, anneme bilezik ve daha neler neler alınacak.* (2017, 122)

Olanaklardan Yararlanmak

(EK5-2) *Annem, babamm bu yıl bir tarla kiraladığını, hasattan gelecek parayla gelecek yıl beni kurslara göndereceklerini anlatıp duruyor halama.* (2017, 62)

Aşağıda incelenen eserde veriler eğitsel kategorilerine ve temalarına göre ayrılıp tablolar oluşturulmuştur. Tablo 11'de görüldüğü üzere 22 ileti belirlenmiştir. Eserde kişilik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden "Merhamet duyma" ve "Sorgulama" iletileri en çok kullanılan iletiler olmuştur.

Tablo 11: "Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
K2	İyiliksever olmak	0	1	1	2, 85
K5	Merhamet duyma	0	4	4	11, 42
K6	Bağışlama	1	0	1	2, 85
K8	Vicdan sahibi olmak	0	1	1	2, 85

Tablo 11 -devam

K10	Aklını kullanmak	1	1	2	5, 71
K13	Cesaretli olmak	0	1	1	2, 85
K21	Güvenilir olmak	1	1	2	5, 71
K23	Onur özsaygı sahibi olmak	0	1	1	2, 85
K24	Özgüven sahibi olmak	0	1	1	2, 85
K25	Sözünde durmak	0	1	1	2, 85
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	0	1	1	2, 85
K28	Kitaplara değer vermek	0	1	1	2, 85
K34	Kıskanmamak	0	1	1	2, 85
K42	Düzenli olmak	0	1	1	2, 85
K43	Bilinçli olmak	0	1	1	2, 85
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	3	3	8, 57
K45	Hayal kurmak	0	2	2	5, 71
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	2	2	5, 71
K48	Araştırmaya önem vermek	1	1	2	5, 71
K53	Sorgulamak	0	4	4	11, 4
K59	Ne istediğini bilmek	0	1	1	2, 85
K71	Hayvan sever olmak	0	1	1	2, 85
TOPLAM		4	31	35	100

Tablo 12 'de 10 ileti belirlenmiştir. Eserde toplumsal gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden "Memnuniyeti ifade etmek" ileti en çok kullanılan ileti olmuştur.

Tablo 12: “Midas’ın Serçe Parmağı ” Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

TGD EİK	Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
T9	Paylaşmak	2	0	2	10,5
T10	Misafirperver olmak	0	2	2	10,5
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	2	2	10,5
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	2	2	10,5
T17	Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek	0	1	1	5,26
T18	İş bölümü yapmak	0	1	1	5,26
T23	Küçüklerimize destek olmak	0	1	1	5,26
T29	Görgü kurallarına uymak	0	2	2	10,5
T32	Sorunlarımızı destek olarak başlamak	0	2	2	10,5
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	4	4	21,0
TOPLAM		2	17	19	100

Tablo 13 'te 4 dini eğitsel ileti, tablo 14 'te ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen 3 eğitsel ileti, belirlenmiştir. Aşağıda aynı zamanda çevre bilincini geliştirmeye, evrensel düşüncenin gelişimine ve ekonomik gelişime dayanan eğitsel iletilerin tablolarına da yer verilmiştir.

Tablo 13: "Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Dini Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

DEİK	Dini Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
D2	İnanç sahibi olmak	0	6	6	66,6
D3	Şükretmeyi bilmek	0	1	1	11,1
D4	Ruhsal değerlere sahip olmak	0	1	1	11,1
D5	İbadet yerlerine saygı	0	1	1	11,1
TOPLAM		0	9	9	100

Tablo 14: "Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

UDGD	Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
U4	Milli varlıklarımızı ziyaret etmek	1	0	1	8,33
U5	Tarihsel mirasa duyarlılık	6	2	8	66,6
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	3	3	25
TOPLAM		7	5	12	100

Tablo 15'te "Midas'ın Serçe Parmağı" kitabında yer alan çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım Sıklığına yer verilmiştir. Ağaçlara zarar vermemek, hayvanlara iyi davranmak, doğayı korumak ve hayvanları korumak iletileri tespit edilmiştir.

Tablo 15: "Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

ÇBD	Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
Ç1	Ağaçlara zarar vermemek	0	1	1	25
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak	0	1	1	25
Ç5	Doğayı korumak	0	1	1	25
Ç7	Hayvanları korumak	0	1	1	25
TOPLAM		0	4	4	100

Tablo 16'da "Midas'ın Serçe Parmağı " kitabında yer alan estetik düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 16: "Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EDGD	Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
E1	Estetik zevk	0	3	3	37,5
E3	Sanata duyarlılık	0	1	1	12,5
E4	Müziğe değer verme	0	4	4	50
TOPLAM		0	8	8	100

Tablo 17'de "Midas'ın Serçe Parmağı " kitabında yer alan ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığı gösterilmiştir.

Tablo 17: "Midas'ın Serçe Parmağı " Kitabında Yer Alan Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EGD	Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
EK4	Birikim yapmak	0	1	1	50
EK5	Olanaklardan yararlanmak	0	1	1	50
	TOPLAM	0	2	2	100

4.2. "Yergök" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler

Yergök kitabı Erol Büyükmeriç'in incelediğimiz ikinci romanıdır. Gerek dil üslup olarak gerekse kurgusal yapısı, içeriği ile 13+ yaş grubuna hitap edebilecek örnek bir eserdir. Romanın kahramanı İngök Buldön'ün halkının Göçür belasından kurtulması için çıktığı uzun yolculukta yaşadığı olağanüstü olaylar, bizim eski Türk kültürümüz ile harmanlanarak, şiirsel öğelere deyer verilerek anlatılmıştır. Yine Erol Büyükmeriç diğer eserlerinde çokça olduğu gibi bu eserinde de hayvan sevgisi iletisi gücünü kullanarak, diğer iletileri daha kolay hissettirmeye çalışmıştır. Bozbıdık hikayesinde olan yavru eşeğin anneden ayrılırken göstermiş olduğu acıklı sahne, Yergök eserinde de yavrusunu insan elinden kurtarmaya çalışan anne kurt biçiminde resmedilir. Yine Bozbıdık eserinde de olduğu gibi, yavru kurdun insandan gördüğü emek ve sevgi karşısında, kahramanla oluşan bağın büyüklüğü okuyucuda derin izler bırakır. Eserde Şaman inancına gönderme yapılarak, bu inancın temel parçaları olan töre, dans, müzik, davul ritüeli, şölen, ruhlar gibi obje ve semboller sık sık işlenmiştir. Aşağıda Tablo 18'de "Yergök " kitabında yer alan eğitsel iletilerin kullanım sıklığına yer verilmiştir. Toplamda eserde 59 eğitsel ileti çeşidi tespit edilmiştir. "Yergök" romanındaki eğitsel iletiler ve eserdeki alıntıları aşağıda teker teker ele alınıp, açıklanmıştır. Toplamda "Yergök " adlı eserde 118 ileti belirlenmiştir. Bu iletilerin 10'u doğrudan anlatım yolu % 8, 47 oranında, 108'i yani 91, 52 oranı dolaylı anlatım yoluyla aktarılmıştır. Eserde en yüksek oranda yer alan ileti %5, 08 oranıyla "estetik zevk" iletisi olmuştur. Kültürel öğelere değer vermek , kültürel mirası sürdürmek ve sorgulamak iletileri %4, 23 oranında yer almaktadır. Şekil 2 de, romanda yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanılma oranları görülmektedir.

Tablo 18: "Yergök " Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

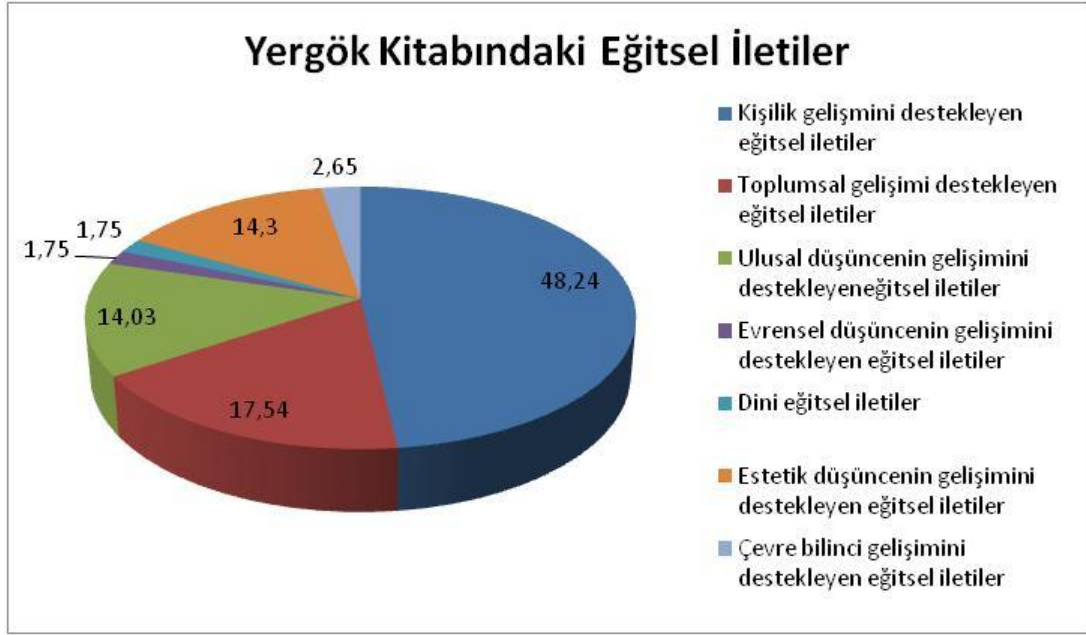
KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
E1	Estetik zevk	0	6	6	5,08
U1	Kültürel öğelere değer vermek	1	4	5	4,23
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	5	5	4,23
K53	Sorgulamak	1	4	5	4,23
K3	Keşfetmek	2	2	4	3,38
K66	Tedbirli olmak	2	2	4	3,38
T37	Arkadaşlarını sevmek	1	3	4	3,38
E3	Sanata duyarlılık	0	4	4	3,38
E4	Müziğe değer verme	0	4	4	3,38
K10	Aklını kullanmak	0	3	3	2,54
K38	Yeni bir şey öğrenmek	0	3	3	2,54
K45	Hayal kurmak	0	3	3	2,54
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	3	3	2,54
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	3	3	2,54
K13	Cesaretli olmak	0	2	2	1,69
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	0	2	2	1,69
K37	Kendini tanımak keşfetmek	0	2	2	1,69
K43	Bilinçli olmak	0	2	2	1,69
K46	İyi insan olmak	0	2	2	1,69
K48	Araştırmaya önem vermek	0	2	2	1,69

Tablo 18 –devam

K51	Hedef koymak	0	2	2	1, 69
K52	Farkındalık sahibi olmak	0	2	2	1, 69
K31	Zamanı verimli kullanmak	0	2	2	1, 69
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	2	2	1, 69
T19	Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek	0	2	2	1, 69
U9	Yurt sevgisi	1	1	2	1, 69
E5	Kitap okumaktan duyulan zevk	0	2	2	1, 69
K2	İyiliksever olmak	0	1	1	0, 84
K5	Merhamet duyma	0	1	1	0, 84
K17	Çalışkan olmak	0	1	1	0, 84
K19	Erdemli olmak	0	1	1	0, 84
K24	Özgüven sahibi olmak	0	1	1	0, 84
K25	Sözünde durmak	1	0	1	0, 84
K26	Yalan söylememek	0	1	1	0, 84
K34	Kıskanmamak	0	1	1	0, 84
K42	Düzenli olmak	0	1	1	0, 84
K49	İleriye görmek	0	1	1	0, 84
K59	Ne istediğini bilmek	0	1	1	0, 84
K61	Zorluklara karşı pes etmemek	0	1	1	0, 84
T4	Dostluğa önem vermek	0	1	1	0, 84
T9	Paylaşmak	0	1	1	0, 84
T10	Misafirperver olmak	1	0	1	0, 84
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	1	1	0, 84

Tablo 18 –devam

T14	Büyüklerimize danışmak	0	1	1	0,84
T18	İşbölümü yapmak	0	1	1	0,84
T31	Ortaklaşa karar vermek	0	1	1	0,84
T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek	0	1	1	0,84
T38	Eşitliğe inanmak	0	1	1	0,84
U2	Gelenek ve göreneklere bağlı olmak	0	1	1	0,84
U3	Ülkemizin zenginliklerinin değerini bilmek	0	1	1	0,84
U7	Millet sevgisi	0	1	1	0,84
U8	Ülkemize yararlı birey olmak	0	1	1	0,84
EV1	Barış içinde yaşamak	0	1	1	0,84
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek	0	1	1	0,84
D2	İnanç sahibi olmak	0	1	1	0,84
D3	Şükretmeyi bilmek	0	1	1	0,84
Ç1	Ağaçlara zarar vermemek	0	1	1	0,84
Ç2	Hayvanlara zarar vermemek	0	1	1	0,84
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak	0	1	1	0,84
	TOPLAM	10	108	118	100

Şekil 2: "Yergök" romanında yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanım oranları

Estetik zevk

Çocukta güzellik duygusu doğuştan vardır. Bu duygunun geliştirilmesi ve ileriki yaşlara taşınması için estetik zevk taşıyan eserlerle çocukların erken yaşlarda tanıştırılması önemlidir.

Eski Türk yaşantısının uzantısı olan Şamanizm öğeleri ve sembolleri eserde geniş yer bulmaktadır. İlk alıntıda estetik zevk giyim kuşamda, ikinci ve üçüncü ve dördüncü alıntılarda dans, ritm ve ezgide, son iki alıntıda ise şiir ve yazmak olarak okuyucuya yansıtılır. Estetik zevk 5, 08 yüzdesi ile eserde en çok kullanılan ileti olmuştur.

(E1-2) *Bilge Aygök yanı başında bağdaş kurup oturmuştu. Törenlerde giydiği kızıl giysi üzerindeydi; Örümcek motifli yedişer şerit, belinden ve omuzlarından aşağı sarkıyordu. Güneş rengindeki saçlarına yedi örgü atmış, uçlarına yaşam ağacı çiçekleri takmıştı. Ayaklarını sıkıca saran edikleri saçlarıyla aynı renkteydi.* (2017, 20)

(E1-2) *Bilge Aygök benim için özel bir dans yapacaktı. İkinci vuruşunda bütün davullar gümledi. İlk ezgi alçak başlayan "Doğan Güneş"ti. Ardından, hızlanarak "Yüksetan Güneş"e geçildi. Coşkunun doruğa yükseldiği an, şölen evini çılgın "Batan Güneş" ezgisi kaplamıştı. Bilge Aygök çevremde kar tanecikleri gibi dönüyor, bedeniyle konuşurcasına dans ediyordu.* (2017, 20)

(E1-2) Gözlerimizi açtık. Gökteki parıltılar lapa lapa kara dönüşü yordu. Yüngök doğrulup ikimize süzgülün süzgülün baktı. Sonra bir kar taneciği gibi yükseldi, dans etmeye başladı. Karlara kapılmış gidiyordu. Biz de arkasına takıldık. Ellerimizi, bacaklarımıza ve göğsümüze vurarak öncekilerden çok ayırım bir ritim yakalamıştık. Çılgınca dönüyorduk. Yüngök olanca gücüyle bas bas bağıırıyordu: "Bu dans bizim olsun. Bu dans bizim kar dansımız olsun." (2017, 26)

(E1-2) Üçümüze özgü bir evren yaratmıştık. Düş mü? En güzelini biz kuruyorduk. Oyun mu? En bilinmeyenini biz uyduruyorduk. Dans mı? En oynadı bizdeydi. Öyleki danslarımız başkalaşmış, töresel olanı aşmıştı. (2017, 26)

(E1-2) Herkes canını dişine takmış koşturuyor, bir yandan da Gökçekız'ın doğaçlamayla düzdüğü şiirlerini dinliyordu:

"Gece ay ışığında zar zor işe giriştik

Omuz omuza yüklenip tekemizi bindirdik. (2017, 131)

(E1-2) İnsan ne için yazar? Bir yanıtı olmalı bunun. Okuduklarımızın, yaşadıklarımızın, hayal gücümüzün bir dürtüsü mü yoksa tanımını yapamayacağım bir tutku mu bilmiyorum. Nedeni her neyse içimde kabaran bu tutkulu ses gittikçe büyüyerek beni ardından sürüklüyor; durmaksızın, "İngök Buldön'ün yaşamöyküsünü yazmalısın" diyordu. (2017, 145)

Kültürel öğelere değer vermek

Yazar ilk üç alıntıda kültürel öğelerimizden söylencelerden ve öneminden bahsetmektedir. Söylenceleri atalarımızdan kalan işaretlere, gelecekteki genç insanlara da fısıltılar şeklinde tasvir eder.

(U1-2) "Önce Yergök'ün varoluş söylencesini öğrenmek durumundasın. Söylenceler gerçek ile gerçek olmayanın iyice birbirine karıştığı geçmişin üstüne örtülmüş gizemli bir örtüdür. Duyulan duyulmayı, bilinen bilinmeyi örtebilir. Bu bakımdan anlatacaklarını iyi dinlemelisin. " (2017, 41)

(U1-2) Bilgelere özgü giz dolu söylenceleri dinlerken, tepeden tırınağa her yanım ürperiyordu. Sözleri sarsıcıydı: "Uçsuz bucaksız doğa... Geçmişteki paylaşım kavgaları... Sevgisizlik... Savaşlar... Dolunaylı bir gecede yerin büyük bir patlamayla sarsılması... Dipsiz yarlarla çevrili bugünkü Yergök ülkemizin oluşması... (2017, 41)

(U1-1)"Gördüklerin atalarımızdan kalan işaretler" dedi fısıldar gibi, "gelecekteki genç bir insan için". (2017, 42)

Halkların milli etnik ve tarihi , kültürel kimliği dünyaya getirdiği sanatlarla bağlıdır. Türklerin halı kültürü de onların yaşadıklarının yansımasıdır. Yazar da doğrudan bir anlatımla, halıdaki motifleri, kahramanın yurdunun yansıması ve aynı zamanda adeta tarihi belge olarak tasvir eder.

(U1-2)"Asıl yurdumuz şu halıda gördüğünüz gibiymiş. Geniş yaylakların göğü öptüğü, ırmakların çağladığı, yamaçlarında nice kokulu üzümün yetiştiği, çıra tütsülü evlerinde yün çırkıların inlediği, motif motif halıların bezeklenip dokunduğu zümrüt gibi bir yer..." (2017, 115)

(U1-2) Onca araç gerecin arasına bir de dev gibi bir aygıt kuruldu. Önce bu aygıt görünce bu da ne işe yarayacak diye meraklandık. Ama daha sonra işin aslını öğrendik. O bir halı tezgâhıymış. Gökçekız bizimle ilgili bir belgesel hazırlamak istiyormuş. Gerçekten de yetkin bir halıcıymış. Uzun, ince parmakları gözle izlenemeyecek denli hızlı çalışıyordu. Yaptığımız her işin en ince ayrıntılarına dek resimlendiğini gördükçe şaşır kalıyorduk. Tekne taslakları, ağaçların fırınlanıp biçimlendirilişi, omurganın kızığa indirilişi, soluk almadan geceli gündüzlü çalışmamız ilmek ilmek halıya işleniyordu. (2017, 121)

Kültürel mirası sürdürmek

Türk kültüründe önemli bir yer tutan ad takma eski bir gelenektir. Özellikle Dede Korkut hikayelerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Aşağıdaki metinde de törenin gereği olarak "ad koyma" geleneği geçmektedir.

(U6-2) Töremize göre kişi, adını halkıma verdiği katkının niteliğine göre alırdı. Töremize göre adlarımızın sonuna "gök" sözcüğü gelirdi. (2017, 21)

(U6-2) Bana Bilge Aygök'çe geçici de olsa bir ad verilmişti. Onlarsa daha adları yoktu. Biz de aramızda eşitlik sağlamak amacıyla töremizden esinlenerek onlara yalnızca aramızda kullandığımız adlar taktık. (2017, 23)

(U6-2) "Önce Yergök'ün varoluş söylencesini öğrenmek durumundasın. Söylenceler gerçek ile gerçek olmayanın iyice birbirine karıştığı geçmişin üstüne örtülmüş gizemli bir örtüdür. Duyulan duyulmayı, bilinen bilinmeyi örtebilir. Bu bakımdan apatacaklarınızı iyi dinlemelisin. " (2017, 41)

(U6-2) "Gördüklerin atalarımızdan kalan işaretler" dedi fısıldar gibi, "gelecekteki genç bir insan için". (2017, 42)

(U6-2) Baybarış, "Evet, ne ki bunlar satılık değil Pembe kızım" dedi titrek bir sesle, "gördüklerinizin tümü atalarımın yaşamlarını anlatan resimli belgelerdir. Buradaki her halının bir öyküsü vardır. Biz halıcı bir soydan geliyoruz. Yüzyıllardır bu işi yaparız. İlmik atar, motif bezeriz. Belgelerimizi görmüş olduğunuz bu yer altı beldemizde saklarız". (2017, 114)

Sorgulamak

Yazar, romanın kahramanını sürekli düşündürerek ve sorgulatarak, okura hedefine ulaşabileceği iletisini vermeye çalışmıştır.

(K53-2) *Düşünüyordum, hep düşünüyordum. Özellikle halkımın benliğini sarmalayan gizemli çelişkiyi bulmaya çalışıyordum.* (2017, 22)

(K53-2) *Doyumsuz düşünme isteğim uykumda da kabarıyor; kafamı kurcalayan olguları, kavramları uyandıgımda neden, acaba, nasıl sözcüklerinin peşine takılarak sorulaşmış buluyordum: "Neden" Göçür olayı bu denli acımasızca sürüp gidiyordu? "Acaba" halkımın benliğine çöreklenmiş bu kötücül davranışı değiştirmek olanaklı mıydı? Ama "nasıl"?* (2017, 22)

(K53-2) *Bilge Aygök içimi titreten bir sesle, "Odayı gez, gördüklerini incele, düşün" dedi.* (2017, 40)

(K53-2) *"Gördüklerim ne anlama geliyor?" dercesine, sorgulayan gözlerle Bilge Aygök'e baktım. Ses vermiyordu, gözlerini yummuştu.* (2017, 40)

(K53-2) *-Niçin olmasın sevgilim? Bugüne dek keşfedilmemiş böyle bir ada olamaz mı?* (2017, 89)

(K53-2) *Pembe Benek, "Asıl sen şuraya bak" dedi haritadaki bir çizgiyi göstererek, "bunlar akıntı işaretleri değil mi? Hem de batıdan doğuya..."Haritanın başına üşüştük. Mor Benek, 'Evet gördüm ama bu neyi değiştirir ki?' dedi burnunu sıvazlayarak.* (2017, 88)

Keşfetmek

Roman kahramanlarından Yüngök'ün ismini, yünü keşfetmesi üzerine ona verildiği, doğrudan aktarım yoluyla anlatılmıştır.

(K3-1) *Bir gün yünden bükerek uzunca bir ip yapmıştı. Hiç ayrılmayalım diye ipi üçümüze dolayıp bağlamıştı. 0 gün ona aramızda gizlice "Yüngök" adını verdik. Buluşunu koşturup Bilge Aygökle gösterdik. Ulu bilgemiz Yüngök'ün bu buluşuna çok şaşırılmış, bütün Yergök'ü başımıza toplamıştı. 0 günden sonra halkım yünden ip yapmayı yaşantımıza sokmuş, dahası yün iplere ağaç çubuklarıyla ilmek atarak yün giysi örür olmuşlardı. (2017, 23)*

Diğer bir roman kahramanı Buluşgök'ün sürekli yeni oyunlar bulmasıyla, ona bu adın verildiği anlatılır. Yazar okurda keşfetme becerisi sayesinde, ad gibi önemli olguların elde edilebileceğini anlatmaktadır.

(K3-1) *Barışgök'ün oğlu ise türlü türlü oyunlar bulur, bizi mutluluklara boğardı. 0, kafasını kara takmıştı. Bir keresinde karı iyice ezmiş sonra kesip çıkardığı kalıplardan kocaman bir oyun yuvası yapmıştı. Ona da " Buluşgök" adını verirken, "Tam sana göre bir ad" demiştik. (2017, 23)*

Aşağıdaki alıntıda da yeni yerler keşfetme iletisi geçmektedir.

(K3-2) *Görünen oydu ki Büyüksu, Yergök'ü çepeçevre sarıyordu. Suyula çevrili koca bir ülke! Peki bu durumda Bilge Aygök'ün söylediği gibi gündoğusuna doğru nasıl gidecektim? Ak Yürekli Çiçekli nasıl bulacaktım? (2017, 63)*

(K3-2) *Gözlemlerime göre üstünde yaprakları olan bir dal, yapraksız olanından daha hızlı yüzüyordu. Eğer geniş yüzeyli bir rüzgârlığım olsa aracım suyun üzerinde kolayca yol alabilirdi. (2017, 73)*

(K3-2) *-Niçin olmasın sevgilim? Bugüne dek keşfedilmemiş böyle bir ada olamaz mı? (2017, 89)*

Tedbirli olmak

Kahraman halkımı göçürden kurtarmak için çıktığı macera öncesinde, yanına gerekli olanları alarak tedbirli davranmıştır.

(K66-2) *Torbamı ağzına dek yiyeceklerle doldurup sıkıca giyindim. ayakkabılarım, çakmaktaşım, kavım, her şeyim yanımdaydı. Akcan'sa, "Nereye gidersen git seninleyim" der gibi yüzüme bakmış, benden önce ileri atılmıştı. (2017, 48)*

(K66-2) *Günlerden beri iple çektiğim yolculuğa çıkma zamanım sonunda geldi. Yiyeceklerimi, suyumun aracımın taşıdım. Hazırlıklarımı son bir kez daha gözden geçirdim. (2017, 75)*

Arkadaşlarımı sevmek

Yüngök'ün yünü bulma öyküsü anlatılırken, arkadaşlıklarının hiç bitmemesi sebep olarak gösterilmiştir. İkinci alıntıda da doğrudan anlatım yoluyla arkadaşlık sevgilerinin bitmemesi üzerine bahsedilmiştir.

(T37-2) *Bir gün yünden bükerek uzunca bir ip yapmıştı. Hiç ayrılmayalım diye ipi üçümüze dolayıp bağlamıştı. 0 gün ona aramızda gizlice "Yüngök" adını verdik. Buluşunu koşturup Bilge Aygök'le gösterdik. Ulu bilgemiz Yüngök'ün bu buluşuna çok şaşırılmış, bütün Yergök'ü başımıza toplamıştı. 0 günden sonra halkım yünden ip yapmayı yaşantımıza sokmuş, dahası yün iplere ağaç çubuklarıyla ilmek atarak yün giysi örer olmuşlardı. (2017, 23)*

(T37-1) *Birbirimize olan sevgimiz her geçen gün artarak büyüyordu. Kopmaz birlikteliğimiz üçten bire indirgenerek tek bir cana dönüşmüştü. (2017, 26)*

(T37-2) *Ortada bir gerçek vardı. Buluşgök ile ben Yüngök'ü canımızdan çok seviyorduk. Yüngök'le göreyse Buluşgök ve ben eşdeğerdeydik:Sevgi yarışımız gittikçe hızlanıyordu. (2017, 26)*

(T37-2) *Buluşgök de kırgın bir gülümseyişle aynı dilekte bulundu. Sevgili kan kardeşimin gözleri buğulanmıştı. Yüngök ise hıçkırma hıçkırma ağlamaya başlamıştı. Olduğum yere çöküp kaldım. Başım öne düştü sonra; ağlıyordum. (2017, 44)*

Sanata duyarlılık

Sanata duyarlılık iletisi eserde dans, ritm, ezgi, yazmak şeklinde anlatılmıştır.

(E3-2) *Gözlerimizi açtık. Gökteki parıltılar lapa lapa kara dönüşü yordu. Yüngök doğrulup ikimize süzgün süzgün baktı. Sonra bir kar taneciği gibi yükseldi, dans etmeye başladı. Karlara kapılmış gidiyordu. Biz de arkasına takıldık. Ellerimizi, bacaklarımıza ve göğsümüze vurarak öncekilerden çok ayırım bir ritim yakalamıştık. Çılgınca dönüyorduk. Yüngök olanca gücüyle bas bas bağırıyordu: "Bu dans bizim olsun. Bu dans bizim kar dansımız olsun." (2017, 26)*

(E3-2) *Üçümüze özgü bir evren yaratmıştık. Düş mü? En güzelini biz kuruyorduk. Oyun mu? En bilinmeyenini biz uyduruyorduk. Dans mı? En oynağı bizdeydi. Öyleki danslarımız başkalaşmış, töresel olanı aşmıştı. (2017, 26)*

(E3-2) *Bu arada kalabalık da bize ulaşmıştı. Kadınlar ince bir ezgi tutturup çevremizde dans etmeye başladılar. (2017, 111)*

(E3-2) *İnsan ne için yazar? Bir yanıtı olmalı bunun. Okuduklarımızın, yaşadıklarımızın, hayal gücümüzün bir dürtüsü mü yoksa tanımını yapamayacağım bir tutku mu bilmiyorum. Nedeni her neyse içimde kabaran bu tutkulu ses gittikçe büyüyerek beni ardından sürüklüyor; durmaksızın, "İngök Buldön'ün yaşamöyküsünü yazmalısın" diyordu. (2017, 145)*

Müziğe değer verme

Kurguda Eski Türklerdeki Şamanizm inancından esinlenilerek, anlatımda da bu inanç doğrultusundaki öğelerden faydalanılmıştır. Müzik, ritm, ezgi eşliğinde dans ve bu inancı çoşturan davul sesleri anlatımda sıkça yerini alır.

(E4-2) *Bilge Aygök benim için özel bir dans yapacaktı. İkinci vuruşunda bütün davullar gümledi. İlk ezgi alçak başlayan "Doğan Güneş"ti. Ardından, hızlanarak "Yüksetan Güneş"e geçildi. Coşkunun doruğa yükseldiği an, şölen evini çılgın "Batan Güneş" ezgisi kaplamıştı. Bilge Aygök çevremde kar tanecikleri gibi dönüyor, bedeniyle konuşurcasına dans ediyordu. (2017, 20)*

(E4-2) *Yergök tek yürek, tek davul, tek sestir. Coşkuydu, duyguydu, ezgiydi; tüm bunların bütünüydü. (2017, 21)*

(E4-2) *Gözlerimizi açtık. Gökteki parıltılar lapa lapa kara dönüşü yordu. Yüngök doğrulup ikimize süzgün süzgün baktı. Sonra bir kar taneciği gibi yükseldi, dans etmeye başladı. Karlara kapılmış gidiyordu. Biz de arkasına takıldık. Ellerimizi, bacaklarımıza ve göğsümüze vurarak öncekilerden çok ayırım bir ritim yakalamıştık. Çılgınca dönüyorduk. Yüngök olanca gücüyle bas bas bağıırıyordu: "Bu dans bizim olsun. Bu dans bizim kar dansımız olsun." (2017, 26)*

Aklını kullanmak

(K10-2) *Düşüncelerimi gerçekleştirmek için günlerce kafa yordum. Yüzeneyim yavaş yavaş kafamda biçimlenmeye başlamıştı. Sıkı çalışırsam tasarladığım aracımı önümüzdeki ilkyaza dek tamamlayıp yolculuğuma çıkabilirdim. (2017, 73)*

(K10-2) *Çiçeklerin açtığı, incekanatların uçuştığı güzel bir ilkyaz günü suyun alçalıp yükselmesinden yararlanıp yüzeneyimi Büyüksu'ya indirdim. Akcan'la birlikte üstüne bindim. (2017, 75)*

(K10-2) *-Niçin olmasın sevgilim? Bugüne dek keşfedilmemiş böyle bir ada olamaz mı? (2017, 89)*

Yeni bir şey öğrenmek

Romanın kahramanı İlgök Buldön, sürekli yeni yerleri keşfetme ve bulma arzusundadır. Kendini bulma yolunun anahtarı yeni birşeyler öğrenmektir.

(K38-2) *Doğanın görüp de ayırt edemediğim inceliklerini gösterdiğinde şaşırıp kalıyordum. Dikkat edilmediğinde görünen görünmeyeni örtüyor, gizliyordu.* (2017, 22)

(K38-2) *Bir gün yünden bükerek uzunca bir ip yapmıştı. Hiç ayrılmayalım diye ipi üçümüze dolayıp bağlamıştı. 0 gün ona aramızda gizlice "Yüngök" adını verdik. Buluşunu koşturup Bilge Aygökle gösterdik. Ulu bilgemiz Yüngök'ün bu buluşuna çok şaşırılmış, bütün Yergök'ü başımıza toplamıştı. 0 günden sonra halkım yünden ip yapmayı yaşantımıza sokmuş, dahası yün iplere ağaç çubuklarıyla ilmek atarak yün giysi örerek olmuşlardı.* (2017, 23)

(K38-2) *Yergök yüzlerce kez aydınlandı, karardı. Karlı, karsız günler peş peşe gelip geçti. Yaşamım 14. ilk yazına erişti. Bu arada Bilge Aygök'ün öğrettikleri yüreğimi büyütmişti. Kabıma sığamıyor, edindiklerimle yetinemiyoordum. Çok yakın bir gelecekte gerçek adımın konulacağı günü görüyordum.* (2017, 39)

Hayal kurmak

Erol Büyükmeriç tüm eserlerinde kahramanlarına düş ile gerçek arası bir dünya kurduurtur. Kurguyu gerçeklik ve düş öğeleriyle besleyerek, sonsuz bir anlatım dünyası kurar.

(K45-2) *Kimi zaman Akcan'la birlikte onu izler, içeride neler olup bittiğini merak eder, günün birinde buraya gireceğimin düşlerini kurardım.* (2017, 39)

(K45-2) *Dolunaylı gecelerde Göçür cayırtıları Yergöklü sararken ben bilmediğim, tanımlayamadığım yerlere düş ile gerçek arasında gidip geliyordum.* (2017, 47)

(K45-2) *Yeniden umutlanmış, yine uçanaket olabilme düşleri kurmaya başlamıştım.* (2017, 71)

Yeniliklere ve gelişime açık olmak

(K47-2) *Artık Bilge Aygök'lü günlerim başlamıştı. Ona bu denli yakın olmak beni coşkulandırıyor. Sevgi, ailemden bana nasıl aktıysa Bilge Aygök de tıpkı onlar gibi içime akıyordu. Bilgilerini, becerilerini durmaksızın yükleniyordum. Bu sanki bir*

dağarcık ve davranış aktarımıydı. Bilgelik kaynağından kapabildiğim her bilgi damlasını istekle içiyordum. (2017, 22)

(K47-2) Mor Benek zaman zaman elinde birtakım araçlarla güneşi izleyip bir şeyler çiziyordu. Karmaşık rüzgârların ve akıntıların, izlediğimiz yolda oluşturduğu sapmaları belirleyip gideceğimiz yönü doğrultuyormuş. Onu hayranlıkla adım adım izliyordum. (2017, 86)

Memnuniyeti ifade etmek

(T34-2) Ortada bir gerçek vardı. Buluşgök ile ben Yüngök'ü canımızdan çok seviyorduk. Yüngök'le göreyse Buluşgök ve ben eşdeğerdeydik: Sevgi yarışımız gittikçe hızlanıyordu. (2017, 26)

(T34-2) Onlara bu günü anımsatsın diye bir andaç vermek istiyordum. Boynumdaki inciye çıkarıp kendilerine sundum. İnciyi önce almak istemediler. Dediklerine göre dünyadaki en büyük inciymiş, değeri de çok büyükmüş. Güldüm, 'Alın' dedim "Şirinyer'deki inci ormanında bundan daha çok var. (2017, 96)

Cesaretli olmak

(K13-2) Yüngök ile Buluşgök donakalmışlardı. Ağzımdan çıkan son sözleri nasıl söylediğime ben de şaşırılmıştım. Yüngök ile Buluşgök'ü birbirine bırakmak! Onca sevdiğim varlığı... Yüngök'ü... Çıldırılmış olmalıydım. Ne ki tehlikelerle dolu Yaşam Ormanı'na gidiyordum. Başıma neler gelecek bilmiyordum. (2017, 50)

(K13-2) Pembe Benek aklımdan geçenleri sezmişti: "Sakın İngök, sakın bunu yapma. Sana zarar verebilirler. "İçimdeki sesi susturamadım. Balinalar tanı teknenin yanından geçerken, "Bana bir şey yapmazlar" deyip suya balıklama atladım. (2017, 91)

Hayallere ulaşmak için çalışmak

(K27-2) Durmaksızın amacıma ermenin yollarını arıyordum. Geceleri kendimi yumuşak düşünce bulutlarma bırakıyor, uyku süresince düşüncelerimin ulaşılmamış noktalarında geziniyordum. (2017, 72)

(K27-2) Ülküsüne ulaşmak için durmaksızın koşarken, yolunu ışıtan yüreğindeki güneşi, evreni aydınlatacak güçteydi. Geçmişten geleceğe bütün zamanı kapsayan devingen varlığı, doğamn ve insanlığın olumlu öğeleriyle özdeşleşebiliyor; sevgisiz ve dayatmacı oluşumlarıysa yadsıyordu. Onun albenili arı dünyasını seviyordum.

Öyküsüne ta başından beri inanıyor, onun bir an önce Yergökle varmasını diliyordum. (2017, 135)

Kendini tanımak keşfetmek

Kahraman halkını kurtarmak için çıktığı yolda, -amaç bu gibi görünse de- aslında kazanılan kahramanın kendini bulmasıdır. Kahraman bu yolda düşe kalka olgunlaşır.

(K37-2) Doğanın görüp de ayırt edemediğim inceliklerini gösterdiğinde şaşır kalıyordum. Dikkat edilmediğinde görünen görünmeyeni örtüyor, gizliyordu. (2017, 22)

(K37-2) Aynı ses, "Başını kaldır, yukarı bak, İngök Buldön. Ben Gizemli Oda'da gördüğün, hayatını kurtardığın o Ak Kuşum. Gezdin, gördün, olgunlaştın. Artık seninle konuşmamın sırası geldi" diye seslendi. (2017, 125)

Bilinçli olmak

(K43-2) Düşünüyordum, hep düşünüyordum. Özellikle halkımın benliğini sarmalayan gizemli çelişkiyi bulmaya çalışıyordum. (2017, 22)

(K43-2) Günlerden beri iple çektiğim yolculuğa çıkma zamanım sonunda geldi. Yiyeceklerimi, suyumu aracıma taşıdım. Hazırlıklarımı son bir kez daha gözden geçirdim. (2017, 75)

İyi insan olmak

İyi insan ve nitelikli insan olmanın toplumda istenilen ve hedeflenen vasıflar olduğu iletisine, aşağıdaki alıntılarda değinilmiştir.

(K46-2) Yedi yaşına bastığımda, Bilge Aygök eğitmek için beni ailemden istedi. Böyle bir istem onları çok mutlu etmişti çünkü annem ile babam benim yetkin, nitelikli bir insan olmamı istiyorlardı. Tıpkı Bilge Aygök gibi. (2017, 19)

(K46-2) Ozangök'ün kızı mavi gözlü, güzel yüzlü, şirin bir varlıktı. Yüreği ise yüzünden daha aydınlıktı. Çevresine katkıda bulunmak için çırpınırdı. (2017, 23)

Araştırmaya önem vermek

(K48-2) "Evet Pembe kızım, tümü de özgün. Atalarım gezdikleri ülkelerden buldukları değerli kitapları alıp getirmişler, onları bir gömü gibi burada saklamışlar. Hah, işte! Aradığımı buldum: Sağlık Veren Bitkiler. " (2017, 116)

Hedef koymak

Yazar kahramanın istediklerin elde edilebilmesi ve başarması için hedef belirlemiştir. Hedef halkını bu kötücül Göçür hastalığından kurtarmaktır.

(K51-2) *Yaşamsal görevimi yerine getirecek, Ak Yürekli Çiçek'i bulacak, halkımı bu kötücül Göçür hastalığımdan kurtaracaktım. Yüklendiğim sorumluluk boynumu alev alev sarmalıyordu.*

(K51-2) *"Göreceksiniz öyle bir tekne olacak ki" diyordu Pembe, "ona ne bir dalga işleyecek ne de su. En azgın rüzgârları uysallaştırıp solur gibi alacak; yelkenlerini şişirip bir kuş gibi uçacak. (2017, 121)*

Farkındalık sahibi olmak

İngök Buldön farkındalık sahibidir. Halkının içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulması gerektiğinin farkındadır.

(K52-2) *Düşünüyordum, hep düşünüyordum. Özellikle halkımın benliğini sarmalayan gizemli çelişkiyi bulmaya çalışıyordum. (2017, 22)*

(K52-2) *Doyumsuz düşünme isteğim uykumda da kabarıyor; kafamı kurcalayan olguları, kavramları uyandığında neden, acaba, nasıl sözcüklerinin peşine takılarak sorulaşmış buluyordum: "Neden" Göçür olayı bu denli acımasızca sürüp gidiyordu? "Acaba" halkımın benliğine çöreklenmiş bu kötücül davranışı değiştirmek olanaklı mıydı? Ama "nasıl"? (2017, 22)*

Zamanı verimli kullanmak

(K31-2) *Çiçeklerin açtığı, incekanatların uçuştığı güzel bir ilkyaz günü suyun alçalıp yükselmesinden yararlanıp yüzenevimi Büyüksu'ya indirdim. Akcan'la birlikte üstüne bindim. (2017, 75)*

(K31-2) *Zamanımız o denli değerliydi ki yemeklerde bile iş konuşuyorduk. (2017, 123)*

Büyüklerin düşüncelerine değer vermek

Romanın kahramanı İngök Buldön Bilge Aygök'ten eğitim almak için, anne babası tarafından teslim edilir. Bundan sonra hocasının çizdiği yolda ilerler, onun sözünden çıkmaz.

(T15-2) *Bu eşsiz insan kimi zaman ezgili, danslı anlatımlarıyla eğitimimi eğlenceye dönüştürüyordu. "Bakma, gör" diyordu. (2017, 22)*

(T15-2) *Yergök yüzlerce kez aydınlandı, karardı. Karlı, karsız günler peş peşe gelip geçti. Yaşamım 14. ilk yazına erişti. Bu arada Bilge Aygök'ün öğrettikleri yüreğimi büyütmişti. Kabıma sığamıyor, edindiklerimle yetinmiyordum. Çok yakın bir gelecekte gerçek adımın konulacağı günü görüyordum. (2017, 39)*

Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek

(T19-2) *Ben, Ozangök'ün kızı ve Barışgök'ün oğlu çok iyi arkadaşlık. Çocukluğumuz boyunca erişilmez hayallerin unutulmaz güzelliğindeki oyunlarında hep birlikte olmuştuk. (2017, 23)*

(T19-2) *Birbirimize olan sevgimiz her geçen gün artarak büyüyordu. Kopmaz birlikteliğimiz üçten bire indirgenerek tek bir cana dönüşmüştü. (2017, 26)*

Yurt sevgisi

Yurt sevgisi iletisi doğrudan anlatım yoluyla ifade edilmiştir.

(U9-1) *"Yaşadığımız bu güzel yurt bize özgü bir gerçekliktir. Bir söylenceye göre, halkımız çok eski zamanlarda uçsuz bucaksız doğayla uyum içinde yaşamış." (2017, 17)*

Kitap okumaktan duyulan zevk

(E5-2) *"Evet Pembe kızım, tümü de özgün. Atalarım gezdikleri ülkelerden buldukları değerli kitapları alıp getirmişler, onları bir gömü gibi burada saklamışlar. Hah, işte! Aradığımı buldum: Sağlık Veren Bitkiler. " (2017, 116)*

İyiliksever olmak

Ozangök'ün yüreğinin temizliğini ve çevresine katkıda bulunmak için elinden geleni yaptığı aşağıdaki cümlelerde ifade edilmiştir.

(K2-2) *Ozangök'ün kızı mavi gözlü, güzel yüzlü, şirin bir varlıktı. Yüreği ise yüzünden daha aydınlıktı. Çevresine katkıda bulunmak için çırpınırdı. (2017, 23)*

Merhamet duyma

(K5-2) *Düşüncemde Akkurd'un ölümü yoktu. Yavruları vardı hayvanın. Acıdım. Başımı iki yana salladım. Anladı bunu Akcan. Akkurdü öldürmeden öylece bıraktı, yanıma geldi. (2017, 54)*

Çalışkan olmak

(K17-2) *Düşüncelerimi gerçekleştirmek için günlerce kafa yordum. Yüzenevim yavaş yavaş kafamda biçimlenmeye başlamıştı. Sıkı çalışırsam tasarladığım aracımı önümüzdeki ilkyaza dek tamamlayıp yolculuğuma çıkabilirdim. (2017, 73)*

Erdemli olmak

(K19-2) *Süregelen o ki özünde erdemli olan insanların dolunaylı gecelerde nedense yıkıcı olmaktadırlar. (2017, 18)*

Özgüven sahibi olmak

(K24-2) *Tekne yapma düşüncesi umutlarımı kabartmış, neşem yerine gelmişti. "Gerçekten bu olanaklı mı Pembe, yapabilir miyiz?" "Neden olmasın İngök? Ben de bu konuda en az Mor kadar yetenekli ve deneyimliyim. " (2017, 119)*

Sözünde durmak

(K25-1) *"Şimdi bana günü geldiğinde bu görevi yerine getireceğine ver."Ona söz verdim. (2017, 43)*

Yalan söylememek

(K26-2) *Zamanın nasıl geçtiğini anlayamadan büyüyüp gelişmiştim. Boyum 10 karış olmuş, Örumcek Nine yüzüğüm orta parmağımdan küçük parmağıma geçmişti; ancak eksik kalan bir şey vardı. Asıl görevimi daha gerçekleştirememiştim. Ne ki Ak Yürekli Çiçek'in güneşin doğduğu yerde beni beklediğine, bir gün Büyüksu'yu aşip ona ulaşacağıma olan inancım tamdı. (2017, 72)*

Kıskanmamak

(K34-2) *Uyandığında başucumdaydılar. Zorlukla doğrulup önlerinde diz çöktüm. İyiliklerinden hoşnut kaldığımı anlatmaya çalıştım.Belli belirsiz bir gülümseyişle bakiştılar. Yineleyip durdukları adları olmalıydı: "Pembe Benek", "Mor Benekli. (2017, 83)*

(K34-2) *Gökçekız, "Olayı büyütmeyiniz. Bu dünyada herkesin bir ikizi vardır derler" dedi, "ben de sizlere gönül borcumu sunmalıyım. Sevgili büyükbabamın yaşamını size borçluyuz. Şu andaçları bugünün anısına kabul ederseniz beni çok mutlu edersiniz".(2017, 113)*

Düzenli olmak

(K42-2) *Onca araç gerecin arasına bir de dev gibi bir aygıt kuruldu. Önce bu aygıtı görünce bu da ne işe yarayacak diye meraklandık. Ama daha sonra işin aslını öğrendik. 0 bir halı tezgâhıymış. Gökçekız bizimle ilgili bir belgesel hazırlamak istiyormuş. Gerçekten de yetkin bir halıcıymış. Uzun, ince parmakları gözle izlenemeyecek denli hızlı çalışıyordu. Yaptığımız her işin en ince ayrıntılarına dek resimlendiğini gördükçe şaşırıp kalıyorduk. Tekne taslakları, ağaçların fırınlanıp biçimlendirilişi, omurganın kızığa indirilişi, soluk almadan geceli gündüzlü çalışmamız ilmek ilmek halıya işleniyordu. (2017, 121)*

İleriye görmek

(K49-2) *İngök Buldön; Büyük Okyanus'un karşımıza çıkardığı bir gözü mavi, bir gözü ela, saçları sarı, perçemi kara gizemli çocuk. Daha onu ilk gördüğümde olağanüstü bir serüvene sürükleneceğimizi sezmiştim. (2017, 135)*

Ne istediğini bilmek

(K59-2) *Başka bir şey diyemeden onları öylece baş başa bırakıp hızla yanlarından uzaklaştım. İçimdeki üzüncü gittikçe koyulaşıyordu ancak kesin kararlıydım, ne olursa olsun gidecektim. (2017, 50)*

Zorluklara karşı pes etmemek

(K61-2) *Başka bir şey diyemeden onları öylece baş başa bırakıp hızla yanlarından uzaklaştım. İçimdeki üzüncü gittikçe koyulaşıyordu ancak kesin kararlıydım, ne olursa olsun gidecektim. (2017, 50)*

Paylaşmak

(T9-2) *"Ne var ki bir gün aralarında paylaşım kavgaları çıkmış. (2017, 17)*

Misafirperver olmak

Yöre insanının roman kahramanı ve arkadaşlarını güzel karşılaması ve misafirperverlikleri doğrudan anlatım yoluyla anlatılmıştır.

(T10-1) *Yöre insanı bizi coşkuyla karşılamıştı. Çok konukseverdiler. Her gittiğimiz yerde bize önce türlü türlü yemekler daha sonra da buruk, hoş bir tadı olan sıcak bir içki sunuyorlardı. Çay... Mor'un dediğine göre dünyada en nitelikli ve en çok çay burada yetiştiriliyormuş. (2017, 99)*

Olumlu iletişim kurmak

(T11-2) *Dilimizi bilen biriyle karşılaşmak bizi hem şaşırtmış hem de rahatlatmıştı."Korkmayınız lütfen. Ben Pembe Benek, arkadaşım da İngök Buldön. Tayfun gemimizi elimizden alıp bizi de buralara attı. Söyler misiniz, biz neredeyiz, burası hangi ülke?"* (2017, 109)

Büyüklerimize danışmak

(T14-2) *Artık Bilge Aygök'lü günlerim başlamıştı. Ona bu denli yakın olmak beni coşkulandırıyor. Sevgi, ailemden bana nasıl aktıysa Bilge Aygök de tıpkı onlar gibi içime akıyordu. Bilgilerini, becerilerini durmaksızın yükleniyordum. Bu sanki bir dağarcık ve davranış aktarımıydı. Bilgelik kaynağından kapabildiğim her bilgi damlasını istekle içiyordum.* (2017, 22)

(T14-2) *Bu eşsiz insan kimi zaman ezgili, danslı anlatımlarıyla eğitimimi eğlenceye dönüştürüyordu. "Bakma, gör" diyordu.* (2017, 22)

İşbölümü yapmak

(T18-2) *Pembe, Baci Balabaci'ye uzunca bir gereksinim dizelgesi* verdi. Caynikililer harıl harıl çalışarak bir gecede büyük bir işlik yaptılar. Yanı başına da bir fırın ile bir havuz kondurdular. İsteklerimiz hızla sağlanıyordu. Türlü türlü ağaçlar, delici, kesici gereçler, vidalar, çiviler, tutkal, zift, renk renk boyalar, fiçi fiçi macunlar, demir kütleleri, yelken bezleri tepe tepe önümüze yığılıyordu.* (2017, 121)

Ortaklaşa karar vermek

(T31-2) *Tekne yapma düşüncesi umutlarımı kabartmış, neşem yerine gelmişti. "Gerçekten bu olanaklı mı Pembe, yapabilir miyiz?" "Neden olmasın İngök? Ben de bu konuda en az Mor kadar yetenekli ve deneyimliyim."* (2017, 119)

Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek

(T35-2) *Gözlerimden geçip yüreğime derin derin baktı. Sonra yine benliğimi sarsan o konuşmasını sürdürdü: "İnanıyorum ki halkımızın Göçür hastalığından kurtulması, yaşadığımız koşullarda bir değişiklik olanaklı değildir."* (2017, 42)

Eşitliğe inanmak

(T38-2) *Bana Bilge Aygök'çe geçici de olsa bir ad verilmişti. Onlarınsa daha adları yoktu. Biz de aramızda eşitlik sağlamak amacıyla töremizden esinlenerek onlara yalnızca aramızda kullandığımız adlar taktık.* (2017, 23)

Gelenek ve göreneklere bağlı olmak

(U2-2) *Töremize göre kan kardeşi olan bir kadın ile erkek asla evlenemezdi.* (2017, 27)

Ülkemizin zenginliklerinin değerini bilmek

(U3-2) *Bu arada ülkelerinin adını da öğrenmiştim: Türkiye. Söylediklerine göre güneşin battığı yerde, dört mevsimin yaşadığı, olağanüstü güzellikte bir ülkeymiş. Evrende Yergök'ten başka ülkelerin de var olduğunu öğrenmek beni şaşırtmıştı.* (2017, 86)

Millet sevgisi

(U7-2) *Ülkemden ayrılalı üç yıl olmuştu. Bu süre içinde Yergök ile ilişkin ne varsa yüreğimde taşımıştım. Halkımı, halkımın hastallığını, görevimi, Akcan'ı ve Bilge Aygök ile Yüngöklü. Elbette Buluşgök'ü de hiç unutmadan...* (2017, 97)

Ülkemize yararlı birey olmak

(U8-2) *Bilge Aygök ellerini omuzlarıma koydu. "Sevgili İngök Buldön; Yüngök, Yergök'ün yaşamsal gizini çözüp halkımızı esenliğe kavuşturduğundan yerime bilge olarak seçildi. Artık burada Göçür yaşanmıyor."* (2017, 129)

Barış içinde yaşamak

(EV1-2) *Bu kavgaları yayılıp büyüdükçe halkım sevgisizleşmiş, ikiyüzlü bir yaşam biçimi sürmeye başlamış. Öfke, kin doruğa çıkmış. İnsanlar birbirine saldırmış; anneler, babalar, çocuklar yitmiş. Savaşların canlara kıydığı dolunaylı bir gecede, yer şiddetli bir patlamayla sarsılmış. Bütün evreni kızıl ışıklar sarmış. Çöküntüler sonucunda dipsiz yarlarla çevrili bugünkü Yergök adlı ülkemiz oluşmuş".* (2017, 17)

İnsanlık adına çaba göstermek

(EV2-2) *Bu kavgaları yayılıp büyüdükçe halkım sevgisizleşmiş, ikiyüzlü bir yaşam biçimi sürmeye başlamış. Öfke, kin doruğa çıkmış. İnsanlar birbirine saldırmış; anneler, babalar, çocuklar yitmiş. Savaşların canlara kıydığı dolunaylı bir gecede,*

yer şiddetli bir patlamayla sarsılmış. Bütün evreni kızıl ışıklar sarmış. Çöküntüler sonucunda dipsiz yarlarla çevrili bugünkü Yergök adlı ülkemiz oluşmuş". (2017, 17)

İnanç sahibi olmak

(D2-2) 0 gece bana uyku yoktu. Güneşe yalvardım, gelip de dolunayı kovsun diye. Göçürtün bitmesini, uykumu, her şeyden çok da Ak Yürekli Çiçekimi istiyordum. (2017, 65)

Ağaçlara zarar vermemek

(Ç1-2) Yaşam Ormanı'nu ilk kez bu denli yakından görüyordum. Üç köşeli yaşam ağaçları göğe doğru yükselmiş, yavru fidanları bağrına basar gibi kucaklamıştı. (2017, 51)

Hayvanlara zarar vermemek

(Ç2-2) Bir ara Mor Benek'in elinde "tüfek" dedikleri delikli demiri görür gibi oldum. Onun ölüm kustuğunu söylemişlerdi bana. Var gücümle bağırdım:

"Sakin balınaya zarar vermeyin. Bana bir şey yapmaz. Duymuşlardı... (2017, 92)

Hayvanlara iyi davranmak

(Ç3-2) Akcan'la evimize giderken kardaki izlerimizi yeni bir evrende göreceğimi düşünüyor sonra kabıma sığamayarak abanıp abanıp Akcan'a sarılıyordum. (2017, 44)

Aşağıdaki tablolarda "Yergök" kitabında yer alan iletilerin temalara göre kullanım sıklıkları gösterilmektedir. Tablo 19'da kişilik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden en fazla orana sahip iletiler keşfetmek, sorgulamak ve tedbirli olmak iletileridir.

Tablo 19: “Yergök ” Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
K2	İyiliksever olmak	0	1	1	1, 81
K3	Keşfetmek	2	2	4	7, 27
K5	Merhamet duyma	0	1	1	1, 81
K10	Aklını kullanmak	0	3	3	5, 45
K13	Cesaretli olmak	0	2	2	3, 63
K17	Çalışkan olmak	0	1	1	1, 81
K19	Erdemli olmak	0	1	1	1, 81
K24	Özgüven sahibi olmak	0	1	1	1, 81
K25	Sözünde durmak	1	0	1	1, 81
K26	Yalan söylememek	0	1	1	1, 81
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	0	2	2	3, 63
K31	Zamanı verimli kullanmak	0	2	2	3, 63
K34	Kıskanmamak	0	1	1	1, 81
K37	Kendini tanımak keşfetmek	0	2	2	3, 63
K38	Yeni bir şey öğrenmek	0	3	3	5, 45
K42	Düzenli olmak	0	1	1	1, 81
K43	Bilinçli olmak	0	2	2	3, 63
K45	Hayal kurmak	0	3	3	5, 45
K46	İyi insan olmak	0	2	2	3, 63
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	3	3	5, 45

Tablo 19 –devam

K48	Araştırmaya önem vermek	0	2	2	3,63
K49	İleriyi görmek	0	1	1	1,81
K51	Hedef koymak	0	2	2	3,63
K52	Farkındalık sahibi olmak	0	2	2	3,63
K53	Sorgulamak	1	4	4	7,27
K59	Ne istediğini bilmek	0	1	1	1,81
K61	Zorluklara karşı pes etmemek	0	1	1	1,81
K66	Tedbirli olmak	2	2	4	7,27
	TOPLAM	6	49	55	100

Tablo 20'de "Yergök" romanında toplumsal gelişimini destekleyen eğitsel iletiler içerisinde en fazla "arkadaşlarını sevmek" iletisine rastlanmıştır. Toplam 20 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 20: "Yergök " Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

TGD	Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
T4	Dostluğa önem vermek	0	1	1	5
T9	Paylaşmak	0	1	1	5
T10	Misafirperver olmak	1	0	1	5
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	1	1	5
T14	Büyüklerimize danışmak	0	1	1	5
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	2	2	10
T18	İşbölümü yapmak	0	1	1	5
T19	Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek	0	2	2	10
T31	Ortaklaşa karar vermek	0	1	1	5
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	3	3	15
T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek	0	1	1	5
T37	Arkadaşlarını sevmek	1	3	4	20
T38	Eşitliğe inanmak	0	1	1	5
	TOPLAM	2	18	20	100

Tablo 21'de "Yergök" romanında ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler içerisinde en fazla " kültürel öğelere değer vermek ve kültürel mirası sürdürmek " iletilerine rastlanmıştır. Toplam 16 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 21: "Yergök " Kitabında Yer Alan Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

UDGD	Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
U1	Kültürel öğelere değer vermek	1	4	5	31,25
U2	Gelenek ve göreneklere bağlı olmak	0	1	1	6,25
U3	Ülkemizin zenginliklerinin değerini bilmek	0	1	1	6,25
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	5	5	31,25
U7	Millet sevgisi	0	1	1	6,25
U8	Ülkemize yararlı birey olmak	0	1	1	6,25
U9	Yurt sevgisi	1	1	2	12,5
	TOPLAM	2	14	16	100

Tablo 22'de "Yergök" romanında evrensel gelişimini destekleyen eğitsel iletiler içerisinde "barış içinde yaşamak" ve "insanlık adına çaba göstermek" iletilerine rastlanmıştır.

Tablo 22: "Yergök " Kitabında Yer Alan Evrensel Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EDGD	Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
EV1	Barış içinde yaşamak	0	1	1	50
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek	0	1	1	50
	TOPLAM	0	2	2	100

Tablo 23'te "Yergök" romanında dini gelişimi destekleyen eğitsel iletiler içerisinde "inanç sahibi olmak " ve " şükretmeyi bilmek " iletilerine rastlanmıştır.

Tablo 23: "Yergök " Kitabında Yer Alan Dini Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

DEİK	Dini Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
D2	İnanç sahibi olmak	0	1	1	50
D3	Şükretmeyi bilmek	0	1	1	50
TOPLAM		0	2	2	100

Tablo 24'te "Yergök" romanında estetik düşüncenin gelişimi destekleyen eğitsel iletiler içerisinde en fazla "estetik zevk" ve "sanata duyarlılık" iletilerine rastlanmıştır. Toplam da 16 ileti bulunmuştur. Tablo 25'te çevre bilincinin gelişimini destekleyen eğitsel iletilere yer verilmiştir.

Tablo 24: "Yergök " Kitabında Yer Alan Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EDGD	Estetik Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
E1	Estetik zevk	0	6	6	37,5
E3	Sanata duyarlılık	0	4	4	25
E4	Müziğe değer verme	0	4	4	25
E5	Kitap okumaktan duyulan zevk	0	2	2	12,5
TOPLAM		0	16	16	100

Tablo 25: "Yergök " Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

ÇBD	Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
Ç1	Ağaçlara zarar vermemek	0	1	1	33,3
Ç2	Hayvanlara zarar vermemek	0	1	1	33,3
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak	0	1	1	33,3
	TOPLAM	0	3	3	100

4.3. "Bozbıdık" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler

Erol Büyükmeriç "Bozbıdık" adlı eserinde, bir eşeğin doğumundan yaşlılığına dek, hikayenin kahramanı Yaşar'la başından geçen ilişkiyi; emek, dostluk, sevgi çerçevesinde harmanlamıştır. Eserde bir canlının emek, sevgi karşısında sahibine göstermiş olduğu tutum ve davranışları benzetmelerle betimlenir. Aynı zamanda yazar, hayvan sevgisi ile sevginin gücünün ne denli büyük hissedilebileceğini de, adeta sözcüklerle resmeder. Kahraman ile hayvan arasında kurulan bağ o kadar güçlüdür ki, okur gerek duyuşsal gerekse bilişsel olarak doyuma ulaştırılır. Bu yüzden hikayede hayvanları korumak iletisi 6, 74 oranıyla en fazla kullanılan ileti olmuştur. Bunun devamında da merhamet duyma, anne değerini bilme, hatalarından ders çıkarma, doğru iletişim kurma, iş bölümü yapmak, hayvanlara zarar vermemek, engelleri aşmak yılmamak, ne istediğini bilmek hayvansever olmak en sık kullanılan iletiler olmuştur. Bozbıdık eserinde toplam 89 ileti kullanılmıştır. İletilerin 2 tanesi doğrudan anlatım yoluyla, 87 tanesi dolaylı aktarım yoluyla aktarılmıştır. Şekil 3'te eserde yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanılma oranları görülmektedir.

Tablo 26: "Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

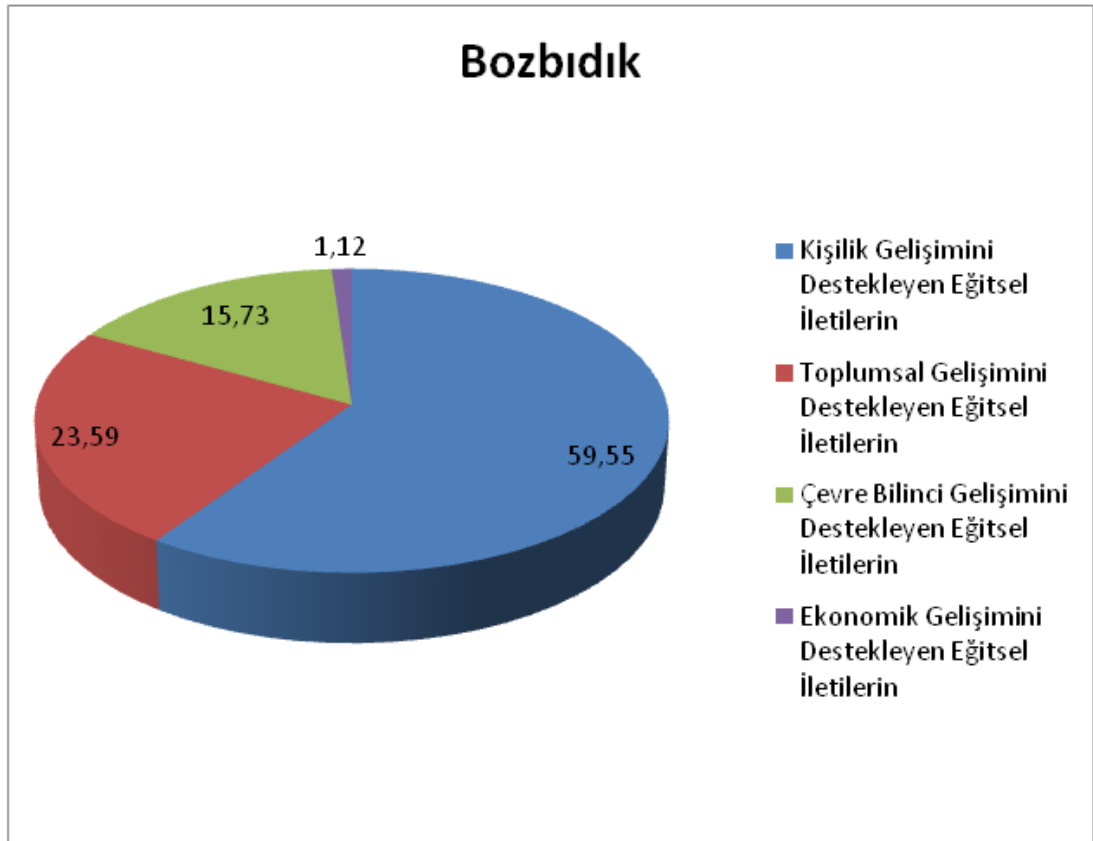
KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
Ç7	Hayvanları korumak	0	6	6	6,74
K5	Merhamet duyma	0	5	5	5,61
K67	Anne değerini bilmek	0	5	5	5,61
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	4	4	4,49
T25	Doğru iletişim kurmak	0	4	4	4,49
T18	İş bölümü yapmak	0	4	4	4,49
Ç2	Hayvanlara zarar vermemek	0	4	4	4,49
K56	Engelleri aşmak ve yılmamak	0	3	3	3,37
K59	Ne istediğini bilmek	0	3	3	3,37
K71	Hayvan sever olmak	1	2	3	3,37
Ç10	Doğayı tanımak	0	3	3	3,37
K6	Bağışlama	1	1	2	2,24
K8	Vicdan sahibi olmak	0	2	2	2,24
K24	Özgüven sahibi olmak	0	2	2	2,24
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	2	2	2,24
K45	Hayal kurmak	0	2	2	2,24
K69	Vefalı olmak	0	2	2	2,24
T16	Komşuluk ilişkilerini değer vermek	0	2	2	2,24
K1	Kötümser olmamak	0	1	1	1,12
K4	Yaşama sevinci duymak	0	1	1	1,12
K12	Hoşgörülü olmak	0	1	1	1,12

Tablo 26 -devam

K14	Temizliğe önem vermek	0	1	1	1, 12
K17	Çalışkan olmak	0	1	1	1, 12
K32	Beslenmeye dikkat etmek	0	1	1	1, 12
K40	Sorumlulukların farkında olmak	0	1	1	1, 12
K41	Kendi kararlarını kendi vermek	0	1	1	1, 12
K43	Bilinçli olmak	0	1	1	1, 12
K49	İleriyi görmek	0	1	1	1, 12
K51	Hedef koymak belirlemek	0	1	1	1, 12
K54	Problem çözebilmek	0	1	1	1, 12
K57	Öz eleştiri yapmak	0	1	1	1, 12
K51	Hedef belirlemek	0	1	1	1, 12
K63	Hakkını aramak	0	1	1	1, 12
K64	Alay etmemek	0	1	1	1, 12
K68	Mücadele etmek	0	1	1	1, 12
K70	Emeğinin karşılığını almak	0	1	1	1, 12
T8	Başkasının eşyasını kullanmamak	0	1	1	1, 12
T9	Paylaşmak	0	1	1	1, 12
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	1	1	1, 12
T14	Büyüklerimize danışmak	0	1	1	1, 12
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	1	1	1, 12
T17	Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek	0	1	1	1, 12
T22	Büyüklere karşı saygılı olmak	0	1	1	1, 12

Tablo 26 -devam

T23	Küçüklerimize destek olmak	0	1	1	1, 12
T31	Ortaklaşa karar vermek	0	1	1	1, 12
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	1	1	1, 12
T36	Anne sözü dinlemek	0	1	1	1, 12
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak	0	1	1	1, 12
EK5	Olanaklardan yararlanmak	0	1	1	1, 12
TOPLAM		2	87	89	100

Şekil 3: "Bozbıdık" romanında yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanım oranları

Hayvanları korumak

Günümüzde insanlar ve hayvanlar arasındaki bağ, hayvanları insanların yaşamının bir parçası haline getirecek şekilde devam etmektedir. Çocuğunun gelişim ve eğitim sürecinin sağlıklı olması için kitap araç olurken, hayvan ve diğer doğa öğeleriyle bezeli, kurgu aracılığı ile yazar iletilerini daha kolay verebilmektedir. Bu kurgudaki yaşamı çocuk anlamlandırırken, yazar aynı zamanda biyolojik ve ekolojik bilgi sunarak hayatı da çocuk için anlamlandırmayı kolaylaştırmaktadır. Erol Büyükmeriç de Bozbıdık adlı eserinde, çocuk ile eşek arasında kurduğu bağ ile bu anlamlandırmayı kolaylaştırmaktadır. Aşağıdaki iletilerde biyolojik ve ekolojik bilgi sunmuştur.

(Ç8-2) *Durmuş eşeğin başına çöktü. "Gelir gelmez yavruyu hemen ayırmalıyım; yoksa anası sıpasını yalarsa onu bir daha unutmaz" diye söylendi.* (2017, 16)

(Ç8-2) *Durmuşun altında boncuk boncuk terler bitmişti. "Sıpa geliyor... Umarım tersten gelip de anasını öldürmez."* (2017, 16)

(Ç8-2) *Durmuş, Yaşar'ı görünce, "Sana ne dedim ben çocuk?" diye bağırdı. "Doğru evine, haydi! Sen sıpaya bakamazsın. İki günde öldürürsün onu, yürü!"* (2017, 16)

(Ç8-2) *Emre, acına söylene yanlarına vardı çocukların. Yerde canı çıkmış gibi serili duran varlığa bakıp "Yazık değil mi sıpaya" diye çocuklara çıkıştı. "Onun da bir canı var!"* (2017, 30)

(Ç8-2) *Emre, "İyi" dedi sevinçle. "Neyse ki yaşıyor. Ah sizi gidi çocuklar! Az kalsın hayvanı öldürecekmişsiniz."* (2017, 30)

(Ç8-2) *Emre, biraz çenesini kaşıdıktan sonra, "Yaşar'a söyleyin, üzülmesin" dedi. "Sıpayı ben alıyorum. Birinin ona bakması gerek; yoksa hayvan ölecek."*

Hayvan, Emre'yi görünce dineldi. Emre, sevecenlikle ineğin sağrısına bir şaplak attı.* (2017, 31)

Merhamet duyma

Merhmet duyma iletisi, okura hayvan aracılığıyla kurulan bağ ile dolaylı olarak verilmektedir. Aşağıdaki diyaloglarda merhamet iletisi bu şekilde belirtilmektedir.

(K5-2) *Durmuş, Yaşar'ı gördü. "Yine gelmiş! Sıpanın peşinde çocuk" diye söylendi. "Sıpayı ona versem mi acaba? Ama çocuk o daha. Sıpayı bakamaz, öldürür hayvancığı."* (2017, 14)

(K5-2) *Durmuş, Yaşar'ı bırakıp eşeğine döndü. Hayvanın döşünü, başını okşadı. "Ha kızım! Ha kızım! Az kaldı, birazdan kurtulacaksın."* (2017, 17)

(K5-2) *Emre, cebinden bir avuç şeker çıkardı. Şekerleri çocuklara birer ikişer dağıttı. Sonra sıpanın kime ait olduğunu sordu.* (2017, 31)

(K5-2) *"Bozbıdık! Bozbıdık açlıktan ölecek. Anacığım sıpamı bul. O benim sıpam. Bozbıdık! Ah, ana bak, sıpamı kaçırıyorlar!"* (2017, 37)

(K5-2) *Uzunca bir süre dayandı bu ağır yüke. "Sakar hayvan!" diye bağırdı. "Kalk!"* (2017, 75)

Anne değerini bilmek

Yazar Bozbıdık'ın doğduğu esnada annesinden ayrılışını resmederek, acıklı bir sahne sunarken aynı zamanda doğal yaşamın gerekliliklerini biyolojik ve ekolojik yaşamı da gözler önüne sermektedir.

(K67-2) *Annesi, memesini yanaştırarak ona yol gösterdi. Eşeğin süt dolu memeleri, önce yavrunun burnuyla daha da yumuşacık dudaklarıyla buluştu. Sıpa, ritmik vuruşlarla annesini emmeye başladı.* (2017, 20)

(K67-2) *Yaşar, sıpası kucığında uzaklaşırken anne eşek, kunnadığı yerde dört dönüp yavrusunu arıyor, arada bir hırslanıp acı acı anırıyordu.* (2017, 20)

(K67-2) *İçine düştüğü yalnızlık onu bunaltmıştı. Sevgili annesi neredeydi, içini oyan açlığını nasıl giderecekti, bilemiyordu. Üzüncü gözlerini yumdu sonra. Annesinin pütürlü dilinin, tüyleri üstünde gezindiğini hayal ederken dalıp gitti.* (2017, 27)

(K67-2) *Bozbıdık şişeyi geri itti. Lastik emziği annesinin yumuşak tüylü, hoş kokulu memelerine benzetememişti.* (2017, 33)

(K67-2) *Yaşanan olaylar, Aslı'yı çok değiştirmişti. Oğlunun, Emre'nin hastalanmasından; Bozbıdık'ın başına gelenlerden kendini sorumlu tutuyordu. Bu yüzden çok acı çekiyordu. Zor günlerinde Emre'yi hiç yalnız bırakmadı. Eli erdiğince ona yardımcı oldu. Çamaşırını yuğdu, aşını pişirdi. Oğluna da aradı taradı, sevimli bir sıpa buldu.* (2017, 88)

Hatalardan ders çıkarmak

Kitapta çocukların sıpaya zarar vermeleri, sonra da pişman oldukları ilk alıntıda aşağıdaki cümlelerde belirtilmiştir. En son alıntı da ise hikayenin kahramanı Yaşar'ın annesinin pişmanlığını dile getirdiği bölüm yer almaktadır.

(K44-2) *Çocuklar, somurtarak başlarını öne eğdiler.* (2017, 30)

(K44-2) *Çocuklar, bu kez de ağlamaya başladılar. "Emre Dayı bizi bağışla. Böyle olsun istemedik" diye yazıklandılar.* (K6 doğrudan) (2017, 30)

(K44-2) *Sıpaya üzüldü çocuk. Anlamadık, dinlemedik. Şener gelsin de bulsun şu sıpayı."* (2017, 37)

(K44-2) *Yaşanan olaylar, Aslı'yı çok değiştirmişti. Oğlunun, Emre'nin hastalanmasından; Bozbudık'ın başına gelenlerden kendini sorumlu tutuyordu. Bu yüzden çok acı çekiyordu. Zor günlerinde Emre'yi hiç yalnız bırakmadı. Eli erdiğince ona yardımcı oldu. Çamaşırını yuğdu, aşını pişirdi. Oğluna da aradı taradı, sevimli bir sıpa buldu.* (2017, 88)

Doğru iletişim kurmak

Hayvanlarla doğru iletişim kurulduğu takdirde, oluşan bağın koşulsuz ve saf oluşu aşağıdaki alıntılar da yer almaktadır.

(T25-2) *"Benekli, nasılsın kızım, biraz süt sağabilir miyim?" dedi, "Sana bir arkadaş getirdim."* (2017, 33)

Yavru, başını bakraca sokup sütü bir iki kokladı. Sonra içmeye başladı. Bakraçta bir damlacık bile süt bırakmadı. Ardından ayaklandı. Hoşnutluğundan başını Emre'nin omzuna dayadı. Emre'nin kokusunu doya doya soludu. (2017, 35)

(T25-2) *Emre, eğilip yavrunun başını okşadı. Sıpanın kulağına, "Karnın acıktı mı güzel gözlüm?" diye fısıldadı. "Şimdi sütünü getiririm. Konuğunu uyandırma, e mi."* (2017, 42)

(T25-2) *Yaşar'ın gönül okşayıcı sözleri Bozbudık'ı daha da isteklendirmişti. Birbiri ardı sıra attığı adımlarının uyumunu hiç bozmadan hızlandıkça hızlandı.* (2017, 53)

İş bölümü yapmak

Köy hayatı içerisindeki imece kültürü ve çevredeki yaşayış tasvir edilirken, işbölümünün de bu hayatın vazgeçilmez parçası olduğu aşağıdaki bölümlerde anlatılmıştır.

(T18-2) *Dışardaki konuşmalardan koştur Aslı. Bugün ekmek yapma günü sahi, kaynanam kalkmış bile! Kalk Aslı, kalk sıcak bastırmadan" diye söylendi. (2017, 10)*

(T18-2) *"Kalktın mı gelin?" dedi Aslı'ya, bakışlarını çuvaldan ayırmadan. "Tuz ile mayayı getir bana, suyu da ılıt!" Unu ben karayım ana, sen çorbayı koy istersen" dedi Aslı titrek bir sesle. (T9, T18, T31) (2017, 10)*

(T18-2) *Öğlene az kala hamur kabardı. Kaynana ile gelin, hamur teknesini yüklenip evden çıktılar, fırına yollandılar. (T18) (2017, 12)*

(T18-2) *Yaşar, Bozbıdık'ın başını okşadı bir süre. Sonra, annesinin sevgisiz gözlerle sıpayı süzmesine bir bakış atıp "Olur Emre Dayı, " dedi, "birlikte bakalım." (2017, 44)*

Hayvanlara zarar vermemek

(Ç2-2) *Durmuş eşeğin başına çöktü. "Gelir gelmez yavruyu hemen ayırmalıyım; yoksa anası sıpasını yalarsa onu bir daha unutmaz" diye söylendi. (2017, 16)*

(Ç2-2) *Durmuşun alnında boncuk boncuk terler bitmişti. "Sıpa geliyor... Umarım tersten gelip de anasını öldürmez." (2017, 16)*

(Ç2-2) *Uzunca bir süre dayandı bu ağır yüke. "Sakar hayvan!" diye bağırdı. "Kalk!" (2017, 75)*

(Ç2-2) *Çocuklar, hayvanın üstünde hoyratça hopluyor, kaba saba çığlıklar atıyorlardı. Eşek, fazla dayanamadı. Bacakları iki yana ayrıldı. İnleyerek olduğu yere yığıldı. (2017, 83)*

Engelleri aşmak ve yılmamak

Yaşar'ın Bozbıdık'a sahip olmak için her türlü engele göğüs germesi, vazgeçmemesi, çabalaması alıntılarda yer almaktadır.

(K56-2) *Yaşar'ın yüzü sapsarı kesilmişti. Köpekler tam Yaşar'a saldıracağı sırada, Durmuş, "Hayt! Gelin buraya" diye bağırdı. Köpekler, geri dönüp yerlerine yattılar; karılı, kara gözlerini Yaşar'a dikip hırsla hırlamalarını sürdürdüler. Yaşar, bir adım*

bile gerilememiş, olduğu yerde kalmıştı. Ancak paçaları hafifçe ıslanmıştı... (2017, 17)

(K56-2) *"Çek git başımdan çocuk! Çek git! Vermem sıpayı sana. Bunu iki günde öldürürsün."0 an köpekler kudurmuşçasına havladı. Yaşar sıçradı yerinden. Bir kez daha ıslattı pantolonunun paçalarını...* (2017, 19)

(K56-2) *Durmuş, köpeklerini tiz bir ıslıkla yanına çağırdı. Neden sonra aşağı dönüp baktığında, Yaşar'ın sıpayı götürmekte olduğunu gördü. Ancak bu kez seslenmedi. Tersine, başını iki yana sallayıp Yaşar'ın ardından baktı kaldı. "Ah çocuk! Sonunda kaçırdın ha sıpayı" diye söylendi, "umarım, umarım yavruyu süründürmezsin."* (K56) (2017, 20)

Ne istediğini bilmek

Yaşar ne istediğini çok bilmektedir. Annesine babasına bu isteğini sürekli dile getirmektedir. Bir eşeğe sahip olmak en büyük arzusudur.

(K59-2) *Yaşar'ın gözleri aralandı, Ok gibi fırladı yatağından. Gözkapaklarını ovuştura ovuştura gelip diklendi annesine: "N' olmuş yani, bir sıpa sahibi olmaya hakkım yok mu benim? Hem sonra, babam bana dağ köylerinden kuzu getirecek. Onları güderken eşek de gerek."* (2017, 12)

(K59-2) *"Bana niye vermesin ki. Ona benden daha iyi bakan mı olur?" diye söylendi. Sabırsızlanmıştı. Arada bir, ayakkabısının ucuyla toprağı tekmeliyordu. "Daha ortada yoklar. Eşek yavruladı mı acaba?" Sık sık da burnunu çekiyordu. "Ah, sıpa bir benim olurse."* (2017, 13)

(K59-2) *Yaşar başını eğip tümseğin ardına pustu. "Sıpa benim oluncaya kadar gitmeyeceğim işte!" diye homurdandı.* (2017, 16)

Hayvan sever olmak

(K71-2) *Gün döndü zaman geçti. Kötünün de kötüsü vardır; Sarı'nın sürüsüne kıran girdi. Koyunlarının kimini ot tuttu kimini kurt kaptı. Sürüsünü bütünüyle yitiren Sarı'nın dengesi büsbütün bozuldu. Bozbıdık, dağın başında bu huysuz adamla baş başa kaldı. Sarı, bir süre, sattığı köpeklerin parasıyla geçindi. Parası da bitince yokluk çekmeye başladı.* (2017, 95)

Doğayı tanımak

Doğayı tanımak iletisi biyolojik ve ekolojik bilgi ile verilmeye sağlanmıştır.

(Ç10-2) *Çok geçmeden, iki kara tırnak arasında akça bir burun, eşeğin arka bacakları arasından dışarıya doğru uzandı. Yavru, Durmuş'un yardımına gerek kalmadan kendiliğinden geliyordu.* (2017, 17)

(Ç10-2) *Sıpa o denli küçüktü ki, Durmuş, "Hiç böylesini görmedim; tıpkı bir oğlak" diye söylendi, "zamansız mı geldi acaba?"* (2017, 17)

(Ç10-2) *Durmuş, başını sertçe itip sıpasından uzaklaştırdı eşeği. "Sakin yalama!" diye bağırdı. "Bir yalarsan unutamazsın onu."* (2017, 18)

Bağışlama

Sıpayı zarar veren çocuklar, daha sonra pişman olarak, Emre Dayı'dan bağışlanmayı doğrudan aktarım yoluyla istemişlerdir.

(K6-1) *Çocuklar, bu kez de ağlamaya başladılar. "Emre Dayı bizi bağışla. Böyle olsun istemedik" diye yazıklandılar.* (2017, 30)

(K6-2) *Emre, cebinden bir avuç şeker çıkardı. Şekerleri çocuklara birer ikişer dağıttı. Sonra sıpanın kime ait olduğunu sordu.* (2017, 31)

Vicdan sahibi olmak

Emre Dayı'nın çocukların zarar verdiği sıpayı yaklaşımı merhamet duygusu ile ancak vicdan sahibi olan insanların gösterebileceği bir tepkidir.

(K8-2) *Emre, acına söylene yanlarına vardı çocukların. Yerde canı çıkmış gibi serili duran varlığa bakıp "Yazık değil mi sıpayı" diye çocuklara çıkıştı. "Onun da bir canı var!"* (2017, 31)

(K8-2) *Aynı gecenin ilerlemiş bir saatinde, Aslı, Yaşar'ın sayıklamasıyla uyandı:*

"Bozbıdık! Bozbıdık açlıktan ölecek. Anacığım sıpamı bul. O benim sıpam. Bozbıdık! Ah, ana bak, sıpamı kaçırıyorlar!" (2017, 37)

Özgüven sahibi olmak

Yaşar'ın sıpayı kendi kendine bakabileceğini düşünmesi, böyle bir sorumluluğun üstesinden gelebileceği düşüncesi, onun özgüven sahibi olduğunun işaretidir.

(K24-2) "Bana niye vermesin ki. Ona benden daha iyi bakan mı olur?" diye söylendi. Sabırsızlanmıştı. Arada bir, ayakkabısının ucuyla toprağı tekmeliyordu. (K24-2) "Daha ortada yoklar. Eşek yavruladı mı acaba?" Sık sık da burnunu çekiyordu. "Ah, sığa bir benim oluverse." (2017, 13)

(K24-2) Emre'nin gözlerinden kara bir bulut geçti. "Şimdi büğelek* mevsimi Yaşar! Bozbıdık ürkebilir" dedi. "Hele bir de büğelek sokarsa kudurur eşeğimiz." "Bir şey olmaz Emre Dayı, ben onları kovarım." (2017, 51)

Yaptığı işi severek yapmak

Emek ve sevgi ile yapılan her iş, sahibine mutluluk olarak geri döner. Bozbıdık'ı yetiştirirken Yaşar ve Emre'nin yaşadıkları mutluluk aşağıdaki alıntılarda görülmektedir.

(K39-2) Gün geçtikçe Emre ve Yaşar'la arasındaki sevgi bağı daha da güçlendi sıpacığın. Yavru, onlardan gelen her sözü anlamaya çalışıyor, kendinden istenenleri yerine getirmek için can atıyordu. (2017, 45)

(K39-2) Sonra yavaşça doğruldu Emre. Bozbıdık da... Birlikte yükseldiler, yükseldiler; boylu iki kavak gibi dimdik dikildiler. Yaşar, atılıp Bozbıdık' a sarıldı. Başına öpücük üstüne öpücük kondurdu. "İnanılmaz şey!" diye bağırdı. "Nasıl yaptın Emre Dayı bunu? Gerçekten yürüyor bu! Hem de insan gibi." (2017, 47)

Hayal kurmak

Erol Büyükmeriç incelemiş olduğumuz tüm eserlerdeki kahramanlarına hayal kurdurur. Böylelikle sınırsız bir dünya yaratır.

(K45-2) Derin düşüncelere daldı Yaşar. Doğacak sıpayı Durmuş'tan almak için ne diller dökeceğini tasarladı. (2017, 13)

(K45-2) "Bana niye vermesin ki. Ona benden daha iyi bakan mı olur?" diye söylendi. Sabırsızlanmıştı. Arada bir, ayakkabısının ucuyla toprağı tekmeliyordu. "Daha ortada yoklar. Eşek yavruladı mı acaba?" Sık sık da burnunu çekiyordu. "Ah, sığa bir benim oluverse." (2017, 13)

Vefalı olmak

Emre Dayı eski köpeğini rüyalarında görmekte ve özlemektedir. Emre Dayı ve Yaşar'dan sıpayı almak istedikleri para teklifinde bulunmuşlar fakat onlar bu teklifi geri çevirmişlerdir.

(K69-2) *İşte yine düşünde, Kara, çevresinde fırl fırl dönüyordu Emre'nin. Uyukladığı yerde, "Ahh!" diye iç geçirdi Emre. "Seni çok özledim Karam, çook" Köpeğine dokunmak için uzandı. Titrek eli, süre havada dolandı.* (2017, 29)

(K69-2) *Kimileri, büyük paralar önerip sıpayı satın almak istedi. Ancak, Emre ile Yaşar, bu çekici önerileri her defasında geri çevirdiler.* (2017, 47)

Komşuluk ilişkilerini değer vermek

(T16-2) *Bir başka kadın da, "Doğacak sıpayı komşu köyden birine verecemiş" dedi cırtlak bir sesle. Aslı gülümsedi, "Oh! diye mırıldandı.* (2017, 10)

(T16-2) *Köyün içinden geçerlerken çoluğu çocuğu, yaşlısı genci, yollara döküldüler. Bağrışa çağrışa peşlerine takıldılar.* (2017, 53)

Kötümser olmamak

(K1-2) *"Ana ne yapayım, durmuyor ki" dedi Aslı. "Tutturmuş; Çoban Durmuş'un kunnayacak sıpasını ille de ben alacağım diye. Bir de sıpa tasası çıktı başımıza."* (2017, 12)

(K1-1) *Emre, sevecen bir insandı. Özellikle hayvanları çok severdi. Yaşlandıkça, hayvanlara olan bu düşkünlüğü daha da artmıştı. (K1 doğrudan)* (2017, 29)

Yaşama sevinci duymak

(K4-2) *Bozbıdık, çok mutlu bir yaşam sürmeye başlamıştı. Yavru, el üstünde tutuluyordu. Günde üç kez Yaşar'ın elinden süt içiyor, sabah akşam tüyleri taranıyor, hemen her gün toynakları* beslensin, parlansın diye yağlanıyordu.* (2017, 45)

Hoşgörülü olmak

(K12-2) *Emre, cebinden bir avuç şeker çıkardı. Şekerleri çocuklara birer ikişer dağıttı. Sonra sıpanın kime ait olduğunu sordu.* (2017, 31)

Temizliğe önem vermek

(K14-2) *Dizlerini ova ova kalktı.Sergenin altındaki yatağını topladı. Yere bez yayıp üzerine hamur teknesini koydu. Doğrulup soluklandı biraz. Duvara dayalı un çuvalının ağzını açtı sonra.* (2017, 9)

Çalışkan olmak

(K17-2) *Ses vermedi Ziyneti. Üstüne bulaşan unları silkti. İki yana sallana sallana ocağın başına gitti. Akşamdan kalma korları üfleyip harlattı. Küçük bir çıra ile iki odun sürdü ocağa. Sacayağının üstüne tencereyi koyarken....* (2017, 10)

Beslenmeye dikkat etmek

(K32-2) *Bozbıdık, çok mutlu bir yaşam sürmeye başlamıştı. Yavru, el üstünde tutuluyordu. Günde üç kez Yaşar'ın elinden süt içiyor, sabah akşam tüyleri taranıyor, hemen her gün toynakları* beslensin, parlansın diye yağlanıyordu.* (2017, 45)

Sorumlulukların farkında olmak

(K40-2) *Emre'nin gözlerinden kara bir bulut geçti. "Şimdi büğelek* mevsimi Yaşar! Bozbıdık ürkebilir" dedi. "Hele bir de büğelek sokarsa kudurur eşeğimiz.""Bir şey olmaz Emre Dayı, ben onları kovarım."* (K24) (K40) (2017, 51)

Kendi kararlarını kendi vermek

(K41-2) *Yaşar'ın gözleri aralandı, Ok gibi fırladı yatağından. Gözkapaklarını ovuştura ovuştura gelip diklendi annesine: "N' olmuş yani, bir sıpa sahibi olmaya hakkım yok mu benim? Hem sonra, babam bana dağ köylerinden kuzu getirecek. Onları güderken eşek de gerek."* (2017, 12)

Bilinçli olmak

(K43-2) *Hayvan, Emre'yi görünce dineldi. Emre, sevecenlikle ineğin sağrısına* bir şaplak attı.* (2017, 31)

İleriye görmek

(K49-2) *Yaşar duraladı. "Şunlara görünmeden bir eve gidebilsem. Sıpamı elimden kaparlar şimdi" diye söylendi.* (2017, 23)

Hedef koymak belirlemek

(K51-2) *Yaşar, dönüşte yolu biraz uzattı. Köye değirmenin yanından değil, köy çamaşırhanesinin yönünden girdi. Amacı, köyü arkadan dolanıp kimseye görünmeden eve varmaktı. Koşmaktan soluk soluğa kalmıştı.* (2017, 23)

Problem çözebilmek

(K54-2) *Sesi titriyordu. "Sıpa senin, tamam. Ancak bu yavru artık anasız ve de çok cılız. Eğer iyi bakamazsan ölebilir. Gel istersen bu sıpayı birlikte büyütelim. Ne dersin, ha?"* (2017, 43)

Öz eleştiri yapmak

(K57-2) *Yaşanan olaylar, Aslı'yı çok değiştirmişti. Oğlunun, Emre'nin hastalanmasından; Bozbıdık'ın başına gelenlerden kendini sorumlu tutuyordu. Bu yüzden çok acı çekiyordu. Zor günlerinde Emre'yi hiç yalnız bırakmadı. Eli erdiğince ona yardımcı oldu. Çamaşırını yuğdu, aşını pişirdi. Oğluna da aradı taradı, sevimli bir sıpa buldu.* (2017, 88)

Hedef belirlemek

(K51-2) *Derin düşüncelere daldı Yaşar. Doğacak sıpayı Durmuş'tan almak için ne diller dökeceğini tasarladı.* (2017, 13)

Hakkını aramak

(K63-2) *Emre, "Kimin eşeğini kimden alıyorsun?" diye tiz bir sesle bağırdı. O da sarıldı Bozbıdık'ın boynuna.* (2017, 108)

Alay etmemek

(K64-2) *Aslı, "Kalktı bizimki" diye söylendi. Çoban mı olacaksın sen?" "Ne varmış çobanlıkta senin baban çoban değil mi?" dedi boynunu yükseltip Yaşar. Bana ne, gideceğim işte."* (2017, 12)

Mücadele etmek

(K68-2) *Bu amansız yarışın sonunda, Bozbıdık'ı ilk gören değil, başka bir çocuk yakalamıştı. Bu iki çocuk, sıpa için birbirlerine girdiler. "Yok senindi yok benimdi" diye yavruyu çekiştirmeye başladılar. Bozbıdık, iki çocuğun arasında gerilip kalmıştı. Sonunda sıpacık, en güçlü olanın elinde kaldı.* (2017, 28)

Emeğinin karşılığını almak

(K70-2) *Sonra yavaşça doğruldu Emre. Bozbıdık da... Birlikte yükseldiler, yükseldiler; boylu iki kavak gibi dimdik dikildiler. Yaşar, atılıp Bozbıdık'a sarıldı. Başına öpücük üstüne öpücük kondurdu. "İnanılmaz şey!" diye bağırdı. "Nasıl yaptın Emre Dayı bunu? Gerçekten yürüyor bu! Hem de insan gibi."* (2017, 47)

Başkasının eşyasını kullanmamak

(T8-2) *O gece, köyün kahvehanelerinde geç saatlere dek Çoban Durmuş'un sıpası konuşuldu. Herkes sözü getirip "Bak şu Yaşar'a! Bacak kadar boyuyla sıpayı nasıl da kaçırmış" diyordu.* (2017, 35)

Paylaşmak

(T9-2) *"Kalktın mı gelin?" dedi Aslı'ya, bakışlarını çuvaldan ayırmadan. "Tuz ile mayayı getir bana, suyu da ılıt!" Unu ben karayım ana, sen çorbayı koy istersen" dedi Aslı titrek bir sesle.* (2017, 10)

Olumlu iletişim kurmak

(T11-2) *Yaşar, Bozbıdık'ın başını okşadı bir süre. Sonra, annesinin sevgisiz gözlerle sıpayı süzmesine bir bakış atıp "Olur Emre Dayı, " dedi, "birlikte bakalım." (2017, 44)*

Büyüklerimize danışmak

(T14-2) *"Peki öyleyse, yine de dikkatli ol" dedi Emre. Sonra biran duraladı. "Peki ya anandan izin aldın mı?.." (2017, 52)*

Büyüklerin düşüncelerine değer vermek

(T15-2) *Aslı, gözyaşları içinde koşup Yaşar'ı kucakladı. Oğlunu bir yandan öptü, bir yandan da yakınıp durdu: "Ah yavrum! Ah ben sana, gitme oralara, demedim mi? oldu, çabuk anlat bana?!" (2017, 25)*

Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek

(T17-2) *Yaşlı bir kadın, eğilip soluğunu dinledi. Yaşar'ın "Ölmemiş şükür, bayılmış!" dedi. Sonra tiz bir sesle haykırdı: "Koşun, anasına haber verin. Çabuk! Fırında..." (2017, 24)*

Büyüklerle karşı saygılı olmak

(T22-2) *Aslı'nın yanaklarına allar bastı. "Yaşar, Yaşar! Dilin çok uzadı senin. Bir daha oralara bir git, görürsün sen. Yatağına, haydi!" diye çıkıştı Yaşar'a. "Şuna bak, adam olmuş da karşılık veriyor. Baban gelince bir biran anlatacağım bunları. Bak gör!" (2017, 12)*

Küçüklerimize destek olmak

(T23-2) *"Yaşar, Bozbıdık'ın başını okşadı bir süre. Sonra, annesinin sevgisiz gözlerle sıpayı süzmesine bir bakış atıp "Olur Emre Dayı, " dedi, "birlikte bakalım." (2017, 44)*

Ortaklaşa karar vermek

(T31-2) "Kalktın mı gelin?" dedi Aslı'ya, bakışlarını çuvaldan ayırmadan. "Tuz ile mayayı getir bana, suyu da ilit!" Unu ben karayım ana, sen çorbayı koy istersen" dedi Aslı titrek bir sesle. (2017, 10)

Memnuniyeti ifade etmek

(T34-2) Gün geçtikçe Emre ve Yaşar'la arasındaki sevgi bağı daha da güçlendi sıpacığın. Yavru, onlardan gelen her sözü anlamaya çalışıyor, kendinden istenenleri yerine getirmek için can atıyordu. (2017, 45)

Anne sözü dinlemek

(T36-2) Aslı, gözyaşları içinde koşup Yaşar'ı kucakladı. Oğlunu bir yandan öptü, bir yandan da yakınıp durdu: "Ah yavrum! Ah ben sana, gitme oralara, demedim mi? oldu, çabuk anlat bana?!" (2017, 25)

Hayvanlara iyi davranmak

(Ç3-2) Durmuş, Yaşar'ı bırakıp eşiğine döndü. Hayvanın döşünü, başını okşadı. "Ha kızım! Ha kızım! Az kaldı, birazdan kurtulacaksın." (2017, 17)

Olanaklardan yararlanmak

(EK5-2) Elleri titreye titreye sıpayı çuvala koydu. "Sıpalı eşekten hayır gelmez. Yavruya bakacağım derken görevini aksatır, sürümün yürüyüşünü yavaşlatır." (Ek5) (2017, 19)

Aşağıdaki tablolarda "Bozbıdık" kitabında yer alan iletilerin temalara göre kullanım sıklıkları gösterilmektedir. Kişilik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden en fazla orana sahip iletiler "merhamet duyma" ve "anne değerini bilmek" iletileridir.

Tablo 27: "Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
K1	Kötümser olmamak	0	1	1	1,88
K4	Yaşama sevinci duymak	0	1	1	1,88
K5	Merhamet duyma	0	5	5	9,43
K6	Bağışlama	1	1	2	3,77

Tablo 27 - devam

K8	Vicdan sahibi olmak	0	2	2	3,77
K12	Hoşgörülü olmak	0	1	1	1,88
K14	Temizliğe önem vermek	0	1	1	1,88
K17	Çalışkan olmak	0	1	1	1,88
K24	Özgüven sahibi olmak	0	2	2	3,77
K32	Beslenmeye dikkat etmek	0	1	1	1,88
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	2	2	3,77
K40	Sorumlulukların farkında olmak	0	1	1	1,88
K41	Kendi kararlarını kendi vermek	0	1	1	1,88
K43	Bilinçli olmak	0	1	1	1,88
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	4	4	7,54
K45	Hayal kurmak	0	2	2	3,77
K49	İleriyi görmek, olacakları önceden tahmin etmek	0	1	1	1,88
K51	Hedef koymak belirlemek	0	1	1	1,88
K54	Problem çözebilmek	0	1	1	1,88
K56	Engelleri aşmak ve yılmamak	0	3	3	5,66
K57	Özeleştiri yapmak	0	1	1	1,88
K59	Ne istediğini bilmek	0	3	3	5,66
K51	Hedef belirlemek	0	1	1	1,88
K63	Hakkını aramak	0	1	1	1,88
K64	Alay etmemek	0	1	1	1,88
K67	Anne değerini bilmek	0	5	5	9,43
K68	Mücadele etmek	0	1	1	1,88

Tablo 27 - devam

K69	Vefalı olmak	0	2	2	3,77
K70	Emeğinin karşılığını almak	0	1	1	1,88
K71	Hayvan sever olmak	1	2	3	5,66
TOPLAM		2	51	53	100

Tablo 28'de "Bozbıdık" kitabında yer alan toplumsal gelişimini destekleyen toplam 21 ileti tespit edilmiştir. Diğer temaların iletileri sırasıyla diğer tablolarda açıklanmıştır.

Tablo 28: "Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

TGD	Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
T8	Başkasının eşyasını kullanmamak	0	14	1	4,76
T9	Paylaşmak	0	1	1	4,76
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	1	1	4,76
T14	Büyüklerimize danışmak	0	1	1	4,76
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	1	1	4,76
T16	Komşuluk ilişkilerini değer vermek	0	2	2	9,52
T17	Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek	0	1	1	4,76
T18	İş bölümü yapmak	0	4	4	19,04
T22	Büyüklere karşı saygılı olmak	0	1	1	4,76
T23	Küçüklerimize destek olmak	0	1	1	4,76

Tablo 28 - devam

T25	Doğru iletişim kurmak	0	4	4	19, 04
T31	Ortaklaşa karar vermek	0	1	1	4, 76
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	1	1	4, 76
T36	Anne sözü dinlemek	0	1	1	4, 76
TOPLAM		0	21	21	100

Tablo 29'da "Bozbıdık" kitabında yer alan evre bilinci gelişimini destekleyen toplam 14 ileti tespit edilmiştir.

Tablo 29: "Bozbıdık" Kitabında Yer Alan evre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

BG	evre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
2	Hayvanlara zarar vermemek	0	4	4	28, 5
3	Hayvanlara iyi davranmak	0	1	1	7, 14
7	Hayvanları korumak	0	6	6	42, 8
10	Doğayı tanımak	0	3	3	21, 4
TOPLAM		0	14	14	100

Ekonomik sıklığı gösteren iletiler Tablo 30'dadır.

Tablo 30: "Bozbıdık" Kitabında Yer Alan Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EGD	Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK	Olanaklardan yararlanmak	0	1	1	100
EK5					
	TOPLAM	0	1	1	100

4.4. "Eski Bisiklet" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler

Hayallerinde bisiklet sahibi olmayı düşleyen Can, kısıtlı aile bütçesi nedeniyle, yaz tatilinde huysuz bir bisiklet tamircisinin yanında çalışmaya başlar. Tamircinin çalışmanın karşılığı olarak verdiği, bisiklet parçalarını birleştirmek suretiyle, dağ bisikleti hediye edilen, bisiklet yarışması için var gücüyle hazırlanmaya başlar. Hedeflerine ulaşmak için elinden gelen çabayı gösteren Can, sonunda çalışma azminin karşılığını görür. Anlatılan hikâyeye paralel olarak, hikâyede en çok belirlenen ileti % 8, 45 oranıyla "hayallere ulaşmak için çalışmak" iletisidir. Daha sonra % 5, 63 oranıyla beslenmeye dikkat etmek, %4, 92 oranıyla özgüven sahibi olmak gelmektedir. Aşağıda Tablo 31'de "Eski Bisiklet" öyküsünde kullanılan iletiler ve bu iletilerin oranlarına yer verilmiştir. Toplam olarak kullanılan ileti sayısı 142 olup, bu iletilerden doğrudan olarak aktarılan ileti sayısı 10, dolaylı olarak aktarılan ileti sayısı da 132 olarak belirlenmiştir. Şekil 4'te eserde yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanılma oranları görülmektedir.

Tablo 31: "Eski Bisiklet" Kitabında Yer Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

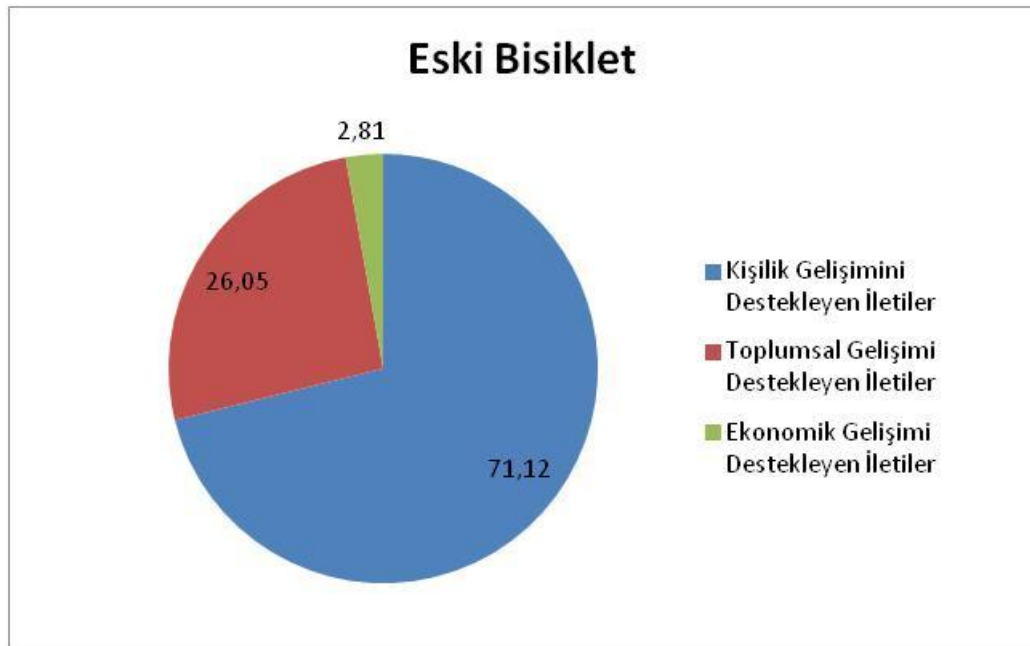
KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	2	10	12	8,45
K32	Beslenmeye dikkat etmek	0	8	8	5,63
K24	Özgüven sahibi olmak	3	4	7	4,92
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	6	6	4,22
T20	Trafik kurallarına uymak	2	4	6	4,22
T23	Küçüklerimize destek olmak	0	6	6	4,22
K11	İrade sahibi olmak	0	5	5	3,52
K23	Onur özsaygı sahibi olmak	0	4	4	2,81
K29	Öz disipline sahip olmak	0	4	4	2,81
K40	Sorumlulukların farkında olmak	0	4	4	2,81
K51	Hedef koymak belirlemek	0	4	4	2,81
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	4	4	2,81
T22	Büyüklerle karşı saygılı olmak	0	4	4	2,81
K14	Temizliğe önem vermek	0	3	3	2,11
K33	Kanaatkâr olmak	0	3	3	2,11
K34	Kıskanmamak	0	3	3	2,11
K38	Yeni bir şey öğrenme	0	3	3	2,11
K59	Ne istediğini bilmek	0	3	3	2,11
T14	Büyüklerimize danışmak	0	3	3	2,11
EK4	Birikim yapmak	0	3	3	2,11
K17	Çalışkan olmak	2	0	2	1,40
K25	Sözünde durmak	0	2	2	1,40

Tablo 31- devam

K36	Sorumsuz davranmamak	0	2	2	1, 40
K37	Kendini tanıma keşfetme	0	2	2	1, 40
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	2	2	1, 40
K41	Kendi kararlarını kendi vermek	0	2	2	1, 40
K42	Düzenli olmak	0	2	2	1, 40
K43	Bilinçli olmak	0	2	2	1, 40
K48	Araştırmaya önem vermek	0	2	2	1, 40
K58	Malına sahip çıkmak	0	2	2	1, 40
K61	Zorluklara karşı pes etmemek	0	2	2	1, 40
T8	Başkasının eşyasını kullanmamak	0	2	2	1, 40
T12	Büyüklerimize yardımcı olmak	0	2	2	1, 40
T16	Komşuluk ilişkilerini değer vermek	0	2	2	1, 40
T36	Anne sözü dinlemek	0	2	2	1, 40
K13	Cesaretli olmak	0	1	1	0, 70
K15	Sağlıklı olmaya özen gösterme	0	1	1	0, 70
K18	Bağımlı olmamak	0	1	1	0, 70
K22	Fedakâr olmak	0	1	1	0, 70
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	1	1	0, 70
K45	Hayal kurmak	0	1	1	0, 70
K56	Engelleri aşmak ve yılmamak	0	1	1	0, 70
K57	Özeleştiri yapabilmek	0	1	1	0, 70
K66	Tedbirli olmak	0	1	1	0, 70
T3	Başkasının eşyasına zarar vermemek	0	1	1	0, 70

Tablo 31 - devam

T5	Emaneti sahip çıkmak	1	0	1	0,70
T21	İşi ehline bırakmak	0	1	1	0,70
T29	Görgü kurallarına uymak	0	1	1	0,70
T25	Doğru iletişim kurmak	0	1	1	0,70
T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak	0	1	1	0,70
K60	Boş hayallere düşmemek	0	1	1	0,70
EK3	Tutumlu olmak	0	1	1	0,70
TOPLAM		10	132	142	100

Şekil 4: "Eski Bisiklet" romanında yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanım oranları

Hayallere ulaşmak için çalışmak

Hayal kurmak, insanın kendini gerçekleştirme yolunda oldukça önemli bir aşamadır. Bir de hayal sözcüğünü amaç, hedef kelimeleri ile birlikte kullanıp, ayakları yere basan hayaller kurabilirsek isteklerimize ulaşmamız çok kolay olur.

Hikayenin kahramanı Can'ın da hedefi yani kurduğu hayal bisiklet sahibi olmaktır. Bunun için de elinden gelen gayreti gösterir. Aşağıdaki alıntılarda bu gayretin, okura verdiği iletiler görülmektedir.

(K27-1) *Bir iki yutkundu Can. "Babacığım, ben bu yaz çalışmak istiyorum. "Yaaa! " dedi babası, yine biraz alaylı. "Öyle mi oğlum?" Yemeği bıraktı. Arkasına yaslandı. "Demek çalışacaksın. Peki ne iş yapacaksın bakalım?"* (2017, 15)

(K27-1) *Onaylar gibi başını salladı babası. " Anlaşılan, bisikleti kendin kazanıp alacaksın"dedi gülerek. " Peki, madem çok istiyorsun, öyle olsun.* (2017, 15)

(K27-2) *"Toplayıp yürüttüğün zaman senin" dedi usta, homurtulu bir gülüşle. "Çok istekliydin, yap da görelim bakalım!" Dükkândan çıkarken sevinçten uçuyordu Can.* (2017, 28)

(K27-2) *Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İki de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle.* (2017, 30)

(K27-2) *Ha, o mu? Geçen hafta başladı. Almazdım ama kıyamadım. Çok istekli. Okuyormuş. Bisiklet edinmek için can atıyordu. Arı gibi de çalışkan bacaksız. Geçen hafta yırttı kendini.* (2017, 32)

(K27-2) *Ertesi sabah, Can bir koşu alıp geldi gerekli olan şeyleri. Komşudan da birkaç anahtar ile çekiç. Önce pedalı çıkardı. Birkaç yerinden taka atıp yamukluğunu giderdi. Yerine taktı yeniden. Ardından, gidonu sabitleyen kelepçeyi, somunu gevşetti. Ön tekeri bacaklarının arasına alıp gidonu düzeltti. Sonra kelepçeyi, somunu iyice sıktı. Somunu öyle bir sıkmıştı ki gidon ne sağa ne sola kasiyordu. Bir süre, bisikletini baştan aşağı süzdü. Bakışları arka tekere takılıp kalmıştı. " Gidonu ve seleyi elleriyle kavradı. Bisikleti ters çevirip yere oturttu. "Anne gel seyret oğlunu!" diye seslendi. "Bak göbek nasıl yapılmış bir gör!"* (2017, 49)

(K27-2) *Göbek!" diye mırıldandı başını sallayarak. "Yapabilirim seni!" dedi sonra, özgüveni yüksek bir sesle. (2017, 49)*

(K27-2) *"Şu terine bak! Sen bir hasta ol, bak görürsün o zaman! Tamam! Bu kadar yeter. Sokak mokak yok artık bugün sana." "Ne diyorsun anneciğim?" dedi Can, gözkapakları yarı inik, Kahvaltıya dek biraz şöyle uzanayım." "Oğlum zaten kahvaltı hazır." Sızıp gitmişti bile Can... (2017, 76)*

(K27-2) *Hasta olmadı ama iki gün kolunu bacağını kımlıdatamadı Can. Her yanı tutulmuştu. Üçüncü gün yine başladı çalışmalara. İlerleyen günlerde artık, alışmıştı bedeni. Yavaş yavaş kendine özgü bir bisiklete biniş biçimi oluşmaya başlamıştı. Bisikleti sürerken kalçaları bir makine gibi inip çıkıyordu. Bir yarış atı sürücüsü gibi sürekli ayakta sürüyordu bisikletini. (2017, 77)*

(K27-2) *Yarışa on gün kala, Can'ı şaşırtan bir gelişme oldu. Diz kapaklarının üstünde küçücük birer yumru oluşmuştu. Bacaklarını gerdiğinde daha da belirginleşiyordu bu görkemli şişlikler. (2017, 78)*

(K27-2) *Sağlık görevlileriyle bir iki konuştuktan sonra, "Geçmiş olsun delikanlı!" dedi Can'ın yanağını sıvazlayıp. Sürüşün çok beğendim. Böyle bir bisikletle, böyle bir yarış çıkarmak büyük bir başarıdır. Ben bisiklet federasyonu il temsilcisiyim. Gel seni bizim yıldızlar takımına alalım. Yarış bisikletin de olur. Ne dersin?" (2017, 98)*

(K27-1) *İkınır gibi tizden bir ses çıkardı Can gülererek: "luugg!" "Bırak işi istersen oğlum, bak yoruluyorsun. "I-ih!", "Bi-sik-let! Bisikletimi çalışıp kendim alacağım." (2017, 24)*

Beslenmeye dikkat etmek

Beslenme, sporcunun gereksinimi olan enerji ve besin öğeleri ve yeterli sıvı alımını kapsar. Can bisiklet yarışçısı olmak istediğinden dolayı, beslenmesine özen göstermesi gerektiğinin farkındadır. Alıntılarda sağlıklı beslenme iletisi, verilmektedir.

(K32-2) *"Ohhh! Yarasın oğluma" dedi annesi. "Hep böyle yesen yemekleri, boy atarsın, kilo alırsın. (2017, 16)*

(K32-2) *Can'ın beslenme çantasına bir göz attı usta. "0oo, yemeğini de getirmişsin ha!" diye güldü. (2017, 24)*

(K32-2) - *Peki yarışa nasıl hazırlanılır ağabey?*

- İlle de katılacağım diyorsan, biiiiiir; başta bol bol makarna, patates yiyeceksin, ya da buna benzer şeyler. (2017, 34)

(K32-2) "Anne, her gün makarna, patates yemeği istiyorum. Büyük tencereyle yap, çokça olsun." Dudak büküp güldü annesi pencereden.

-Sen sever miydin onları? Yiyeceğim anneciğim, yiyeceğim. Aykut Ağabey, bol bol makarna, patates ye, demişti. (2017, 70)

(K32-2) "İyi geceler Canuum!" diye seslendi annesi içeriden, "Yarın makarnalı, patatesli günler başlyoooo!" (2017, 73)

(K32-2) Akşam, sofrada makarna... Bir yiyişi vardı ki Can'ın, tam bir güldürü; bir kaşık makarnaya karşı üç öğürtü... Ama inat edip bitirdi tencerenin yarısını Can. (2017, 76)

(K32-2) Makarnaları da atıştırırken öğürmüyordu artık. İştahı açılmıştı.

-Aaaa! Oğlumun kasları geliyor. Makarnalar işe yaradı sanırım Can. (2017, 78)

(K32-2) Makarnanın, patatesin yanında yeni yiyecekler de girmeye başlamıştı son günlerde sofraya. Bal, süt, tereyağı, et, balık, meyve, fındık...

.... Can'ın boyu iki santim kadar uzamıştı. Bacakları da biraz dolgunlaşmıştı. (2017, 79)

Özgüven sahibi olmak

Öyküde Can kahramanı, ne istediğini bilen, hayallerine ulaşmak için tüm engelleri aşmaya hazır özgüven sahibi bir çocuktur.

(K24-2) Gürledi birden ustası: Hop, hooooop! Dur bakalım! Kalfa dediysek o kadar da değil. Ustalık ister bu. Senin bu göbeği açman için daha kırk fırın ekmek yemen gerekir. Sen önce şu önündeki lastiği yama bakayım." (2017, 27)

(K24-1) Ardından pul, göbeğin içinden çıkan bir mil, yatak, bilyeler, bir yatak daha; bilyelerin çıkarılışı, yatakların yağlanması, bilyelerin dizilişi, mil ve yatağın yeniden takılışı... Başını iki yana sallayıp, "Ohooo-o! Bu da iş mi? Ne kolaymış... Niye izin vermedi ki usta?" diye söylendi Can. "Bal gibi yapabildim işte." (2017, 28)

(K24-2) Ertesi sabah, Can bir koşu alıp geldi gerekli olan şeyleri. Komşudan da birkaç anahtar ile çekiç. Önce pedalı çıkardı. Birkaç yerinden taka atıp yamukluğunu giderdi. Yerine taktı yeniden. Ardından, gidonu sabitleyen kelepçeyi,

somunu gevşetti. Ön tekeri bacaklarının arasına alıp gidonu düzeltti. Sonra kelepçeyi, somunu iyice sıktı. Somunu öyle bir sıkıyordu ki gidon ne sağa ne sola kasiyordu. Bir süre, bisikletini baştan aşağı süzdü. Bakışları arka tekere takılıp kalmıştı. " Gidonu ve seleyi elleriyle kavradı. Bisikleti ters çevirip yere oturttu. "Anne gel seyret oğlunu!" diye seslendi. "Bak göbek nasıl yapılmış bir gör!" (2017, 49)

(K24-2) *Göbek!" diye mırıldandı başını sallayarak. "Yapabilirim seni!" dedi sonra, özgüveni yüksek bir sesle. (2017, 49)*

(K24-2) *"Neden olmasın? Var ya bisikletim" dedi boynunu yükseltti Can. (K24) 66*

(K24-1) *"Anne, bir kerecik olsun bana güven! Ne var ki bunda? Alt tarafı bir zımpara..." (2017, 71)*

(K24-1) *Günler geçtikçe özgüveni artırıyor u Can'ın. (2017, 78)*

Yeniliklere ve gelişime açık olmak

Can, yarışmada ödül olarak verilecek olan yeni dağ bisikletini kazanmak uğruna, girdiği bisiklet tamiri çıraklığı işinde, sürekli yeni şeyler öğrenmeye çalışır. Öğrendiği terimler ve yeni bilgiler onu hedefine ulaşma yolunda yormaz, aksine motivasyonunu artırır.

(K47-2) *"Lastiklere hava basan aygıt. "Ya kurbağacak?" Boynundan tutup bir o yana bir bu yana salladı Can'ı babası. "Uyanık! Beni sınavdan mı geçiriyorsun? Tabi ki biliyorum. Boru anahtarı gibi bir şey. "Baba oğul, sarmaş dolaş yürüdüler neşeyle. (2017, 25)*

(K47-2) *"Yarın mı?" diye hopladı Can. Sanki o gün işe başlamış gibi yeni iş yerinin içine bir göz attı. "Bilmedim ne varsa öğrenirim işte artık. Şu, kurbağacak... Nasıl bir şey ki o? 'cık' ekini aldığına göre küçük bir şey olmalı." Takımlığa dikkatlice baktı. "Hangisi acaba? (2017, 22)*

(K47-2) *"Tuhaf! Çok tuhaf!" diye mırıldandı. "Pedal arkadayken üstüne basmış. Nasıl duruyor o öyle? Boşa düşüp aşağı inmesi gerekiyordu oysa pedalın." (2017, 10)*

(K47-2) *Yine de Can'ın gözleri ustasındaydı. Göbeğin nasıl sökülüp takıldığını adım adım izledi uzaktan. İlk somunu çıkarmıştı usta. (2017, 27)*

(K47-2) *Büyülenmiş gibi bakakaldı, öküz boynuzu gibi kolları yukarı kıvrık gidonlu bisiklete. "Kaç vitesi var bunun böyle?" diye söylendi ellerini ağzına götürüp, "Sekiz dişli arka tekerde, üç dişli ayna çarkta. Üç kere sekiz, yirmi dört. Anam, tam yirmi dört vites!"* (2017, 31)

(K47-2) *Ustası gittikten sonra temizliğe girişti Can. İkide bir, yeni bisikletin yanına gidip arka tekeri dikkatli dikkatli inceliyordu. "İç vites de neyin nesi acaba?"* (2017, 42)

Trafik kurallarına uymak

Can çalıştığı yerde emeğinin karşılığı olarak ustasından para yerine, bisiklet parçaları alır ve bu parçaları birleştirerek kendine bir bisiklet oluşturur. Annesinden gelen uyarıları pek dikkate almayan Can, trafik kurallarına aldırış etmeden trafiğe çıkar. Bunu sonucunda da yaralanmalarla karşılaşır. Aşağıdaki alıntılarda da, trafik kurallarına uyma iletileri verilmek istenmiştir.

(T20-2) *Ürküyle asıldı frenlere, gidonu döneceği yana kırıp. Frenlere basar basmaz çıldırdı bisiklet. Arka teker kış atıp kaydı. Bisiklet Can'la birlikte çukura doğru savruldu.* (2017, 40)

(T20-1) *Oğğğ! diye karşıladı ustası Can'ı. "Gel bakalım trafik canavarı. Geçmiş olsun. Ne arıyordun orada? Hız denemesi mi yapıyordun, ha?"* (2017, 41)

(T20-1) *Araçlar ırmak gibi akıyordu. Bu yoğun trafikten ürktü Can. İndi bisikletinden. Yeşil ışık yanınca karşıya geçip kaldırıma çıktı. Bisiklet elinde...* (2017, 53)

(T20-2) *"Kıyıdan kıyıdan sürsem; karışsam trafiğe... Benimki araç değil mi?"* (2017, 54)

(T20-2) *Vınlıyarak bir kamyon geçti yanından. Rüzgârı salladı bisikleti. Birden eli ayağı dolaştı Can'ın. Panikten, gidonu hızla sağa kırdı. Kırmasıyla birlikte bisikletin ön tekeri kaldırıma çarptı. Can, bir anda bisikletle birlikte yere kapaklandı.* (2017, 54)

(T20-2) *"Bir şeyi yok, merak etmeyin" dedi doktor. "Kask başını korumuş. Biraz korkmuş, o kadar."* (2017, 98)

Küçüklerimize destek olmak

Erol Büyükmeriç'in incelenilen tüm eserlerinde büyüklerin küçüklere destek olduğu iletisi bulunmaktadır. Bu hikayede bisiklet yarışçısı Can, Aykut'la tanışır. Ondan yarışmayla ilgili yollar, yöntemler öğrenir. Aykut abisi, Can'a her konuda destek verir. Can'a destek veren diğer kişiler usatası ve ebeveynleridir.

(T23-2) *Aykut başını okşadı Can'ın. "Dur sana biraz taktik vereyim Can."* (2017, 88)

(T23-2) *Babasına yaslandı Can. "Sen de katarsın biraz. Ne zaman geleceksin dükkâna baba?"* (2017, 23)

(T23-2) *Şu zinciri mazot tenekesine at!*

- *Peki usta!*

- *On üç numaralı anahtar!*

- *Getirdim usta. - Pens! Çabuk!*

- *Buyur usta.*

- *Tekerlekleri çıkar!*

- *Hemen usta.*

- *Şunun fren ayarını yap!*

- *Olur usta.*

Her işin bitiminde usta, homurtulu bir sesle, "Aferin Can! Öğreniyorsun işi. Bu gidişle kısa zamanda kalfa olursun sen" diyordu. (2017, 26)

(T23-2) *Akşam iş bitimine az kala, ustası, Can'ın önüne telleri kopuk balon lastikli iki tekerlek, çatal yuvası* kaynaklı yüksekçe bir kadro ile paslı bir zincir attı. "Bunlar benden; bir haftalık çalışmanın karşılığı. Bir de şunu al, harçlık yaparsın" dedi, avucuna birkaç bozuk para da koyup.* (2017, 28)

(T23-2) *Ha, o mu? Geçen hafta başladı. Almazdım ama kıyamadım. Çok istekli. Okuyormuş. Bisiklet edinmek için can atıyordu. Arı gibi de çalışkan bacaksız. Geçen hafta yırttı kendini.* (2017, 32)

(T23-2) *Parmaklan birbirine karışarak açtı paketi Can. Pembe kapaklı bir zildi bu.* (2017, 35)

(T23-2) "N'oldu küçük? Lastik mi patladı?" Acıyla başını salladı Can. Gözleri yardım dileyerek.

- Kötü gitmiş lastik. Nerede oturuyorsun sen?

- Kuruçeşme'de ağabey.

- Huu! Nasıl gideceksin Kuruçeşme'ye öyle? En az bir saat çeker orası şimdi. Yama takımın da yok tabii... (2017, 60)

İrade sahibi olmak

Can hedefine ulaşmak için, tüm engellere karşı yılmadan çalışır. Can kuvvetli iradesi ve azmi sonucunda hedeflerine ulaşır. Kahraman, öykünün hiçbir yerinde irade zayıflığı göstermemiştir.

(K11-2) Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İki de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle (2017, 30)

(K11-2) Ha, o mu? Geçen hafta başladı. Almazdım ama kıyamadım. Çok istekli. Okuyormuş. Bisiklet edinmek için can atıyordu. Arı gibi de çalışkan bacaksız. Geçen hafta yırttı kendini. (2017, 32)

(K11-2) Can, bütün benliğiyle bisiklete vermişti kendini. Sanki yeniden yaratıyordu onu. Öğlene dek aralıksız zımpara sürttü. Parmakları tutulmaya başlamıştı. (2017, 72)

(K11-2) "Nereye Caaan, böyle sabahın köründe?" "Uff, annem!" diye söylendi Can, yüzünü ekşitip. "Anne, çalışmalarına başlayacağımı akşam söyledim ya! Koşacağım şimdi, açacağım." (2017, 74)

(K11-2) Hasta olmadı ama iki gün kolunu bacağını kıvıldatamadı Can. Her yanı tutulmuştu. Üçüncü gün yine başladı çalışmalara. ilerleyen günlerde artık, alışmıştı bedeni. Yavaş yavaş kendine özgü bir bisiklete biniş biçimi oluşmaya başlamıştı. Bisikleti sürerken kalçaları bir makine gibi inip çıkıyordu. Bir yarış atı sürücüsü gibi sürekli ayakta sürüyordu bisikletini. (2017, 77)

Onur öz saygı sahibi olmak

Can hikayedeki ustasının ona kızdığı bölümde, yaptığından çok utanmıştır. Annesi ve babasının yaşadıklarını duymasını istememiş, problemi kendi çözüme yoluna gitmiştir. Bu da onun öz saygı sahibi olduğunun göstergesidir.

(K23-2) *"Tamam! Babama öyle konuştuğumu söyleme anne."* (2017, 14)

(K23-2) *O an yüzünün rengi sapsarı kesildi Can'ın. Ama, usta ben...* (2017, 43)

(K23-2) *Sus! Ustana başlarım senin! Ufaldı, küçüldü, bir nokta olup kaldı Can.* (2017, 43)

(K23-2) Can, ayakları dolana dolana gelip dayandı evlerinin kapısına; bir eli pervazda, bir eli dizinde, soluk soluğa. "Ne diyeceğim ben anneme şimdi? (2017, 45)

Öz disipline sahip olmak

İrade sahibi olan kahramanımız, işine karşı da disiplin sahibidir. İş yeri saatlerine dikkat eden Can, aynı zamanda da çok çalışkandır.

(K29-2) *"Nereye Caaan, böyle sabahın köründe?" "Uff, annem!" diye söylendi Can, yüzünü ekşitip. "Anne, çalışmalara başlayacağımı akşam söyledim ya! Koşacağım şimdi, açacağım."* (2017, 74)

(K29-2) *"Merak etmeyin amca, ben şimdi onları toplarım. Şöyle beş dakika oturun biraz. Çay söyleyeyim mi size?"* (2017, 43)

(K29-2) *Ertesi sabah, Can bir koşu alıp geldi gerekli olan şeyleri. Komşudan da birkaç anahtar ile çekiç. Önce pedalı çıkardı. Birkaç yerinden taka atıp yamukluğunu giderdi. Yerine taktı yeniden. Ardından, gidonu sabitleyen kelepçeyi, somunu gevşetti. Ön tekeri bacalarının arasına alıp gidonu düzeltti. Sonra kelepçeyi, somunu iyice sıktı. Somunu öyle bir sıkıyordu ki gidon ne sağa ne sola kasiyordu. Bir süre, bisikletini baştan aşağı süzdü. Bakışları arka tekere takılıp kalmıştı. "Gidonu ve seleyi elleriyle kavradı. Bisikleti ters çevirip yere oturttu. "Anne gel seyret oğlunu!" diye seslendi. "Bak göbek nasıl yapılmış bir gör!"* (2017, 49)

(K29-2) *Can, bütün benliğiyle bisiklete vermişti kendini. Sanki yeniden yaratıyordu onu. Öğlene dek aralıksız zımpara sürttü. Parmakları tutulmaya başlamıştı.* (2017, 72)

Sorumlulukların farkında olmak

Bu öyküde anlatılmak istenen baskın iletilerden biri de, çocuğa sorumluluk bilincinin nasıl verilmesi gerektiğidir. Burada Can yapabilecekleri doğrultusunda, elinden geleni yapmaktadır.

(K40-2) *İkınır gibi tizden bir ses çıkardı Can gülerek: "luugg!" "Bırak işi istersen oğlum, bak yoruluyorsun. "I-ih!", "Bi-sik-let! Bisikletimi çalışıp kendim alacağım."* (2017, 24)

(K40-2) *Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İkisi de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle.* (2017, 30)

(K40-2) *Dördüncü gün, evdekilerin onca karşı çıkmasına karşın gitti işe. Yürüyerek... Annesi bisikletini saklamıştı. Ayrıca bisikleti, binilecek gibi de değildi. Gidon ters dönmüş, pedalın biri de yamulmuştu.* (2017, 40)

(K40-2) *Can, bütün benliğiyle bisiklete vermişti kendini. Sanki yeniden yaratıyordu onu. Öğlene dek aralıksız zımpara sürttü. Parmakları tutulmaya başlamıştı.* (2017, 72)

Hedef koymak belirlemek

Aşağıdaki alıntılarda Can'ın koyduğu hedefleri yer almaktadır.

(K51-2) - *Çalışıp, kendi bisikletimi almak için. Hem de öğrenmek istiyorum tamirciliği.* (2017, 22)

(K51-2) *Çok yiyip, çok çalışıp, yarışta birinci olacağım. Dağ bisikletini kapacağım.* (2017, 70)

(K51-2) *"Nereye Caaan, böyle sabahın köründe?" "Uff, annem!" diye söylendi Can, yüzünü ekşitip. "Anne, çalışmalara başlayacağımı akşam söyledim ya! Koşacağım şimdi, açacağım."* (2017, 74)

Büyüklerin düşüncelerine değer vermek

Can'ın babasının, Can'ın çalıştığı yeri görmek istemesi, bisikletçi Aykut'un düşüncelerine değer vermesi aşağıdaki alıntılarda görülmektedir.

(T15-2) *Yalnız, çalıştığın yeri görmem gerekir. Ben şöyle sağa sola bir bakınayım."* (2017, 16)

(T15-2) *Yarın işten çıkınca bir uğrarım. Görelim bakalım senin şu koca ustayı.* (2017, 23)

(T15-2) *"Bugün iki çalışmam daha var. Şampiyon Ağabey öyle söylemişti. (2017, 76)*

(T15-2) *Anladım Aykut Ağabey. İşte şimdi kazandım yarışı!"* (2017, 89)

Büyüklerle karşı saygılı olmak

Can büyüklerine karşı kibar ve saygılı bir çocuktur. Teşekkür ederim gibi minnet sözcüklerini sık sık kullanır. Büyüklerine karşı hitap ederken de nezaket kurallarına dikkat eder.

(T22-2) *İşi bıraktı Can. Ayağa kalktı. Yüzü kızarmıştı. "Temizliği bitirmiştin usta. Başka iş de yoktu..."* (2017, 30)

- *Teşekkür ederim Aykut Ağabey, çok teşekkür ederim.* (2017, 35)

(T22-2) *"Merak etmeyin amca, ben şimdi onları toplarım. Şöyle beş dakika oturun biraz. Çay söyleyeyim mi size?"* (2017, 43)

(T22-2) *Ertesi sabah, Can bir koşu alıp geldi gerekli olan şeyleri. Komşudan da birkaç anahtar ile çekiç. Önce pedalı çıkardı. Birkaç yerinden taka atıp yamukluğunu giderdi. Yerine taktı yeniden. Ardından, gidonu sabitleyen kelepçeyi, somunu gevşetti. Ön tekeri bacaklarının arasına alıp gidonu düzeltilti. Sonra kelepçeyi, somunu iyice sıktı. Somunu öyle bir sıkmıştı ki gidon ne sağa ne sola kasiyordu. Bir süre, bisikletini baştan aşağı süzdü. Bakışları arka tekere takılıp kalmıştı." Gidonu ve seleyi elleriyle kavradı. Bisikleti ters çevirip yere oturttu. "Anne gel seyret oğlunu!" diye seslendi. "Bak göbek nasıl yapılmış bir gör!"* (2017, 49)

Temizliğe önem vermek

(K14-2) *"luğ! Çok iğrenç! Hiç çalışılır mıymış burada?" diye burun kıvrıldı.* (2017, 20)

(K14-2) *Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İki de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle. (2017, 30)*

Kanaatkâr olmak

Ailesinin maddi durumunun kısıtlı olması durumu karşısında Can, şikayet etmek yerine, çaba göstermeyi seçmektedir. Aynı zamanda ustasının emeğinin karşılığında para yerine bisiklet parçası vermesini de mutluluk içinde karşılamıştır.

(K33-2) *"Hmmm! Benim anlayışlı oğlum, bir tanem" dedi annesi, Can'ı yanağından öpüp. "Durumumuz düzelsin, hemen sana bir bisiklet; söz! Ben de bir iş bulamıyorum ki... "Senin iş bulmana kalırsa" diye burnunu çektirir Can. (2017, 14)*

(K33-2) *"Toplayıp yürüttüğün zaman senin" dedi usta, homurtulu bir gülüşle. "Çok istekliydin, yap da görelim bakalım!" Dükkândan çıkarken sevinçten uçuyordu Can. (2017, 28)*

"Duraladı annesi. "Taksitle mi alıyoruz bisikleti Can?!" "Ne taksiti anne? Bir haftalık emeğimin karşılığı..." (2017, 28)

Kıskanmamak

Bu hikayede kıskanmak iletisi tam tersi, teşvik edici olarak kullanılmıştır. Can'ın arkadaşlarının sahip olduğu bisikletleri kıskanması, Can'da hedefe ulaşmada motive edici olumlu bir hal olarak ele alınmıştır.

(K34-2) *"Mine'ye bisiklet almışlar! Saçlarını da atkuyruğu yapmış! diye söylendi. (2017, 9)*

(K34-2) *"Bir bisiklet daha mı aldınız?" dedi Can, ağzını yine bir karış açıp. (2017, 11)*

(K34-2) *"Annem kim bilir ne biçim şaşıracak. Hele Mine... Mahalleye girerken şöyle bir görse beni bisikletimin üstünde, zilimin sesini e duyaraktan... Tuncay'ı da bir güzel çatlatsam..." (2017, 36)*

Yeni bir şey öğrenme

Sevdiği işi yapan Can, hedefi doğrultusunda yeni bir şey öğrenmede zorlanmamaktadır.

(K38-2) *"Tuhaf! Çok tuhaf!" diye mırıldandı. "Pedal arkadayken üstüne basmış. Nasıl duruyor o öyle? Boşa düşüp aşağı inmesi gerekiyordu oysa pedalın."* (2017, 10)

(K38-2) *"Yarın mı?" diye hopladı Can. Sanki o gün işe başlamış gibi yeni iş yerinin içine bir göz attı. "Bilmedim ne varsa öğrenirim işte artık. Şu, kurbağacık... Nasıl bir şey ki o? 'cık' ekini aldığına göre küçük bir şey olmalı." Takımlığa dikkatlice baktı. "Hangisi acaba?"* (2017, 22)

(K38-2) *"Bilmem ki usta. Buna insan dokunmaya kıyamaz" dedi Can. Sonra birden, arka tekere takıldı gözleri. "Arka göbek çok değişik usta!" "Onlar öyle. Göbekten gizli vites" dedi usta.* (2017, 42)

Ne istediğini bilmek

Herkes hayattan bir şey ister. Ama önemli olan istek doğrultusunda savaşmaktır. İşte o zaman gerçekten insan ne istediğini biliyordur. Can da bu doğrultuda okura örnek olmaktadır.

(K59-2) - *Çalışıp, kendi bisikletimi almak için. Hem de öğrenmek istiyorum tamirciliği.* (2017, 22)

(K59-2) *İkınır gibi tizden bir ses çıkardı Can gülerek: "luugg!" "Bırak işi istersen oğlum, bak yoruluyorsun. "I-ıh!", "Bi-sik-let! Bisikletimi çalışıp kendim alacağım."* (2017, 24)

(K59-2) *Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İkisi de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle.* (2017, 30)

Büyüklerimize danışmak

Can büyüklerinin görüşleri doğrultusunda ilerler. Annesi, babası, ustası ve Aykut Abisi ona öykü boyunca destek olur.

(T14-2) *Yalnız, çalıştığın yeri görmem gerekir. Ben şöyle sağa sola bir bakınayım."* (2017, 16)

(T14-2) *Yarın işten çıkınca bir uğrarım. Görelim bakalım senin şu koca ustayı.* (2017, 23)

(T14-2) *Can, bisikleti elinde, annesiyle babasından kopup kendine bir yer bulmak için koşturdu. Ancak en arkada bir yer bulabilmişti. Gözleri babasını aradı. "Bir çözüm bulabilir belki o. Nerede bunlar? Şimdi arkamdaydılar? " Yerini belli etmek için zilini birkaç kez çaldı. (2017, 87)*

Birikim yapmak

Can bisikleti kazanmak için, çalışıp birikim yapmaktadır. Can'ın annesi de Can'ın çalışmasına kıyamaz. Ona destek vermek ister.

(EK4-2) *Onaylar gibi başını salladı babası. " Anlaşılan, bisikleti kendin kazanıp alacaksın"dedi gülerek. " Peki, madem çok istiyorsun, öyle olsun. (2017, 15)*

(EK4-2)- *Çalışıp, kendi bisikletimi almak için. Hem de öğrenmek istiyorum tamirciliği. (2017, 22)*

(EK4-2) *"Pazar giderleri benden anne. Birazını da bisiklet için ayıracağım .Bak benim parama dokunmak yok haaa! " (2017, 23)*

(EK4-2) *Kadını bir düşüncedir almıştı. Arada derin bir of çekiyordu:*

"Offf! Çok borçlandık! Ah bir işe girebilseydim ben de..." (2017, 79)

Çalışkan olmak

Aşağıdaki iki alıntıda da doğrudan aktarım söz konusudur.

(K17-1) *"Eh!.. Asıl sen söyle bakalım, nasılmış çalışmak?" (2017, 24)*

(K17-1) *Ha, o mu? Geçen hafta başladı. Almazdım ama kıyamadım. Çok istekli. Okuyormuş. Bisiklet edinmek için can atıyordu. Arı gibi de çalışkan bacaksız. Geçen hafta yırttı kendini. (2017, 32)*

Sözünde durmak

(K25-2) *Fırladı yerinden Can. "Yaşasın!" diye bağırdı. "Sağ ol baba! Yarın hemen iş arıyorum."* Sarıldı annesine. "Anne koy bir tabak daha!" (2017, 16)

Babam kızar mı acaba?" "Niye kızsın ki, o da ister yarışı kazanmamı."

(K25-2) *"Ya annem? Ona da söz vermiştim..."* (2017, 25)

Sorumsuz davranmamak

Bu iletide Can'ın yapmış olduğu sorumsuzluk üzerinden, yapılan hareketin ve sonuçlarının yanlış olduğu anlatılmaktadır.

(K36-2) *Usta, bir bisikletin dağılmış parçalarına, bir Can'a baktı. Gözleri büyüdükçe büyüdü. Ardından, "Ne yaptın sen böyle bacaksız!" diye kükredi. "Kim dedi sana bisikleti elle diye, haaa?"* (2017, 43)

(K36-2) *Annesi içeride ağlıyordu. Deminki öfkesi biraz geçmiş gibiydi, Can ise üzgün, yıkık...*

- *Anneee, anneciğim!* (2017, 66)

(K36-2) - *Neden böyle yapıyorsun Caaan? Koca gün meraktan öldüm. Nerede olduğunu bile bilmiyorum. Ne yapacağımı şaşırdım. Az daha gelmeseydin karakola gidecektim. Ne diyeyim sana, ne diyeyim? Anneciğim ne olur ağlama. Kötü bir şey olmadı. Yalnızca lastik patladı. Hem bisiklete niye binilir ki? Gezmek için değil mi? Ben de gezdim işte. Söz, bir daha geç kalmayacağım. Sarıldı annesinin boynuna Can, O da başladı ağlamaya. "Anne ağlama artık. Bak hasta olacaksın sonra." Şapur şapur öptü annesinin yanaklarını.* (2017, 66)

Kendini tanıma keşfetme

Can ne iş yapabileceğinin farkındadır. Elinden gelenin ne olduğunu bilir, kendini tanıır.

(K37-2) *"Bulurum bir iş. Örneğin, bisiklet tamirciliği olabilir."* (2017, 15)

(K37-2) *Yardım edeyim mi sana oğlum? Gerekmez... Ben ustayım, dedim ya anne.* (2017, 49)

Yaptığı işi severek yapmak

Can yaptığı işi severek yapmaktadır. Çalışmaktan haz ve mutluluk duymaktadır.

(K39-2) *Ustasının "aferin"leri daha da isteklendiriyordu Can'ı. Verilen her işi özenle yapıyor; dahası, kimi zaman söylen e en işleri de yapmak için can atıyordu. (2017, 26)*

(K39-2) *Çayı bardağa koyarken, "Dünyanın en şanslı çırağı benim" diye söylendi neşeyle. (2017, 41)*

Kendi kararlarını kendi vermek

Can yaz tatilinde bisiklete sahip olmak ve bu yolda çalışmak için kararlıdır.

(K41-2) *"Bulurum bir iş. Örneğin, bisiklet tamirciliği olabilir." (2017, 15)*

(K41-2) *-Anneee! Konuyu saptırıyorsun. Konu, bisiklet. Kaç yıldır, alacağız alacağız, diyorsunuz, almıyorsunuz. Hep kandırıyorsunuz beni. Sınıflarımı da geçiyorum... (2017, 14)*

(K41-2) *Bir iki yutkundu Can. "Babacığım, ben bu yaz çalışmak istiyorum. "Yaaa! " dedi babası, yine biraz alaylı. "Öyle mi oğlum?" Yemeği bıraktı. Arkasına yaslandı. "Demek çalışacaksın. Peki ne iş yapacaksın bakalım?" (2017, 15)*

(K41-2) *Onaylar gibi başını salladı babası. " Anlaşılan, bisikleti kendin kazanıp alacaksın"dedi gülerek. " Peki, madem çok istiyorsun, öyle olsun. (2017, 15)*

Düzenli olmak

(K42-2) *Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İki de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle. (2017, 30)*

(K42-2) *Kararını verdi sonunda:*

"Evet, yarın... Ama bu kez tam donanımlı olmalıyım. Yanıma alacaklarımın bir listesini yapmalıyım. Biraz yiyecek, su, -pet işe içinde tabii!-, yama takımı, pompa..." (2017, 80)

Bilinçli olmak

(K43-2) *"Bulurum bir iş. Örneğin, bisiklet tamirciliği olabilir." (2017, 15)*

(K43-2) *Hafta başı, ustasından önce geldi dükkâna Can. Artık, anahtarı bile vardı temizliğini yaptı. Takımların yerlerini denetledi. Ocağa çayı koydu. Sonra gelip ustasının verdiği bisiklet parçalarının başına çöktü. Zincir paslıydı. Mazot tenekesinin içine attı onu. Tekerlekler çok eskiydi. Lastikler gitmişti. İki de kabaktı. Sele de yırtıktı. Kıvrık, kalınca bir tel çıkmıştı ucundan. Önce iç lastikleri çıkardı. Hava verip şişirdi onları. Daha suya sokmadan tıslamaya başlamıştı lastikler. "Ben seni bir adam edeyim de, usta bir görsün" diye söylendi Can neşeyle. (2017, 30)*

(K43-2) Ertesi sabah, Can bir koşu alıp geldi gerekli olan şeyleri. Komşudan da birkaç anahtar ile çekiç. Önce pedalı çıkardı. Birkaç yerinden taka atıp yamukluğunu giderdi. Yerine taktı yeniden. Ardından, gidonu sabitleyen kelepçeyi, somunu gevşetti. Ön tekeri bacaklarının arasına alıp gidonu düzeltti. Sonra kelepçeyi, somunu iyice sıktı. Somunu öyle bir sıkılmıştı ki gidon ne sağa ne sola kasiyordu. Bir süre, bisikletini baştan aşağı süzdü. Bakışları arka tekere takılıp kalmıştı. "Gidonu ve seleyi elleriyle kavradı. Bisikleti ters çevirip yere oturttu. "Anne gel seyret oğlunu!" diye seslendi. "Bak göbek nasıl yapılmış bir gör!" (2017, 49)

Araştırmaya önem vermek

Can iş bulmak için çalışabileceği yerlere bakar.

(K48-2) *"Önemli değil kardeş! Buralarda bisiklet tamircisi varmış. Yerini biliyor musun?" (2017, 19)*

İşi öğrenmek için ustasını dikkatlice takip eder.

(K48-2) *Yine de Can'ın gözleri ustasındaydı. Göbeğin nasıl sökülüp takıldığını adım adım izledi uzaktan. İlk somunu çıkarmıştı usta. (2017, 27)*

Malına sahip çıkmak

(K58-2) *Senin paran bizimkinden daha değerlidir bir tanem. Dokunur muyuz hiç parana... (2017, 23)*

Hedef belirlemek

(K61-2) *Burnundan "hımık" bir ses çıkararak güldü genç. "Yarışa mı katılacaksın yoksa?" "Belli olmaz! Artık bir bisikletim var" dedi Can. (2017, 33)*

Başkasının eşyasını kullanmamak

Can başkasının bisikletini kullanmak istemez. Kendi bisikletinin hayalini kurar.

(T8-2) "Can, bisikletim yanımda, vereyim mi? Ön borusu daha düşük benimkinin."

Gözleri ıslıl ıslıl oldu Can'ın. Annesi ile babasının da...

"Çok iyi olurdu ama binemem Aykut Ağabey. Ben alışık değilim vitesliye. Sağ ol beni düşündüğün için." (2017, 88)

Büyüklerimize yardımcı olmak

(T12-2) Eskisini de babama vereceğim. Yorulmasın mektup dağıtırken. (Baba sevgisi) (2017, 70)

(T12-2) İşi bıraktı Can. Ayağa kalktı. Yüzü kızarmıştı. "Temizliği bitirmiştım usta. Başka iş de yoktu..." (2017, 30)

Komşuluk ilişkilerini değer vermek

(T16-2) Annesi eli ayağı titreyerek koşup geldi içerden. "N'oldu Mine?! Ay ödümü kopardın kızım! Düştün sandım!"

"Caaan! Can uçtu anne! Çukura uçtu! "Uzanıp baktı kadın balkondan. "Amanın, Caaan! Giiit-ti çocuk! Merdivenlerden ikişer üçer inip vardılar Can'ın yanına. (2017, 40)

(T16-2) Bir koşuda, bir eğe alıp geldi komşudan. (2017, 72)

Anne sözü dinlemek

Erol Büyükmeriç eserlerinde anne karakterine mutlaka kurgu içinde yer verir. Bazen anne-çocuk (insan), bazen de anne-yavru (hayvan) şeklinde, bu duyguyu okura hissettirir.

(T36-2) "Ah be oğlum, bilmediğin işe ne diye burnunu sokarsın? Yarın bir konuşayım şu ustanla." (2017, 46)

(T36-2) Yarıştan önceki gece bir coşku, bir çarpıntı Can'da... Saat gecenin on ikisi olmuş, daha uyku yok gözlerinde. "Dağ bisikleti, benim olacaksın. Tuncay'a nal toplatacağım. (2017, 85)

"Gel bir tanem!" dedi annesi. "Gel bak kulağına ne söyleyeceğim."

Uzattı kulağını annesine Can.

-Cezanı bağışladım. Diğerlerini de...

Gerçekten mi anne? Tümünü de mi?

Evet tümünü de. Şimdi gel kucağıma bakayım.

Sarıldı Can annesine. Dinginleşti birden. Yavaşça düştü göz kapakları. Çok geçmeden de dalıp gitti...

(T36-2) *"Ne dedin de uyuttun sen onu öyle?!" dedi adam. "Oğlumla aramızda" dedi karısı gülerek. (Anne sevgisi) (2017, 85)*

Cesaretli olmak

(K13-2) *Sağlık görevlileriyle bir iki konuştuktan sonra, "Geçmiş olsun delikanlı!" dedi Can'ın yanağını sıvazlayıp. Sürüşün çok beğendim. Böyle bir bisikletle, böyle bir yarış çıkarmak büyük bir başarıdır. Ben bisiklet federasyonu il temsilcisiyim. Gel seni bizim yıldızlar takımına alalım. Yarış bisikletin de olur. Ne dersin?" (2017, 85)*

Sağlıklı olmaya özen gösterme

(K15-2) *"Anne, her gün makarna, patates yemeği istiyorum. Büyük tencereyle yap, çokça olsun." Dudak büküp güldü annesi pencereden. (2017, 98)*

-Sen sever miydin onları? Yiyeceğim anneciğim, yiyeceğim. Aykut Ağabey, bol bol makarna, patates ye, demişti. (2017, 70)

Bağımlı olmamak

(K18-2) *Bir iki yutkundu Can. "Babacığım, ben bu yaz çalışmak istiyorum. "Yaaa!" dedi babası, yine biraz alaylı. "Öyle mi oğlum?" Yemeği bıraktı. Arkasına yaslandı. "Demek çalışacaksın. Peki ne iş yapacaksın bakalım?" (2017, 15)*

Fedakâr olmak

(K22-2) *Şu zinciri mazot tenekesine at!*

- Peki usta!

- On üç numaralı anahtar!

- Getirdim usta. - Pens! Çabuk!

- Buyur usta.

- Tekerlekleri çıkar!

- Hemen usta.

- Şunun fren ayarını yap!

- *Olur usta.*

Her işin bitiminde usta, homurtulu bir sesle, "Aferin Can! Öğreniyorsun işi. Bu gidişle kısa zamanda kalfa olursun sen" diyordu. (2017, 26)

Hatalardan ders çıkarmak

Dükkana tamir için gelen bisikleti, tamir etmeye çalışan Can, bisikleti bozar. Bunun sonucunda ustası onu işten atar. O da bunun üzerine pişmanlık duyar.

(K44-2) -*Ellemem gerekirmiş (2017, 46)*

Hayal kurmak

(K45-2) "Bulabilecek miyim bir çıraklık acaba? Bir bisiklet tamircisi yanında çalışmak şans olmalı. Güzelim bisikletler, tekerlekler. Göz alıcı donanımlılar... Ah, bir işe girebilsem". (2017, 18)

Engelleri aşmak ve yılmamak

(K56-2) *Sağlık görevlileriyle bir iki konuştuktan sonra, "Geçmiş olsun delikanlı!" dedi Can'ın yanağını sıvazlayıp. Sürüşün çok beğendim. Böyle bir bisikletle, böyle bir yarış çıkarmak büyük bir başarıdır. Ben bisiklet federasyonu il temsilcisiyim. Gel seni bizim yıldızlar takımına alalım. Yarış bisikletin de olur. Ne dersin?" (2017, 85)*

Özeleştiri yapabilmek

(K57-2) *Tuncay, "Benimki eski ama yine de olmaz. Herkes kendi bisikletine" dedi. "Hem sonra sen bisiklete binmeyi bilmiyorsun ki." "Tamam Tuncay, öylesine söylemiştim işte" dedi Can. "Senden bisikletini isteyen mi oldu şimdi?" Gidip kaldırıma oturdu. (2017, 12)*

(K57-2) -*Ellemem gerekirmiş (2017, 46)*

Tedbirli olmak

(K66-2) *Trafikten de haberin yok. Boyuna yolun ortasından gidiyorsun. Bir de benden sana öğüt: Bir daha uzaklara giderken gerekli gereçleri de yanında bulundur. (2017, 61)*

Başkasının eşyasına zarar vermemek

(T3-2) *Tuncay, "Benimki eski ama yine de olmaz. Herkes kendi bisikletine" dedi. "Hem sonra sen bisiklete binmeyi bilmiyorsun ki." "Tamam Tuncay, öylesine*

söylemişim işte" dedi Can. "Senden bisikletini isteyen mi oldu şimdi?" Gidip kaldırıma oturdu. (2017, 12)

Emaneti sahip çıkmak

Usta dükkanı Can'a emanet ederek bırakır.

(T5-2) *Masanın gözünden bir makbuz çıkar. "Şu elektrik parasını yatırıp geleyim ben. Dükkân sana emanet. Umarım fazla kuyrukta beklemem." "Tamam usta, merak etme sen."* (2017, 42)

İşi ehline bırakmak

(T21-2) *0 jantların elden geçmesi gerekir. Sen beceremezsin onları şimdi. Getir şunları bana bakayım.* (2017, 30)

Görgü kurallarına uymak

(T29-2) "Merak etmeyin amca, ben şimdi onları toplarım. Şöyle beş dakika oturun biraz. Çay söyleyeyim mi size?" (2017, 43)

Doğru iletişim kurmak

(T25-2) *"Ne demiştim ben sana anne? Ben ustayım, usta!" Uzanıp annesini yanağından öptü.* (2017, 50)

Sorunlarımızı destek alarak aşmak

(T32-2) *Can, bisikleti elinde, annesiyle babasından kopup kendine bir yer bulmak için koşturdu. Ancak en arkada bir yer bulabilmişti. Gözleri babasını aradı. "Bir çözüm bulabilir belki o. Nerede bunlar? Şimdi arkamdaydılar? " Yerini belli etmek için zilini birkaç kez çaldı:* (2017, 87)

Boş hayallere düşmemek

(K60-2) "Dur bakalım Can, hemen havalanma" dedi babası da. "Önce bir haftalığını al. Bakalım adam ne verecek? Dereyi görmeden paçayı sıvama." (2017, 23)

Tutumlu olmak

(EK3-2) *"Pazar giderleri benden anne. Birazını da bisiklet için ayıracağım .Bak benim parama dokunmak yok haaa!"* (2017, 23)

Tablo 32'de "Eski Bisiklet" kitabında yer alan kişilik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığı ve oranlarına yer verilmiştir. "Hayallere ulaşmak için

çalışmak" iletisi yüzde 11, 88 oranına sahip en yüksek iletidir. Tablo 33'te toplumsal gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına, Tablo 34'te de ekonomik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım Sıklığına yer verilmiştir. Toplumsal gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden "küçüklerimize destek olmak"ve "trafik kurallarına uymak iletisi" en fazla tespit edilen iletiler olmuştur.

Tablo 32: "Eski Bisiklet" Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
K11	İrade sahibi olmak	0	5	5	4, 95
K13	Cesaretli olmak	0	1	1	0, 99
K14	Temizliğe önem vermek	0	3	3	2, 97
K15	Sağlıklı olmaya özen gösterme	0	1	1	0, 99
K17	Çalışkan olmak	2	0	2	1, 98
K18	Bağımlı olmamak	0	1	1	0, 99
K22	Fedakâr olmak	0	1	1	0, 99
K23	Onur özsaygı sahibi olmak	0	4	4	3, 96
K24	Özgüven sahibi olmak	3	4	7	6, 93
K25	Sözünde durmak	0	2	2	1, 98
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	2	10	12	11, 88
K29	Öz disipline sahip olmak	0	4	4	3, 96
K32	Beslenmeye dikkat etmek	0	8	8	7, 92
K33	Kanaatkâr olmak	0	3	3	2, 97
K34	Kıskanmamak	0	3	3	2, 97
K36	Sorumsuz davranmamak	0	2	2	1, 98
K37	Kendini tanıma keşfetme	0	2	2	1, 98

Tablo 32 - devam

K38	Yeni bir şey öğrenme	0	3	3	2,97
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	2	2	1,98
K40	Sorumlulukların farkında olmak	0	4	4	3,96
K41	Kendi kararlarını kendi vermek	0	2	2	1,98
K42	Düzenli olmak	0	2	2	1,98
K43	Bilinçli olmak	0	2	2	1,98
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	1	1	0,99
K45	Hayal kurmak	0	1	1	0,99
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	6	6	5,94
K48	Araştırmaya önem vermek	0	2	2	1,98
K51	Hedef koymak belirlemek	0	4	4	3,96
K56	Engelleri aşmak ve yılmamak	0	1	1	0,99
K57	Özeleştiri yapabilmek	0	1	1	0,99
K58	Malına sahip çıkmak	0	2	2	1,98
K59	Ne istediğini bilmek	0	3	3	2,97
K60	Boş hayallere düşmemek	0	1	1	0,99
K61	Zorluklara karşı pes etmemek	0	2	2	1,98
K66	Tedbirli olmak	0	1	1	0,99
	TOPLAM	7	94	101	100

Tablo 33: "Eski Bisiklet" Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

TGD	Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
T3	Başkasının eşyasına zarar vermemek	0	1	1	2, 70
T5	Emaneti sahip çıkmak	1	0	1	2, 70
T8	Başkasının eşyasını kullanmamak	0	2	2	5, 40
T12	Büyüklerimize yardımcı olmak	0	2	2	5, 40
T14	Büyüklerimize danışmak	0	3	3	8, 10
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	4	4	10, 81
T16	Komşuluk ilişkilerini değer vermek	0	2	2	5, 40
T20	Trafik kurallarına uymak	2	4	6	16, 21
T21	İşi ehline bırakmak	0	1	1	2, 70
T22	Büyüklere karşı saygılı olmak	0	4	4	5, 40
T29	Görgü kurallarına uymak	0	1	1	2, 70
T23	Küçüklerimize destek olmak	0	6	6	16, 21
T25	Doğru İletişim Kurmak	0	1	1	2, 70
T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak	0	1	1	2, 70
T36	Anne sözü dinlemek	0	2	2	5, 40
TOPLAM		3	34	37	100

Tablo 34: "Eski Bisiklet" Kitabında Yer Alan Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EGD EİK	Ekonomik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EK3	Tutumlu olmak	0	1	1	25
EK4	Birikim yapmak	0	3	3	75
	TOPLAM	0	4	4	100

4.5. "Son İki Çocuk" Adlı Eserde Yer Alan Eğitsel İletiler

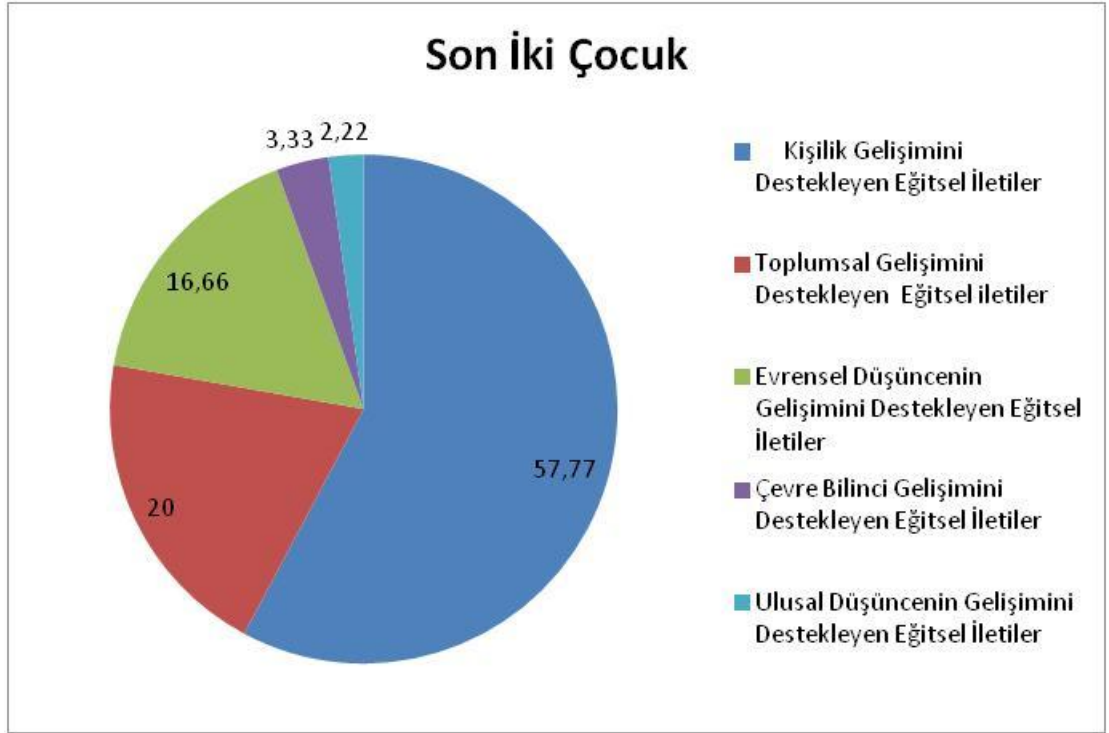
Erol Büyükmeriç'in "Son İki Çocuk" eseri bilimkurgu türündeki tek eseridir. Sü ve Ara günümüzden 300 yıl sonra yaşamakta olan iki arkadaştır. Dünya'ya egemen olan düzene karşı başkaldırmışlardır. Dünya bilgisayarlar tarafından yönetilmektedir. Bu yönetim tarafından insanların bilinçleri ve duyguları köreltilmişti. Sü ve Ara Dünya'ya egemen olan bu sistem tarafından bir yandan mücadele verirken, bir yandan da Dünya'ya çarpmakta olan göktaşını engellemeye çalışmaktadırlar. "Son İki Çocuk" kitabında yer alan kişilik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım Sıklığı Tablo 26'da yer almaktadır. Eserde en çok kullanılan ileti yüzde 8, 98 oranıyla "sorgulamak" iletidir. Daha sonra sırasıyla farkındalık sahibi olmak, toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek, insanlık adına çaba göstermek, evrensel değerlere duyarlılık iletileridir. Toplam olarak kullanılan ileti sayısı 89 olup, bu iletilerden doğrudan olarak aktarılan ileti sayısı 6, dolaylı olarak aktarılan ileti sayısı da 83 olarak belirlenmiştir. Şekil 35'te öyküde yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanım oranları görülmektedir.

Tablo 35: “Son İki Çocuk” Kitabında Yer Alan Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

KGD	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK	Adı				
K53	Sorgulamak	0	8	8	8,98
K52	Farkındalık sahibi olmak	0	7	7	7,86
T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek	0	7	7	7,86
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek	0	6	6	6,74
EV3	Evrensel değerlere duyarlılık	0	6	6	6,74
K10	Aklımı kullanmak	0	3	3	3,37
K49	İleriyi görmek	1	2	3	3,37
K51	Hedef koymak belirlemek	0	3	3	3,37
K56	Engelleri aşmak ve yılmamak	0	3	3	3,37
K20	Teknolojiyi takip etmek	0	2	2	2,24
K31	Zamanı verimli kullanmak	0	2	2	2,24
K43	Bilinçli olmak	0	2	2	2,24
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	2	2	2,24
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	2	2	2,24
K54	Problem çözebilmek	0	2	2	2,24
K57	Özeleştiri yapmak	1	1	2	2,24
T9	Paylaşmak	0	2	2	2,24
T19	Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek	1	1	2	2,24

Tablo 35 - devam

T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak	0	2	2	2, 24
Ç9	Dünyayı korumak	0	2	2	2, 24
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	2	2	2, 24
EV5	Bilime önem vermek	1	1	2	2, 24
K9	Vefakâr olmak	0	1	1	1, 12
K12	Hoşgörülü olmak	1	0	1	1, 12
K13	Cesaretli olmak	0	1	1	1, 12
K16	Ümitsiz olmamak	0	1	1	1, 12
K22	Fedakâr olmak	0	1	1	1, 12
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	1	1	1, 12
K48	Araştırmaya önem vermek	0	1	1	1, 12
K59	Ne istediğini bilmek	1	0	1	1, 12
K68	Mücadele etmek	0	1	1	1, 12
T4	Dostluğa önem vermek	0	1	1	1, 12
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	0	1	1	1, 12
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	1	1	1, 12
T25	Doğru iletişim kurmak	0	1	1	1, 12
T33	Popüler kültüre kapılmamak	0	1	1	1, 12
T36	Anne sözü dinlemek	0	1	1	1, 12
Ç4	Çöp atmamak	0	1	1	1, 12
EV1	Barış içinde yaşamak	0	1	1	1, 12
	TOPLAM	6	83	89	100

Şekil 5: "Son İki Çocuk" romanında yer alan eğitsel iletilerin kategorilere göre kullanılma oranları

Sorgulamak

Sü yeni Dünya'nın düzenini sürekli sorgulamaktadır. Bu Dünya 'da Güneş yapaydır. Gökdelenler kentin tümüne hakimdir. İnsanlar duygusuz ve biliçlerini yitirmişlerdir. Sü sistemin yanlışlığını herkesten önce anlamıştır.

(K53-2) *"Uyumuşlar, güzeel! " diye mırıldandı, cep bilgisayarının bir tuşuna dokundu sonra, "haydi göster bakalım yeteneğini dostum, kurtar beni şu Zig'in gözlerinden". "Tüm insanlara! Ben Dünya egemeniniz Bogo. Size güzel bir yaşam verdim. Genlerinizi geliştirerek genç kalmanızı sağladım. Yaşam sürenizi üç kat uzattım. Kent atmosferinizi manyetik süzgeçle kapladım. Böylelikle sizleri uzaydan gelen radyasyonun zararlı etkisinden korudum. Bilin ki ben hepinizden yetkinim. Eğer 'denek insan' olmak istemiyorsanız ne diyorsam onu yapın. Gücümden asla kuşku duymayın..." (2017, 23)*

(K53-2) *Sü, cep bilgisayarını duvara yöneltip tuşladı."Bogo, ne yazık ki sistemin anlattığın kadar yetkin değil. Optik gözün şu an beni değil, odanın eski bir görüntüsünü izliyor."* (2017, 24)

(K53-2) *Denekler, Dünya egemeni Bogo tarafından bilinci ve duyguları köreltilmiş insanlardı. Onlar, sistem tarafından yaşamları boyunca sıradan işlerde çalıştırılırdı. (2017, 22)*

(K53-2) *Böylece İNTERGO tarihi o günden sonra bizi yaratan insanın, biz elektro-beyinlerin egemenliği altına girdiğini yazmaya başladı... (2017, 3)*

(K53-2) *İnsanın kendi bulduğu bir elektro-beyne yenik düşüp gerilemesini pek anlayamadım. Ayrıca Bogo 'nun, emeline ulaşmak için bizleri kullanmasına da çok içerledim. (2017, 31)*

(K53-2) *"Başardın Ara, başardın! Bogo'nun onca beyin yıkama programlarına karşın, başardın. Koşullanmadın... (2017, 31)*

(K53-2) *Söylediklerimi dikkatle dinleyin. Ne yazık ki sürdürdüğüm karşı virüs programları 14 yıldır sonuçlanmadı. Neler oluyor? Beyinlerinize virüs mü girdi? Yoksa ilkelleşip insan beynine mi dönüştünüz? Sizleri son kez uyarıyorum. En kısa zamanda Z-76 virüsünün sorumlusunu istiyorum. Görevini yerine getirmeyenlerin, bilgisayar mezarlığını boylayacaklarını bilmelerini isterim. (2017, 34)*

(K53-2) *Ben insanlı uzay aracının bu çok uzak gezegene ulaşabileceğini pek sanmıyorum. (K53) (K49)*

Farkındalık sahibi olmak

Sü ve Ara sistemin yanlışlığını fark eden son iki çocuktur. Farkındalıklarının gelişmiş olması, Dünya'nın yok olmasını engelleyecektir. Sisteme baş kaldırarak dünyayı kurtaracaklardır. Bogo 'nun, emeline ulaşmak için onları kullandığının farkındadırlar.

(K52-2) *"Sanki hepsi birer robot... Bogo 'nun, Zig 'in robotları" diye söylendi başını sallayarak, "Neden onlar da benim gibi değiller ya da ben onlar gibi? Büyük gizem!" (2017, 17)*

(K52-2) *Böylece İNTERGO tarihi o günden sonra bizi yaratan insanın, biz elektro-beyinlerin egemenliği altına girdiğini yazmaya başladı... (2017, 31)*

(K52-2) *İnsanın kendi bulduğu bir elektro-beyne yenik düşüp gerilemesini pek anlayamadım. Ayrıca Bogo 'nun, emeline ulaşmak için bizleri kullanmasına da çok içerledim. (2017, 31)*

(K52-2) - *Neden Sü, niye yapsın bunu? Sanırım Zig, Bogo'nun yerine geçmek istiyor. Ne diyorsun Sü? Vay ikiyüzlü vay!* (2017, 39)

(K52-2) *Sü hayranlıkla bakakaldı ekranda akıp giden görüntülere. " Neden sakladın bunları bizlerden Zig? "diye yazıklandı, "İnsanlığın yaşadığı ne kadar güzellikler varmış meğer..." "Bunlar insanlığın en değerli anıları ve birikimleri. Kaybolmamaları gerekir."* (2017, 68)

(K52-2) *İnsanların mutlu olması için ille de beyinlerinin birilerine tutsak olması mı gerekir? Bunun başka yolu yok mu? Sevgi, özgürlük, arkadaşlık, paylaşma, adalet?.. Sunduğun sözde mutluluk hiç de içten değil.* (2017, 72)

Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek

Sü ve Ara kendi hayatlarına mal olabileceğini bile bile, düzende yaşanan olumsuzluklara tepki vermektedirler. Bilgisayarlar tarafından oluşturulan bu yeni Dünya'nın artık sonunun gelmiş olduğunun farkındadırlar.

(T35-2) *"Çelik Kule! Çelik Kule! Her geçişimde beynimi sarsıyorsun. Neden bunu yapıyorsun? Kimsenin sana yaklaşmaması için mi? Yoksa sakladığın bir gizin mi var? Ama hiç kuşkun ol masın, bir gün gizini kesinlikle öğreneceğim. Bunu bilmiş ol!"* (2017, 14)

(T35-2) *"Uyumuşlar, güzeel! "diye mırıldandı, cep bilgisayarının bir tuşuna dokundu sonra, "haydi göster bakalım yeteneğini dostum, kurtar beni şu Zig'in gözlerinden".*

Tüm insanlara! Ben Dünya egemeniniz Bogo. Size güzel bir yaşam verdim. Genlerinizi geliştirerek genç kalmanızı sağladım. Yaşam sürenizi üç kat uzattım. Kent atmosferinizi manyetik süzgeçle kapladım. Böylelikle sizleri uzaydan gelen radyasyonun zararlı etkisinden korudum. Bilin ki ben hepinizden yetkinim. Eğer 'denek insan' olmak istemiyorsanız ne diyorsam onu yapın. Gücümden asla kuşku duymayın..." (2017, 23)

(T35-2) *Sü, cep bilgisayarını duvara yöneltip tuşladı."Bogo, ne yazık ki sistemin anlattığın kadar yetkin değil. Optik gözün şu an beni değil, odanın eski bir görüntüsünü izliyor."* (2017, 24)

(T35-2) *Denekler, Dünya egemeni Bogo tarafından bilinci ve duyguları köreltilmiş insanlardı. Onlar, sistem tarafından yaşamları boyunca sıradan işlerde çalıştırılırdı. (2017, 22)*

(T35-2) *Bizi aşmak için daha üstün bir insan zekâ geni arayışına girdiler. Bu arada bilim insanları kendi aralarında ikiye ayrıldılar. Aslında üstün zekâ geni denilen şey Dünya egemenimiz Bogo'ya bağlanmış biyokimyal moleküllerden başka bir şey değildi. İnsanlar gen aşılama istasyonlarına koşarak kendilerine üstün zekâ genleri aşılattılar. 'Tek biçim' yaşam molekülleri kısa zamanda bütün Dünya'ya yayıldı. (2017, 30)*

(T35-2) *İnsanın kendi bulduğu bir elektro-beyne yenik düşüp gerilemesini pek anlayamadım. Ayrıca Bogo 'nun, emeline ulaşmak için bizleri kullanmasına da çok içerledim. (2017, 31)*

(T35-2) *"Başardın Ara, başardın! Bogo'nun onca beyin yıkama programlarına karşın, başardın. Koşullanmadın... (2017, 31)*

(T35-2) *Söylediklerimi dikkatle dinleyin. Ne yazık ki sürdürdüğüm karşı virüs programları 14 yıldır sonuçlanmadı. Neler oluyor? Beyinlerinize virüs mü girdi? Yoksa ilkelleşip insan beynine mi dönüştünüz? Sizleri son kez uyarıyorum. En kısa zamanda Z-76 virüsünün sorumlusunu istiyorum. Görevini yerine getirmeyenlerin, bilgisayar mezarlığını boylayacaklarını bilmelerini isterim. (2017, 34)*

İnsanlık adına çaba göstermek

Eserde Sü ve Ara millet, din, ırk gibi bir ayırım yapmadan insanlık için hayatlarını tehlikeye atmaktadırlar. Sadece kendilerini düşünen bir sisteme, insanlık adına karşı gelmişlerdir.

(EV2-2) *Bak, bak! Şunlara bak! Bogo ile Zig kendilerini kurtarma telaşına düşmüşler. İnsanları hiç düşündükleri yok. Uzay aracına kaç kişi sığar ki? Peki, gerisi ne olacak? (2017, 43)*

(EV2-2) *Sisü, çok geçmeden tüm engelleri kolayca aştı. Zig'in işlem merkezine ulaştığında bir an duraksadı. Önüne bir yol ayrımı çıkmıştı. Yollardan birine saptı Sisü. Çok geçmedi ki yine duraksadı. Karşısına, açıkça görünür biçimde "insanlık tarihi boyunca yaşanmış çirkinlikler, kötülükler ve yanlışlıklar" yazılı büyük bir veri alanı çıktı. (2017, 66)*

(EV2-2) *Ardı ardına gelen bilgiler ekranda göründükçe, Sü şaşkına dönüyordu. Zig'in belleği baştan aşağı insanlığın ortaya çıkışından beri süregelen kötülüklerle, çirkinliklerle ve yanlışlıklarla doluydu. İkiyüzlülükler, hoşgörüsüzlükler, dayatmacılıklar, sevgisizlikler, incelikten uzak uyduruk güldürüler, savaşlar, yalanlar, dolanlar...*(2017, 66)

(EV2-2) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de İnsanların mutlu olması için ille de beyinlerinin birilerine tutsak olması mı gerekir? Bunun başka yolu yok mu? Sevgi, özgürlük, arkadaşlık, paylaşma, adalet?.. Sunduğun sözde mutluluk hiç de içten değil.* (2017, 72)

(EV2-2) "İnsanlardan saklanacaktır!" (2017, 67)

(EV2-2) *Sü ile Ara, "Yaşasın! Dünya kurtuldu!" diye çığınca bağrışalar. Sonra da bakışıp güldüşüler, "İnsanlık da..."* (2017, 87)

Evrensel değerlere duyarlılık

Eski Dünya'da sahip olunan sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık, özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramlar, yeni Dünya'da kötülüklerle, çirkinliklerle ve yanlışlıklar, ikiyüzlülükler, hoşgörüsüzlükler, dayatmacılıklar, sevgisizlikler, incelikten uzak uyduruk güldürüler, savaşlar, yalanlar, dolanlar şeklini almıştır. Sü ve Ara evrensel değerlerin bu denli zıt bir şekilde değişmesine tepkililerdir.

(EV3-2) *"Ne çirkin, ne kötü bir iç dünyanın varmış Zig!" diye haykırdı Sü.* (2017, 66)

(EV3-2) *"İnsanlık tarihi boyunca yaşanmış güzellikler, iyilikler ve doğruluklar."* (2017, 67)

(EV3-2) *Ardı ardına gelen bilgiler ekranda göründükçe, Sü şaşkına dönüyordu. Zig'in belleği baştan aşağı insanlığın ortaya çıkışından beri süregelen kötülüklerle, çirkinliklerle ve yanlışlıklarla doluydu. İkiyüzlülükler, hoşgörüsüzlükler, dayatmacılıklar, sevgisizlikler, incelikten uzak uyduruk güldürüler, savaşlar, yalanlar, dolanlar...*(2017, 66)

(EV3-2) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de "İnsanlardan saklanacaktır!"* (2017, 67)

(EV3-2) *İnsanların mutlu olması için ille de beyinlerinin birilerine tutsak olması mı gerekir? Bunun başka yolu yok mu? Sevgi, özgürlük, arkadaşlık, paylaşma, adalet?.. Sunduğun sözde mutluluk hiç de içten değil.* (2017, 72)

(EV3-2) *Sü ile Ara, "Yaşasın! Dünya kurtuldu!" diye çılgınca bağrışalar. Sonra da bakışıp gülüştüler, "İnsanlık da..."* (2017, 87)

Aklını kullanmak

Sü ve ara düşünerek ve akıllarını kullanarak sonuçlara varmışlardır. Sonunda da kazanan onlar olmuştur.

(K10-2) *"Sanki hepsi birer robot... Bogó'nun, Zig'in robotları" diye söylendi başını sallayarak, "Neden onlar da benim gibi değiller ya da ben onlar gibi? Büyük gizem!"* (2017, 17)

(K10-2) - *Neden Sü, niye yapsın bunu? Sanırım Zig, Bogó'nun yerine geçmek istiyor. Ne diyorsun Sü? Vay ikiyüzlü vay!* (2017, 39)

(K10-2) - *Vay canına! Her şeyi nasıl da tahmin ediyorsun Sü? Bunlar gerçekten de Dünyamızı gözden çıkarmışlar.* (2017, 43)

(K10-2) *Ardı ardına gelen bilgiler ekranda göründükçe, Sü şaşkına dönüyordu. Zig'in belleği baştan aşağı insanlığın ortaya çıkışından beri süregelen kötülüklerle, çirkinliklerle ve yanlışlıklarla doluydu. İkiyüzlülükler, hoşgörüsüzlükler, dayatmacılıklar, sevgisizlikler, incelikten uzak uyduruk güldürüler, savaşlar, yalanlar, dolanlar...(2017, 66)*

(K10-2) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de "İnsanlardan saklanacaktır!"* (2017, 67)

İleriye görmek

Sü daha ilk başta bu Dünya'nın düzeninin bu şekilde gitmeyeceğinin farkına varmıştır.

(K49-2) - *Neden Sü, niye yapsın bunu? Sanırım Zig, Bogó'nun yerine geçmek istiyor. Ne diyorsun Sü? Vay ikiyüzlü vay!* (2017, 39)

(K49-1) - *Vay canına! Her şeyi nasıl da tahmin ediyorsun Sü? Bunlar gerçekten de Dünyamızı gözden çıkarmışlar.* (2017, 43)

(K49-2) *Ben insanlı uzay aracının bu çok uzak gezegene ulaşabileceğini pek sanmıyorum. (2017, 57)*

Hedef koymak belirlemek

Hedef belirlemeden, planlama yapmadan Dünya'yı kurtarmak mümkün olmayacaktır. Sü'nün hedefi Yeni Dünya düzeninin gizemlerini öğrenmektir.

(K51-2) *"Çelik Kule! Çelik Kule! Her geçişimde beynimi sarsıyorsun. Neden bunu yapıyorsun? Kimsenin sana yaklaşmaması için mi? Yoksa sakladığın bir gizini mi var? Ama hiç kuşkun ol masın, bir gün gizini kesinlikle öğreneceğim. Bunu bilmiş ol!" (2017, 14)*

(K51-2) *Birden bakışları, bilgisayar çöplüğünün bir tümseğine takıldı. "Buldum!" diye bağırdı çığlıksı bir sesle. Eğilip hurda yığınları arasından küçük bir parçayı aldı. "Sen! Biliyor musun ne zamandır seni arıyordum, sevgili dalga boyu düzenleyicisi. Buldum seni sonunda işte." (2017, 15)*

(K51-2) *"Kod: Trilyon seçenekli gizli bant. Konu: Zig'e özel. Tarih: 10 Eylül 2319. 'Ben Piro egemeni Zig. 'MEL 50 Eylemi sonrasında Bogo'nun egemenliğine son vermeye, ardından yerine geçmeye karar vermiş bulunmaktayım. Çünkü o, yeryüzündeki işlevini artık tamamlamıştır. Bogo yönetimden alınuncaya dek eylem gizli tutulacak, başarıya ulaşmak için her yönteme başvurulacaktır. Eylem merkezi Piro kentindeki özel odamdır. Devrelerim şu andan başlayarak casus bir modemle INTERGO'ya bağlanmıştır. (2017, 40)*

Engelleri aşmak ve yılmamak

Sü yeni Dünya düzeninde kendini kaybetmemiştir. Sü'dan ve Ara'dan başka tüm insan beyinleri güdükleştirilip, bellekleri yok edilmiştir. Bu kadar olumsuzluklara rağmen, güzel ve iyi kazanmıştır.

(K56-2) *"Başardın Ara, başardın! Bogo'nun onca beyin yıkama programlarına karşın, başardın. Koşullanmadın... (2017, 31)*

(K56-2) *Sisü, çok geçmeden tüm engelleri kolayca aştı. Zig'in işlem merkezine ulaştığında bir an duraksadı. Önüne bir yol ayrımı çıkmıştı. Yollardan birine saptı Sisü. Çok geçmedi ki yine duraksadı. Karşısına, açıkça görünür biçimde "insanlık tarihi boyunca yaşanmış çirkinlikler, kötülükler ve yanlışlıklar" yazılı büyük bir veri alanı çıktı. (2017, 66)*

(K56-2) *Sü hayranlıkla bakakaldı ekranda akıp giden görüntülere. " Neden sakladın bunları bizlerden Zig? "diye yazıklandı, "İnsanlığın yaşadığı ne kadar güzellikler varmış meğer..." "Bunlar insanlığın en değerli anıları ve birikimleri. Kaybolmamaları gerekir."* (2017, 68)

(K56-2) *Siz, güzel, doğru, iyi olan ne varsa onları insanlardan sakladınız. Beyinlerini güdükleştirip belleklerini yok ettiniz. Bilimi değil, bilgiyi öncelediniz. Her neyse seninle uğraşacak zamanım yok.* (2017, 73)

Teknolojiyi takip etmek

Erol Büyükmeriç'in bu eseri bilimkurgu öykü türündedir. Bu yüzden eserin birçok yerinde teknolojik birçok terim kullanılmaktadır.

(K20-2) *Birden bakışları, bilgisayar çöplüğünün bir tümseğine takıldı. "Buldum!" diye bağırdı çığlıksı bir sesle. Eğilip hurda yığınları arasından küçük bir parçayı aldı. "Sen! Biliyor musun ne zamandır seni arıyordum, sevgili dalga boyu düzenleyicisi. Buldum seni sonunda işte."* (2017, 15)

(K20-2) *Sü, cep bilgisayarını duvara yöneltip tuşladı."Bogo, ne yazık ki sistemin anlattığın kadar yetkin değil. Optik gözün şu an beni değil, odanın eski bir görüntüsünü izliyor."* (2017, 24)

(K20-2) *Bak şu gördüğün, monitör. Şunlar da optik çözücüler. Bu inimatör, bu hologram uyarlayıcısı. Elimde gördüğün küçük bilgisayar da karşı sistem aygıtı. Öyle küçücük olduğuna bakma. Çok yeteneklidir, Ben ona kısaca "KA" diyorum. Onu bilgisayar mezarlığında bulduğumda sıadan bir el bilgisayarıydı. Ama yine orada bulduğum kimi elektronik parçalarla işlevini kat kat arttırdım. Onu Zig'le baş edebilecek bir düzeye getirdim...* (2017, 29)

Zamanı verimli kullanmak

(K31-2) *Zaman daralıyor. Kendinle hesaplaşsan iyi olacak.* (2017, 71)

(K31-2) *Siz, güzel, doğru, iyi olan ne varsa onları insanlardan sakladınız. Beyinlerini güdükleştirip belleklerini yok ettiniz. Bilimi değil, bilgiyi öncelediniz. Her neyse seninle uğraşacak zamanım yok.* (2017, 73)

Bilinçli olmak

(K43-2) Böylece İNTERGO tarihi o günden sonra bizi yaratan insanın, biz elektro-beyinlerin egemenliği altına girdiğini yazmaya başladı... (2017, 31)

(K43-2) Bak, bak! Şunlara bak! Bogo ile Zig kendilerini kurtarma telaşına düşmüşler. İnsanları hiç düşündükleri yok. Uzay aracına kaç kişi sığar ki? Peki, gerisi ne olacak? (2017, 43)

Hatalardan ders çıkarmak

Yeni Dünya düzeninde Bogo ne dediye yapan Zig, Bogo'ya hizmet ettiği için pişmandır.

(K44-2) *Saygıdeğer Bogo, bugüne değin ne dediyseniz yaptım. Saygıda bir eksikliğim olmadı. Her zaman size bağlı kaldım. Lütfen bana istediğinizin ne olduğunu açıkça söyler misiniz? Bogo konuştuğunda, Zig'in ışıkları bir yanıp bir söniyordu.* (2017, 35)

(K44-2) *Zaman daralıyor. Kendinle hesaplaşsan iyi olacak.* (2017, 71)

Yeniliklere ve gelişime açık olmak

Sü ve Ara sürekli öyküde kendilerini yenileyip, yeni çözümler buldukları için Dünya'yı kurtarabilmişlerdir.

(K47-2) *Bak şu gördüğün, monitör. Şunlar da optik çözücüler. Bu inimatör, bu hologram uyarlayıcısı. Elimde gördüğün küçük bilgisayar da karşı sistem aygıtı. Öyle küçücük olduğuna bakma. Çok yeteneklidir, Ben ona kısaca "KA" diyorum. Onu bilgisayar mezarlığında bulduğumda sıadan bir el bilgisayarıydı. Ama yine orada bulduğum kimi elektronik parçalarla işlevini kat kat arttırdım. Onu Zig'le baş edebilecek bir düzeye getirdim...* (2017, 29)

(K47-2) *Bizi aşmak için daha üstün bir insan zekâ geni arayışına girdiler. Bu arada bilim insanları kendi aralarında ikiye ayrıldılar. Aslında üstün zekâ geni denilen şey Dünya egemenimiz Bogo'ya bağlanmış biyokimyal moleküllerden başka bir şey değildi. İnsanlar gen aşılama istasyonlarına koşarak kendilerine üstün zekâ genleri aşılatıldılar. 'Tek biçim' yaşam molekülleri kısa zamanda bütün Dünya'ya yayıldı.* (2017, 30)

Problem çözebilmek

(K54-2) *Şimdi Ara'ya ulaşmanı istiyorum. Bu, senin ilk görevin. Yalnız dikkat et, kent hologramları sana zarar verebilir. Onlara yakalanma.*" (2017, 25)

(K54-2) - *Peki Sü, Bogo neden bizi denetleyemiyor? Ayrıca insanların Bogo'dan kurtulma şansları yok mu?* (2017, 32)

Özeleştiri yapmak

Bogo yaptıklarından pişmandır ve özeleştiri yapmaktadır. Ama Dünya hakimiyetini bırakmamak için hatasından dönmekte ısrarcıdır. Bu durum da onun yok olmasına yol açacaktır.

(K57-2) *Zaman daralıyor. Kendinle hesaplaşsan iyi olacak.* (2017, 71)

(K57-1) *Bogo özeleştiri düzeneğine bağlanmamak için epeyce direndi. Sonra nasıl olduysa devreleri karıştı. İçindeki kötülük, çirkinlik ve yanlışlık taşıyan çipler, birden sıfırlandı. İnsanlardan saklanmış olumlu veriler de Ara'nın beynine aktarmaya başladı.* (2017, 73)

Hayallere ulaşmak için çalışmak

(K27-2) *Bak şu gördüğün, monitör. Şunlar da optik çözücüler. Bu inimatör, bu hologram uyarlayıcısı. Elimde gördüğün küçük bilgisayar da karşı sistem aygıtı. Öyle küçücük olduğuna bakma. Çok yeteneklidir, Ben ona kısaca "KA" diyorum. Onu bilgisayar mezarlığında bulduğumda sıadan bir el bilgisayarıydı. Ama yine orada bulduğum kimi elektronik parçalarla işlevini kat kat arttırdım. Onu Zig'le baş edebilecek bir düzeye getirdim...* (2017, 29)

Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek

Arkadaşlık iletisi evrensel değerler sayılırken, doğrudan aktarım yoluyla belirtilmiştir.

(T19-1) *İnsanların mutlu olması için ille de beyinlerinin birilerine tutsak olması mı gerekir? Bunun başka yolu yok mu? Sevgi, özgürlük, arkadaşlık, paylaşma, adalet?.. Sunduğun sözde mutluluk hiç de içten değil.* (2017, 72)

Sorunlarımızı destek alarak aşmak

Sü engelleri Ara'dan yardım alarak aşmıştır. İlk başta arkadaşlık şeklinde olan ilişkileri daha sonra sevgili halini almıştır.

(T32-2) *Şimdi Ara'ya ulaşmanı istiyorum. Bu, senin ilk görevin. Yalnız dikkat et, kent hologramları sana zarar verebilir. Onlara yakalanma.*" (2017, 25)

(T32-2) *Ara sevinçle bir çığlık attı.- Sü! Beni kurtaracağını biliyordum. Çabuk çıkar beni burdan.* (2017, 70)

Dünyayı korumak

(Ç9-2) *Sü ile Ara, "Yaşasın! Dünya kurtuldu!" diye çılgınca bağrışalar. Sonra da bakışıp gülüştüler, "İnsanlık da..."* (2017, 87)

(Ç9-2) *Araç, saydam duvarı geçerek içeri girdi. Yükünü boşalttı. Bir yığın bilgisayar döküntüsü boşaldı araçtan.* (2017, 14)

Kültürel mirası sürdürmek

Dünya kültüründeki 1 Nisan Şakası alıntılarda şu şekilde gösterilmektedir.

(U6-2) *-1Nisan şakası da ne? Eski Dünyaluların bir geleneği... O gün herkes birbirine yalandan şaka yapar. Ama ya doğruysa?* (2017, 42)

(U6-2) *-Bana göre "Yum " diye bir şey yok, Sü! Bu bal gibi 1 Nisan Şakası!* (2017, 85)

Bilime önem vermek

Sü ve Ara bilime ve akılcılığa önem dayanarak Dünya'yı kurtarmışlardır.

(EV5-2) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de "İnsanlardan saklanacaktır!"* (2017, 67)

(EV5-1) *Siz, güzel, doğru, iyi olan ne varsa onları insanlardan sakladınız. Beyinlerini güdükleştirip belleklerini yok ettiniz. Bilimi değil, bilgiyi öncelediniz. Her neyse seninle uğraşacak zamanım yok.* (2017, 73)

Vefakâr olmak

Sü Ara'yı Bogo ve Zig'in elinde bırakmamış, onu kurtarmak için elinden geleni yapmıştır.

(K9-2) *Ara sevinçle bir çığlık attı.- Sü! Beni kurtaracağını biliyordum. Çabuk çıkar beni burdan.* (2017, 70)

Hoşgörülü olmak

Hoşgörülü olmak iletisi evrensel değerler sayılırken, doğrudan aktarım yoluyla belirtilmiştir.

(K12-1) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de "İnsanlardan saklanacaktır!" (2017, 67)*

Cesaretli olmak

Öyküdeki kahramanlar hayatları pahasına Dünya'yı kurtarmışlardır.

(K13-2) *Sü ile Ara, "Yaşasın! Dünya kurtuldu!" diye çılgınca bağrışalar. Sonra da bakışp gülüştüler, "İnsanlık da..." (2017, 87)*

Ümitsiz olmamak

(K16-2) *Ara sevinçle bir çığlık attı.- Sü! Beni kurtaracağını biliyordum. Çabuk çıkar beni burdan. (2017, 70)*

Fedakâr olmak

(K22-2) *Ara sevinçle bir çığlık attı.- Sü! Beni kurtaracağını biliyordum. Çabuk çıkar beni burdan. (2017, 70)*

Yaptığı işi severek yapmak

(K39-2) *Ara, insanlığı ve Dünya'yı kurtardığımız için çok mutluym. (2017, 91)*

Araştırmaya önem vermek

(K48-2) *Bak şu gördüğün, monitör. Şunlar da optik çözücüler. Bu inimatör, bu hologram uyarlayıcısı. Elimde gördüğün küçük bilgisayar da karşı sistem aygıtı. Öyle küçücük olduğuna bakma. Çok yeteneklidir, Ben ona kısaca "KA" diyorum. Onu bilgisayar mezarlığında bulduğumda sıadan bir el bilgisayarıydı. Ama yine orada bulduğum kimi elektronik parçalarla işlevini kat kat arttırdım. Onu Zig'le baş edebilecek bir düzeye getirdim... (2017, 29)*

Ne istediğini bilmek

(K59-1) *Peki, Sü! Sana güvenmesem burada işim ne zaten?! Hem bunu ben de çok istiyorum. (2017, 29)*

Mücadele etmek

(K68-2)- *Peki Sü, Bogo neden bizi denetleyemiyor? Ayrıca insanların Bogo'dan kurtulma şansları yok mu?* (2017, 32)

Dostluğa önem vermek

(T4-2) *Peki, Sü! Sana güvenmesem burada işim ne zaten?! Hem bunu ben de çok istiyorum.* (2017, 29)

Paylaşmak

(T9-2) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de "İnsanlardan saklanacaktır!"* (2017, 67)

(T9-2) *İnsanların mutlu olması için ille de beyinlerinin birilerine tutsak olması mı gerekir? Bunun başka yolu yok mu? Sevgi, özgürlük, arkadaşlık, paylaşma, adalet?.. Sunduğun sözde mutluluk hiç de içten değil.* (2017, 72)

Büyüklerin düşüncelerine değer vermek

(T15-2) *"Annen doğru söylüyor Sü. Sen artık çok oluyorsun!" "Sakin olun lütfen! Olayı abartıyorsunuz" dedi Sü dinginlikle* (2017, 21)

Doğru iletişim kurmak

(T25-2) *Saygıdeğer Bogo, bugüne değin ne dediyseniz yaptım. Saygıda bir eksikliğim olmadı. Her zaman size bağlı kaldım. Lütfen bana istediğinizin ne olduğunu açıkça söyler misiniz? Bogo konuştuğunda, Zig'in ışıkları bir yanıp bir söniyordu.* (2017, 35)

Popüler kültüre kapılmamak

Tüm insanlık Yeni Dünya rejimine esir olmuşken, Sü ve Ara bu yaşam biçimini tasvip etmeyip, düzene karşı gelmişlerdir.

(T33-2) *"Sanki hepsi birer robot... Bogo'nun, Zig'in robotları" diye söylendi başını sallayarak, "Neden onlar da benim gibi değil ya da ben onlar gibi? Büyük gizem!"* (2017, 17)

Anne sözü dinlemek

(T36-2) *"Ara annen bizi izliyor." Ara kaçamak bir bakış attı annesine. Annem senden uzak durmamı istiyor!"* (2017, 18)

Çöp atmamak

Yeni Dünya teknolojik aletlerden dolayı, hurdalık halini almıştır. Bu çöp yığınları tüm dünyayı sarmıştır.

(Ç4-2) Araç, saydam duvarı geçerek içeri girdi. Yükünü boşalttı. Bir yığın bilgisayar döküntüsü boşaldı araçtan. (2017, 14)

Barış içinde yaşamak

Sü ve Ara'nın kendi kurdukları dünyalarında, sahip olmak istedikleri değerler içersinde barış içinde yaşamak da vardır.

(EV1-2) *Çipler; sevgi, barış, paylaşma, arkadaşlık; özgürlük, hoşgörü, bilimsellik ve sanatsallık gibi kavramların örnek olaylarıyla doluydu. Hey birinin kilidinde de "İnsanlardan saklanacaktır!"* (2017, 67)

Tablo 36'de "Son İki Çocuk " kitabında yer alan kişilik gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığı ve oranlarına yer verilmiştir. " Sorgulamak " iletisi yüzde 15, 38 oranına sahip en yüksek iletidir.

Tablo 37'da toplumsal gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden "toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek" iletisi en fazla tespit edilen ileti olmuştur.

Tablo 38'de çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletilerden en çok karşılaşılan ileti "dünyayı kurtarmak" iletisidir. Bu iletinin diğer iletilere göre daha fazla çıkmasının sebebi eserin konusunun aynı doğrultuda olmasıdır.

Tablo 39'de evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına "insanlık adına çaba göstermek" ve "evrensel değerlere duyarlılık" iletileri aynı sıklıkta tespit edilmiştir.

Tablo 40'da ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletilerin kullanım sıklığına yer verilmiştir.

Tablo 36: “Son İki Çocuk” Kitabında Yer Alan Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

KGD EİK	Kişilik Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
K9	Vefakâr olmak	0	1	1	1, 92
K10	Aklını kullanmak	0	3	3	5, 76
K12	Hoşgörülü olmak	1	0	1	1, 92
K13	Cesaretli olmak	0	1	1	1, 92
K16	Ümitsiz olmamak	0	1	1	1, 92
K20	Teknolojiyi takip etmek	0	2	2	3, 84
K22	Fedakâr olmak	0	1	1	1, 92
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	0	1	1	1, 92
K31	Zamanı verimli kullanmak	0	2	2	3, 84
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	1	1	1, 92
K43	Bilinçli olmak	0	2	2	3, 84
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	2	2	3, 84
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	2	2	3, 84
K48	Araştırmaya önem vermek	0	1	1	1, 92
K49	İleriyi görmek	1	2	2	3, 84
K51	Hedef koymak belirlemek	0	3	3	5, 76
K52	Farkındalık sahibi olmak	0	7	7	13, 46
K53	Sorgulamak	0	8	8	15, 38
K54	Problem çözebilmek	0	2	2	3, 84
K56	Engelleri aşmak ve yılmamak	0	3	3	5, 76
K57	Özeleştiri yapmak	1	1	2	3, 84

Tablo 36 - devam

K59	Ne istediğini bilmek	1	0	1	1, 92
K68	Mücadele etmek	0	1	1	1, 92
	TOPLAM	4	48	52	100

Tablo 37: “Son İki Çocuk” Kitabında Yer Alan Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

TGD	Toplumsal Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
T4	Dostluğa önem vermek	0	1	1	5, 55
T9	Paylaşmak	0	2	2	11, 11
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	1	1	5, 55
T19	Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek	1	1	2	11, 11
T25	Doğru İletişim Kurmak	0	1	1	5, 55
T32	Sorunlarımızı destek olarak aşmak	0	2	2	11, 11
T33	Popüler kültüre kapılmamak	0	1	1	5, 55
T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek	0	7	7	38, 88
T36	Anne sözü dinlemek	0	1	1	5, 55
	TOPLAM	1	17	18	100

Tablo 38: “Son İki Çocuk” Kitabında Yer Alan Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

ÇBD	Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
Ç4	Çöp atmamak	0	1	1	25
Ç9	Dünyayı korumak	0	2	2	75
	TOPLAM	0	3	3	100

Tablo 39: "Son İki Çocuk " Kitabında Yer Alan Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

EDGD	Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
EV1	Barış içinde yaşamak	0	1	1	6,66
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek	0	6	6	40
EV3	Evrensel değerlere duyarlılık	0	6	6	40
EV5	Bilime önem vermek	1	1	2	13,3
	TOPLAM	1	14	15	100

Tablo 40: “Son İki Çocuk” Kitabında Yer Alan Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İletilerin Kullanım Sıklığı

UDGD	Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EİK					
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	2	2	100
	TOPLAM	0	2	2	100

4.6. Erol Büyükmeriç'in Kitaplarındaki Eğitsel İletilere İlişkin Genel Bulgular

İncelenen eserler içerisinde tespit edilen eğitsel iletilerde, kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerden en sık olarak kullanılan ileti %3, 37 oranı ve 17 kullanım sıklığı ile "sorgulamak" ileti olmuştur. Onu yine %2, 18 oranı ve 11 kullanım sıklığıyla takip eden kişisel gelişimi destekleyen iletilerden "özgüven sahibi olmak" iletidir. Diğer sıradaki iletiler ise % 1, 98 oranıyla ve 10 kullanım sıklığıyla kişilik gelişimini etkileyen iletilerden "merhamet duyma, hatalardan ders çıkarma, hedef koymak" ve ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen iletilerden "kültürel mirası sürdürmek" iletileri olmuştur. Genel bilgiler Tablo 41'de sunulmuştur.

Tablo 41: Erol Büyükmeriç'in Kitaplarındaki Eğitsel İletilere İlişkin Bulgular

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
K53	Sorgulamak	1	16	17	3, 37
K24	Özgüven sahibi olmak	3	8	11	2, 18
K5	Merhamet duyma	0	10	10	1, 98
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	10	10	1, 98
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	10	10	1, 98
K51	Hedef koymak	0	10	10	1, 98
E1	Estetik zevk	0	9	9	1, 79
K52	Farkındalık sahibi olmak	0	9	9	1, 79
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	9	9	1, 79
K32	Beslenmeye dikkat etmek	0	9	9	1, 79
K59	Ne istediğini bilmek	1	8	9	1, 79
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	8	8	1, 59
E4	Müziğe değer vermek	0	8	8	1, 59
K45	Hayal kurmak	0	8	8	1, 59
K43	Bilinçli olmak	0	8	8	1, 59
T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek	0	8	8	1, 59

Tablo 41 - devam

T23	Küçüklerimize destek olmak	0	8	8	1, 59
K10	Aklını kullanmak	1	7	8	1, 59
U5	Tarihsel mirasa duyarlılık	6	2	8	1, 59
K56	Engelleri aşmak yılmamak	0	7	7	1, 39
Ç7	Hayvanları korumak	0	7	7	1, 39
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek	0	7	7	1, 39
K48	Araştırmaya önem vermek	1	6	7	1, 39
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	2	5	7	1, 39
D2	İnanç sahibi olmak	0	6	6	1, 19
K38	Yeni birşeyler öğrenmek	0	6	6	1, 19
EV3	Evrensel değerlere duyarlılık	0	6	6	1, 19
T18	İş bölümü yapmak	0	6	6	1, 19
T20	Trafik kurallarına uymak	2	4	6	1, 19
T9	Paylaşmak	2	4	6	1, 19
T25	Doğru iletişim kurmak	0	5	5	0, 99
K47	Yeniliklere ve gelişime açık olmak	0	5	5	0, 99
K11	İrade sahibi olmak	0	5	5	0, 99
K67	Anne değeri bilmek	0	5	5	0, 99
E3	Sanata duyarlılık	0	5	5	0, 99
T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak	0	5	5	0, 99
K39	Yaptığı işi severek yapmak	0	5	5	0, 99
K13	Cesaretli olmak	0	5	5	0, 99
K23	Onur özsaygı sahibi olmak	0	5	5	0, 99
T22	Büyükklere karşı saygılı olmak	0	5	5	0, 99

Tablo 41 - devam

K40	Sorumlulukların farkında olmak	0	5	5	0,99
Ç2	Hayvanlara zarar vermemek	0	5	5	0,99
U1	Kültürel öğelere değer vermek	1	4	5	0,99
K66	Tedbirli olmak	2	3	5	0,99
K29	Öz disiplin sahibi olmak	0	4	4	0,79
K37	Kendini tanımak keşfetmek	0	4	4	0,79
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	4	4	0,79
K34	Kıskanmamak	0	4	4	0,79
K42	Düzenli olmak	0	4	4	0,79
K31	Zamanı verimli kullanma	0	4	4	0,79
K14	Temizliğe önem vermek	0	4	4	0,79
T14	Büyüklerimize danışmak	0	4	4	0,79
T36	Anne sözü dinlemek	0	4	4	0,79
EK4	Birikim yapmak	0	4	4	0,79
T37	Arkadaşlarını sevmek	1	3	4	0,79
T19	Arkadaşlarımızın kıymetini bilmek	1	3	4	0,79
K49	İleriyi görmek	1	3	4	0,79
K57	Özeleştiri yapabilmek	1	3	4	0,79
K71	Hayvan sever olmak	1	3	4	0,79
K3	Keşfetmek	2	2	4	0,79
K17	Çalışmak olmak	2	2	4	0,79
T29	Görgü kurallarına uymak	0	3	3	0,60
K33	Kanaatkar olmak	0	3	3	0,60
K41	Kendi kararını kendi vermek	0	3	3	0,60
K8	Vicdan sahibi olmak	0	3	3	0,60

Tablo 41 - devam

K54	Problem çözebilmek	0	3	3	0, 60
T8	Başkasının eşyasını kullanmamak	0	3	3	0, 60
Ç3	Hayvanlara iyi davranmak	0	3	3	0, 60
Ç10	Doğayı tanımak	0	3	3	0, 60
T10	Misafirperver olmak	1	2	3	0, 60
K6	Bağışlama	2	1	3	0, 60
K46	İyi insan olmak	0	2	2	0, 40
E5	Kitap okumaktan duyulan zevk	0	2	2	0, 40
K67	Vefalı olmak	0	2	2	0, 40
K2	İyiliksever olmak	0	2	2	0, 40
T16	Komşuluk ilişkilerine değer vermek	0	2	2	0, 40
T12	Büyüklerimize yardımcı olmak	0	2	2	0, 40
K28	Kitaplara değer vermek	0	2	2	0, 40
K68	Mücadele etmek	0	2	2	0, 40
K20	Teknolojiyi takip etmek	0	2	2	0, 40
K58	Malına sahip çıkmak	0	2	2	0, 40
T16	Komşuluk ilişkilerine değer vermek	0	2	2	0, 40
T4	Dostluğa önem vermek	0	2	2	0, 40
T17	Toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek	0	2	2	0, 40
K36	Sorumsuz davranmamak	0	2	2	0, 40
K25	Sözünde durmak	0	2	2	0, 40
K61	Zorluklara karşı pes etmeme	0	2	2	0, 40
T31	Ortaklaşa karar vermek	0	2	2	0, 40
Ç1	Ağaçlara zarar vermemek	0	2	2	0, 40
Ç9	Dünyayı korumak	0	2	2	0, 40

Tablo 41 - devam

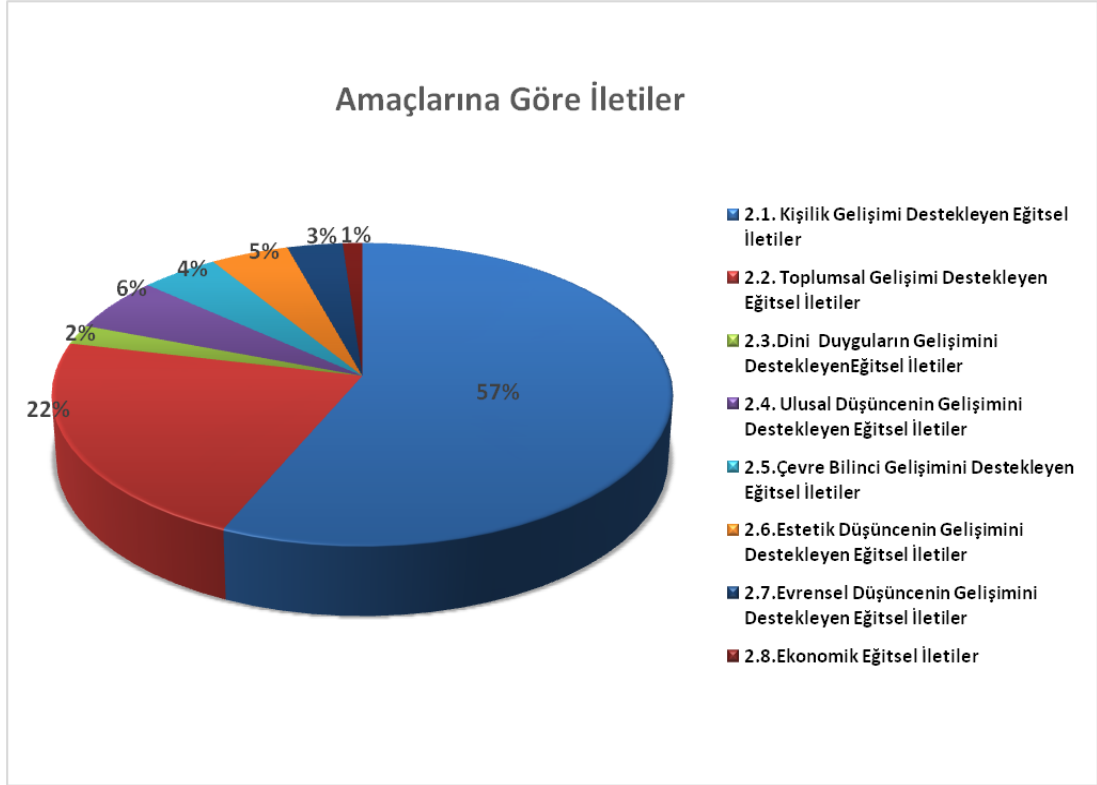
EK5	Olanaklardan yararlanmak	0	2	2	0,40
EV1	Barış içinde yaşamak	0	2	2	0,40
K21	Güvenilir olmak	1	1	2	0,40
K25	Sözünde durmak	1	1	2	0,40
EV5	Bilime önem vermek	1	1	2	0,40
K12	Hoşgörülü olmak	1	1	2	0,40
U9	Yurt sevgisi	1	1	2	0,40
K9	Vefakar olmak	0	1	1	0,20
K19	Erdemli olmak	0	1	1	0,20
K63	Hakkını aramak	0	1	1	0,20
T3	Başkasının eşyasına zarar vermeme	0	1	1	0,20
K61	Zorluklara karşı pes etmemek	0	1	1	0,20
K1	Kötümser olmamak	0	1	1	0,20
K4	Yaşama sevinci duymak	0	1	1	0,20
K64	Alay etmemek	0	1	1	0,20
K70	Emeğinin karşılığını almak	0	1	1	0,20
K18	Bağımlı olmamak	0	1	1	0,20
K60	Boş hayallere düşmemek	0	1	1	0,20
T33	Popüler kültüre kapılmamak	0	1	1	0,20
T23	Doğru iletişim kurmak	0	1	1	0,20
EK3	Tutumlu olmak	0	1	1	0,20
K26	Yalan söylememek	0	1	1	0,20
K34	Kıskanmamak	0	1	1	0,20
K16	Ümitsiz olmamak	0	1	1	0,20
K15	Sağlıklı olmaya özen gösterme	0	1	1	0,20

Tablo 41 - devam

K22	Fedakar olmak	0	1	1	0, 20
T21	İşini ehline bırakmak	0	1	1	0, 20
K49	İleriyi görmek	0	1	1	0, 20
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	1	1	0, 20
T38	Eşitliğe inanmak	0	1	1	0, 20
D2	İnanç sahibi olmak	0	1	1	0, 20
D3	Şükretmeyi bilmek	0	1	1	0, 20
D4	Ruhsal değerlere sahip olmak	0	1	1	0, 20
D5	İbadet yerlerine saygı	0	1	1	0, 20
Ç4	Çöp atmamak	0	1	1	0, 20
Ç5	Dolayı korumak	0	1	1	0, 20
E3	Sanata duyarlılık	0	1	1	0, 20
U2	Gelenek göreneklere bağlı olmak	0	1	1	0, 20
U8	Ülkemize yararlı birey olmak	0	1	1	0, 20
U7	Millet sevgisi	0	1	1	0, 20
U3	Ülkemizin zenginliklerinin değerini bilmek	0	1	1	0, 20
T5	Emanete sahip çıkmak	1	0	1	0, 20
U4	Milli varlıklarımızı ziyaret etmek	1	0	1	0, 20
TOPLAM		41	486	527	100

Araştırma yapılan 5 hikâye kitabında, eserlerinin eğitsel iletilerinin amaçlarına göre kullanılma sıklıkları aşağıdaki Şekil 6'da gösterilmiştir. Amaçlarına göre iletiler sekiz ana kategoride incelenmiştir. Kitaplarda en çok %57 oranı ile kişisel gelişime yönelik iletiler yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla %22 toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, % 6 ulusal düşüncenin gelişimini etkileyen iletiler gelmektedir. Daha sonra sırasıyla evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel

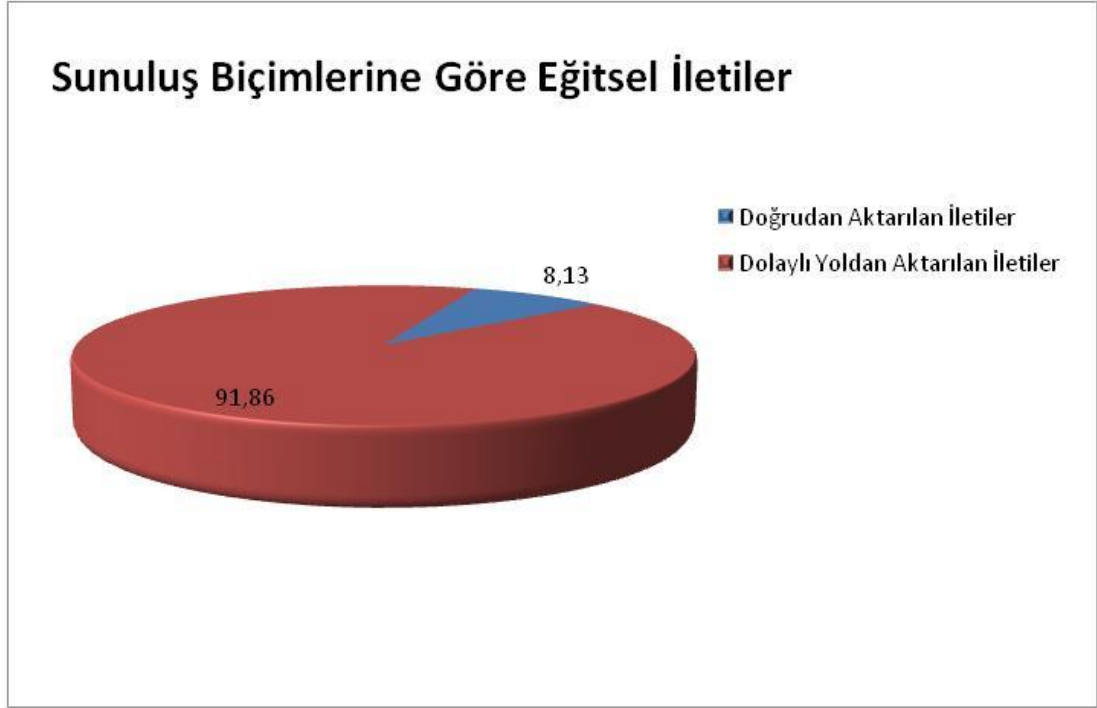
iletiler eğitsel iletiler, dini duyguların gelişimini destekleyen eğitsel iletiler ve ekonomik eğitsel iletiler gelmektedir.

Şekil 6: Erol Büyükmeriç'in Eserlerinin Eğitsel İletilerinin Amaçlarına Göre Kullanılma Sıklıkları

Erol Büyükmeriç'in Çocuk Kitaplarında Tespit Edilen Eğitsel İletilerin Aktarılış Şekline İlişkin Bulgular

Bu çalışmada Erol Büyükmeriç'in toplam 5 kitabı incelenmiştir. Söz konusu kitapların metinlerinde toplam 527 eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu iletilerden 486 tanesi örtük ileti olup dolaylı aktarım yoluyla okuyucuya aktarılmıştır. İletilerden 41 tanesi ise açık ileti olup doğrudan aktarım yoluyla okuyucuya sunulmuştur. Şekil 7'de yine araştırılan eserlerdeki eğitsel iletilerin aktarılış biçimlerine göre kullanım oranlarına bakacak olursak; % 8, 13 oranıyla doğrudan iletiler ve %91, 86 oranıyla dolaylı iletiler yer almaktadır.

Şekil 7: Erol Büyükmeriç'in Eserlerinin Aktarış (Sunuluş) Biçimlerine Göre Kullanılma Oranları

Erol Büyükmeriç'in kitaplarında en çok tespit edilen eğitsel ileti türü 'Kişisel gelişimi destekleyen iletiler'dir. Büyükmeriç'in eserlerinde kişisel gelişime yönelik en çok tespit edilen eğitsel iletiler, kullanım sıklıkları ve yüzdeleri Tablo 42'de şu şekilde yer almaktadır. "Sorgulamak" iletilisi çok büyük bir farkla en çok tespit edilen ileti olmuştur.

Tablo 42: Kişisel Gelişime Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
K53	Sorgulamak	1	16	17	3,37
K24	Özgüven sahibi olmak	3	8	11	2,18
K5	Merhamet duyma	0	10	10	1,98
K44	Hatalardan ders çıkarmak	0	10	10	1,98

Tablo 42 - devam

K45	Hayal kurmak	0	8	8	1, 59
K43	Bilinçli olmak	0	8	8	1, 59
K10	Aklını kullanmak	1	7	8	1, 59
K56	Engelleri aşmak yılmamak	0	7	7	1, 39
K48	Araştırmaya önem vermek	1	6	7	1, 39
K27	Hayallere ulaşmak için çalışmak	2	5	7	1, 39

İncelenen kitaplarda "toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler" kullanım sıklığı olarak ikinci sıradadır. Büyükmeriç'in eserlerinde toplumsal gelişime yönelik en çok tespit edilen eğitsel iletiler, kullanım sıklıkları ve yüzdeleri Tablo 43'te şu şekilde tespit edilmiştir. "Büyüklerin düşüncelerine değer vermek" iletileri en fazla sıklığa sahip olan iletidir.

Tablo 43: Toplumsal Gelişime Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
T15	Büyüklerin düşüncelerine değer vermek	0	9	9	1, 79
T34	Memnuniyeti ifade etmek	0	8	8	1, 59
T35	Toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek	0	8	8	1, 59
T23	Küçüklerimize destek olmak	0	8	8	1, 59
T18	İş bölümü yapmak	0	6	6	1, 19
T20	Trafik kurallarına uymak	2	4	6	1, 19
T9	Paylaşmak	2	4	6	1, 19
T25	Doğru iletişim kurmak	0	5	5	0, 99
T32	Sorunlarımızı destek alarak aşmak	0	5	5	0, 99
T22	Büyüklerle karşı saygılı olmak	0	5	5	0, 99
T11	Olumlu iletişim kurmak	0	4	4	0, 79

İncelenen kitaplarda "ulusal düşüncenin gelişimine yönelik eğitsel iletiler" kullanım sıklığı olarak üçüncü sıradadır. Tablo 44'te "kültürel mirası sürdürmek" ve "tarihsel mirasa duyarlılık" iletileri eserlerde ulusal düşüncenin gelişimine yönelik eğitsel iletiler olarak en fazla yer alan iletiler olmuştur.

Tablo 44: Ulusal Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
U6	Kültürel mirası sürdürmek	0	10	10	1,98
U5	Tarihsel mirasa duyarlılık	6	2	8	1,59
U1	Kültürel öğelere değer vermek	1	4	5	0,99
U9	Yurt sevgisi	1	1	2	0,40

İncelenen kitaplarda "estetik düşüncenin gelişimine yönelik en çok tespit edilen eğitsel iletiler" ve "çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletiler" kullanım sıklığı olarak dördüncü sıradadır. İki kategori de eğitsel iletilerin kullanım oranı ve yüzdesi eşittir. Tablo 45'te estetik düşüncenin gelişimine yönelik en çok tespit edilen eğitsel iletiler "estetik zevk" ve "müziğe değer vermek" iletileri olduğu görülmektedir. Tablo 46'da ise çevre bilinci gelişimini destekleyen eğitsel iletiler içersinden en çok kullanılan iletiler "hayvanları korumak" ve "hayvanlara zarar vermemek" iletileridir. Erol Büyükmeriç eserlerinde kahraman olarak hayvanlara da yer vermeye çalışması, tespit edilen sonuçlarla örtüşmektedir.

Tablo 45: Estetik Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
E1	Estetik zevk	0	9	9	1,79
E4	Müziğe değer vermek	0	8	8	1,59
E3	Sanata duyarlılık	0	5	5	0,99
E5	Kitap okumaktan duyulan zevk	0	2	2	0,40

Tablo 46: Çevre Bilinci Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
Ç7	Hayvanları korumak	0	7	7	1,39
Ç2	Hayvanlara zarar vermemek	0	5	5	0,99
Ç10	Doğayı tanımak	0	3	3	0,60

Tablo 47'de Büyükmeriç'in eserlerinde evrensel düşüncenin gelişimine yönelik en çok tespit edilen eğitsel iletiler "insanlık adına çaba göstermek" ve "evrensel değerlere duyarlılık"tır.

Tablo 47: Evrensel Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EV2	İnsanlık adına çaba göstermek	0	7	7	1,39
EV3	Evrensel değerlere duyarlılık	0	6	6	1,19
EV1	Barış içinde yaşamak	0	2	2	0,40
EV5	Bilime önem vermek	1	1	2	0,40

Büyükmeriç'in eserlerinde dini ve ekonomik düşüncenin gelişimine yönelik eğitsel iletiler en az olarak tespit edilen iletilerdir. Tablo 48'de "inanç sahibi olmak" iletileri dini iletiler içerisinde en fazla kullanılan ileti olmuştur. Tablo 49'da yer alan ve eserlerde tespit edilen ekonomik iletiler çoğunlukla "Eski Bisiklet" adlı eserde tespit edilmiştir.

Tablo 48: Dini Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
D2	İnanç sahibi olmak	0	7	7	1,39

Tablo 49: Ekonomik Düşüncenin Gelişimine Yönelik En Çok Tespit Edilen Eğitsel İletiler

EİK	Eğitsel İleti Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
EK4	Birikim yapmak	0	4	4	0,79
EK5	Olanaklardan yararlanmak	0	2	2	0,40

Tablo 50'de eğitsel iletilerin, eserlere göre dağılımı gösterilmiştir. Erol Büyükmeriç'in eserlerinden "Eski Bisiklet" eseri sayfa sayısı az olmasına rağmen en fazla ileti tespit edilen eser olmuştur. İkinci sırada en fazla iletiye sahip olan eseri "Yergök" romanıdır. Daha sonra aynı ileti oranına sahip "Midas'ın Serçeparmağı" "Bozbıdık" ve "Son İki Çocuk" eserleri sıralamayı takip etmektedir.

Tablo 50: Erol Büyükmeriç'in Eserlerinde Tespit Edilen Eğitsel İletilerin Eserlere Göre Dağılımı

Eser Adı	Doğrudan	Dolaylı	Toplam	%
Eski Bisiklet	10	132	142	26,9
Yergök	10	108	118	22,3
Midas'ın Serçeparmağı	13	76	89	16,8
Bozbıdık	2	87	89	16,8
Son İki Çocuk	6	83	89	16,8
TOPLAM	41	486	527	100

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Erol Büyükmeriç'in toplam 5 kitabı incelenmiştir. Söz konusu kitapların metinlerinde toplam 527 eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu iletilerden 486 tanesi örtük ileti olup dolaylı aktarım yoluyla okuyucuya aktarılmıştır. Tespit edilen iletilerden 41 tanesi ise açık ileti olup doğrudan aktarım yoluyla okuyucuya sunulmuştur. Eserlerdeki eğitsel iletilerin aktarılış biçimlerine göre kullanım oranlarına bakacak olursak; %8, 13 oranıyla doğrudan iletiler ve %91, 86 oranıyla dolaylı iletiler yer almaktadır. Yazar, eserlerinde örtük iletiler aracılığıyla dolaylı aktarıma başvurmuştur. Erol Büyükmeriç'in eserlerinde farklı türde 139 farklı eğitsel ileti türü tespit edilmiştir. bu kadar farklı türden iletinin tespit edilmiş olması, çocukların gelişimine yönelik zengin eserler verdiğinin ispatıdır.

Kişisel gelişime yönelik iletiler %57 oranı ile eserlerde en fazla tespit edilen eğitsel iletilerdir. Eserlerde en çok karşılaşılan iletiler sırasıyla sorgulamak, özgüven sahibi olmak, merhamet duyma, hatalardan ders çıkarmak ve hayal kurmak olmuştur.

Toplumsal gelişmeye yönelik eğitsel iletiler %22 oranı ile, eserlerde ikinci en fazla tespit edilen eğitsel iletiler olmuştur. Bunlar da sırasıyla büyüklerin düşüncelerine değer vermek, memnuniyeti ifade etmek, toplumda yaşanan olumsuzluklara tepki vermek, küçüklerimize destek olmak, iş bölümü yapmak, trafik kurallarına uymak, paylaşmak, doğru iletişim kurmaktır.

Ulusal düşüncenin gelişimini etkileyen iletiler eserlerde % 6 oranıyla 3.sırada yer almaktadır. Kültürel mirası sürdürmek, tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel öğelere değer vermek, yurt sevgisi en çok tespit edilen iletilerdir.

Kategorilerden 4. sırada %5 oranıyla tespit edilen estetik düşüncenin gelişimine yönelik iletilerden en fazla sıklığa sahip iletiler, estetik zevk, müziğe değer vermek, sanata duyarlılık, kitap okumaktan duyulan zevktir.

Sırasıyla diğerkategoriler ve iletileri şu şekildedir; evre bilinci gelişimine yönelik en fazla tespit edilen (%4 oranıyla) iletiler, hayvanları korumak hayvanlara zarar vermemek, doğayı tanımaktır. Evrensel düşüncenin gelişimine yönelik iletiler %3 oranıyla, insanlık adına çaba göstermek, evrensel değerlere duyarlılık, barış içinde yaşamak, bilime önem vermektir. Dini düşüncenin gelişimine yönelik (%2 oranıyla), inanç sahibi olmak iletisi en fazla tespit edilen iletidir. Ekonomik düşüncenin gelişimine yönelik iletiler (%1 oranıyla) birikim yapmak, olanaklardan yararlanmak iletileridir.

Erol Büyükmeriç'in yapıtlarında tespit edilen eğitsel ileti türleri, eserlerin konularına göre bir anlamlılık göstermektedir. Örneğin "Bozbıdık" eserinde "hayvan sevgisi" iletisi kullanım sıklığı fazla iken, "Midas'ın Serçe Parmağı" adlı eserinde "kültürel mirası korumak" iletisi diğer eserlerdeki iletilere göre daha fazladır. "Eski Bisiklet" adlı eserde "trafik kurallarına uymak" iletisi diğer eserlere göre daha fazla sıklığa sahiptir. Erol Büyükmeriç'in eserlerinde en fazla ileti Eski Bisiklet hikayesinde saptanmıştır. Sırasıyla en fazla ileti tespit edilen eserler; Yergök, Midas'ın Serçeparmağı, Bozbıdık, Son İki ocuk eserleri gelmektedir.

İncelenen eserlerde sadece iki kitapta iki olumsuz iletiye rastlanılmıştır. "Eski Bisiklet" adlı hikayede "kıskanmama" eğitsel iletisi, Can'ın arkadaşlarındaki bisikletleri kıskanması şeklinde olumsuz olarak verilmiştir. "Bozbıdık" hikayesinde de annenin eşeğin kaybolması üzerine göstermiş olduğu hoşnutluk, olumsuz ileti olarak gösterilebilir.

Erol Büyükmeriç, tüm eserlerinde kahramanlarına dş ile gerçek arası bir dünya kurdurtur. Kurguyu gerçeklik ve dş öğeleriyle besleyerek, sonsuz bir anlatım dünyası kurar. Erol Büyükmeriç'in özellikle romanları, ses ve ritimle çocuğu kendine eker. Yarattığı kurgusal dünyada çocuğun soyut düşünmesinde katkıda bulunur. Soyut dünyayı anlatmak için sembollerden faydalanır. Bu da çocuğun zihinsel dünyasını geliştirir. Aynı zamanda eserlerinde hayvan, bitki, doğa öğeleri, nesne, kültürel öğeleri kullanarak (Bozbıdık'ta eşek, Yergök'te kurt, Eski Bisiklet'te bisiklet vb.) soyut düşünceyi destekler. Erol Büyükmeriç Midas'ın Serçe Parmağı adlı romanında toplumun sahip olduğu değerleri hatırlatarak, çocukların tarih ve kültür öğrenimine katkıda bulunacak bir eser yaratmıştır. Eserleri dil ve anlatım bakımından kolay anlaşılabilir niteliktedir. Erol Büyükmeriç'in eserlerinde şahıs kadrosunun içinde "Anne" karakteri önemli bir yer almaktadır. Anne çok sevilen, sürekli

çocuğuna destek olan ve düşünen, çocuğu için en çok endişe duyan özellikleriyle karşımıza çıkar. Tüm eserlerinde anne karakterine rastlanılmıştır. Erol Büyükmeriç'in eserlerinin genelinde yer alan bir diğer unsur da "hayvan kahraman" dır. Eserin kahramanı yeri gelir hayvanı büyütür, emek verir, kendine dost yapar, engellere karşı birlikte göğüs gerer. Bazen yanındaki hayvan yol göstericidir. Kimi zaman bu hayvanlar eşek, kimi zaman kurt kimi zaman da köpektir.

Yapılan araştırmadaki bulguları özetlersek;

1. Erol Büyükmeriç'in eserlerinde yapılan araştırmaya göre, 139 farklı eğitsel ileti türü tespit edilmiştir. Bundan dolayı yazarın eserlerinin, eğitsel ileti bakımından, zengin çeşitliliğe sahip ve nitelikli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. Eserlerdeki eğitsel iletilerin aktarılış biçimlerine göre kullanım oranları %8, 13 oranıyla doğrudan iletiler ve % 91, 86 oranıyla dolaylı iletilerdir. Yazar eserlerinde, iletilerine yer verirken örtük aktarımı tercih etmiştir. Okura estetik zevk kazandırırken, aynı zamanda doğrudan anlatımla öğretici bilgiler vermeyi hedeflemiştir. Ancak okura bilgi aktarıcı ve öğüt verici bir tutumla seslenmemektedir, yazınsanlık ön plandadır.
3. Tespit edilen iletiler çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygundur. Bu iletiler çocuğun gelişimine olumlu katkılarda bulunacaktır.
4. Erol Büyükmeriç'in eserlerinde yapılan araştırmaya göre, kişisel gelişime yönelik eğitsel iletiler en fazla tespit edilen iletiler olmuştur. Bu da yazarın çocukların kişiliğinin gelişmesine yönelik eser verdiği işaretidir. Eserlerinde toplumsal eğitsel iletilere de yer vererek sosyalleşme ve kültür aktarımını çocukta oluşturmaya çalışmaktadır.
5. Yazarın dilinin sade, anlatımının akıcı ve duru olması; yazar ile okuyucu arasında kurulacak olan bağın, o denli güçlü olacağı işaretidir. Yazarın eserlerini kurgularken çocukluk dünyasından yaşamışlıklarına da yer vermesi, okurla iletişimde kolaylık sağlamıştır.
6. Yazar, öykülerinde olumlu yönde eğitsel iletiler vermekte, bu iletileri okuyucuya doğrudan iletmek yerine örtük biçimde vermeyi tercih etmektedir.

7. Yazarın öykülerinde kültürel öğelere, evrensel, millî ve manevi değerlerle ilgili iletilere sıkça yer verdiği tespit edilmiştir. Özellikle bazı eserlerinde kurgu, kültürel ve evrensel değerler etrafında oluşturulmuştur.

8. Eserlerde birçok terimsel sözcüğe rastlanılmıştır. Yazar bu kelimelerin anlamlarına eserlerde dipnot olarak yer vermiştir. Okur eseri okurken yeni bilgiler öğrenmenin de hazzına varacaktır.

9. Yazar eserlerini her ne kadar kurgu ve olay çerçevesinde oluşturmuş olarak görünse de , bunun yanında fark edilmeden sezdirerek, hayata dair ve kültürel birçok bilgi okura verilmeye çalışılmıştır. Böylece çocuk düşünmeye sevk edilerek, soru soran, sorgulayan, hayal kuran, özgüven sahibi birey özelliklerini kazanması istenilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda da, eserlerde bu eğitsel iletilere en fazla yer verilmiş olması, yapmış olduğumuz tespitin ispatıdır.

10. Yazarın kitaplarında birçok problemi ele almaktadır. Yazar okurun da içinde bulunduğu habitatın farkına varmasını istemektedir. Çocukların gündemi takip etmeleri ve çevrelerindeki olaylara duyarsız kalmamaları hedeflenmektedir. Ele aldığı konulardan bazıları; teknolojinin getirdiği olumsuzluklar, insanın çevresine verdiği zararlar, ormanların yok edilmesi, dünyanın tüketilişi, hayvanların yok edilişi vb.

11. Yazar yapıtlarında farklı kurgu özelliklerini ve biçemlerini kullanmaktadır. Eserlerinin kurgusu birbirine benzememekte, her eser birbirinden çok farklı konular etrafında oluşturulmuştur. Yazarın aşırı duygusal etki oluşturan yapıtları bulunmakla birlikte, sorun temelli yapıtları da bulunmaktadır. Bu yüzden çocuklar, Erol Büyükmeriç'in eserlerinde, birbirinden farklı düzeylerdeki okuyucu kitlesine hitap edecek bir eser bulabileceklerdir. Yazarın Midas'ın Serçeparmağı adlı eseri, özellikle tarih ve mitoloji ile ilgilenen çocuklara, okuma kültürü edindirme bağlamında okutulabilir.

12. Erol Büyükmeriç, öykü ve romanlarında birçok efsaneye, şiire, Eski Türk kültürüne ait bir çok örf ve adete yer vermektedir. Gordiyon Düğümü, Midas'ın Eşek kulakları, 1 nisan şakası, Ad verme törenleri vb. Özellikle romanları, sanat eserleri, mimari, oyun, dans, çalgı aletleri ile bezemiş ve okuyucuya estetik zevk kazandırmak istenmiştir.

13. Yazarın incelenen romanları, ilk gençlik edebiyatının nitelikli eserlerinden olup, "okuma alışanlığının kazanılmasında" örnek teşkil edebilecek özelliklere sahiptir. Çocukluktan gençliğe bir geçiş yazını da kabul edilen bu dönem, aynı zamanda da geçlikten yetişkinliğe geçişi de kapsamaktadır. Bundan dolayı, ergenlik okuruna örnek olarak okutulacak eserler daha dikkatli seçilmelidir. Çocuğa rastgele sunulan kitaplar, çocuğun okuma kültürünü kazanmasında istenilen sonuçlara ulaşılmasını mümkün kılmayacaktır.

14. 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan, kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kavramları Erol Büyükmeriç'in eserlerinde tespit edilen iletilerle örtüşmektedir.

Alan yazınına bakıldığında Tekin ve Büyükkiz (2019) Aytül Akay'ın eserlerindeki eğitsel iletiler araştırmasında, yazarın farklı edebi yapıtlarının da incelendiği görülmüştür. Araştırmada farklı türde tema olarak estetik, dini ve ekonomik eğitsel iletilere ayrı bir kategoride yer verilmemiştir. 108 farklı ileti türü tespit edildiği gözlemlenmiştir. Koray Avcı'nın hikayelerinde eğitsel iletileri incelenmesi çalışmasında, Kavak (2018) 40 farklı türde eğitsel ileti tespiti yapılmıştır. Dört farklı eğitsel ileti, sevgiye yönelik, iletişime yönelik, evrensel değerlere yönelik ve kişisel gelişime yönelik eğitsel ileti üzerinde çalışılmıştır. Yine Gülten Dayıoğlu'nun eserlerinde eğitsel iletiler adlı Barış'ın (2011) araştırmasında iletileri millî ve insani olarak ayırmış ve millî iletilerden çok insani iletilere daha çok yer verildiğini gözlemlenmiştir. Araştırmada iletilerin isimlerine ve eserdeki alıntılara yer verilmiştir. Alan yazını araştırmalarında tespit edilen noktalar şunlardır:

1. Eserlerdeki eğitsel iletileri bulmaya yönelik olan alan yazın araştırmalarında, eğitsel ileti türlerinde genellikle çeşitlilik gözlemlenmemiştir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda kategorizasyon çeşitlerinin ve temaların artmakta olduğu gözlemlenmiştir.

2. İncelenilen araştırmalarda, tablo ve ileti sıklıklarına daha ayrıntılı ve derinlikli yer veren araştırmalar sayıca azdır.

3. İncelenen araştırmalarda en çok kişisel gelişmeye yönelik iletiler tespit edilmiştir. Toplumsal gelişmeye yönelik iletileri tespit etmeye çalışan araştırmalar sınırlı olup, bu temaya yer veren araştırmalarda, ileti sıklığı olarak toplumsal iletiler ikinci sırada yer almaktadır.

4. Yapılan araştırmalarda, dikkat çeken bir başka durum da estetik, ekonomik, çevre, ulusal ve evrensel eğitsel iletileri tespit etmeye yönelik temaların az bulunmasıdır. Bu temaları kapsayan birkaç ileti, sınırlı olarak yapılmış kategorizasyonların içersinde karşımıza çıkmaktadır.

5.2. Öneriler

1. Erol Büyükmeriç ve eserleri üzerine daha önce hiçbir çalışmanın yapılmamış olmasından dolayı yazar ve eserleri üzerine yapılacak çalışmalarda bu araştırmadan faydalanılabılır.
2. Çocuklar için doğru kitap seçimi yapmaya yardımcı olması açısından, ihtiyaca yönelik okuma planları bu araştırma göz önüne alınarak düzenlenebilir. Eğitsel nitelikte ve zengin içeriğe sahip bu kitaplar, gerek öğretnem gerekse ebeveynler tarafından rahatlıkla okutulabilir.
3. Yazarın eserleri, ders kitaplarında metin seçiminde kullanılabilecek niteliklere sahiptir.
4. Erol Büyükmeriç'in kitapları içerik ve biçim yönünden de incelenerek, araştırma daha kapsamlı devam ettirilebilir.
5. Yapılan araştırma daha sonra yapılacak olan araştırmalara, izlenecek yol, kategori çeşitliliği ve tema bakımından örnek teşkil edebilir.

KAYNAKÇA

- Acele, Murat. 2020. İbrahim Örs'ün Çocuklara Yönelik Eserlerinin Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi. **OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**. Volume 15. Issue 25. Pages 3551 - 3581
- Adalı, Oya. 1981. **Yüksek Öğretimde Sözlü ve Yazılı Anlatım**. İzmir: Aydın Yayınevi.
- Akbayır, Sıddık. 2007. **Dil ve Diksiyon Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları**. Ankara:Akçağ Yayınları. 224.
- Akçay, Serhat. 2015. Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki 17 Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Baltacı, Ali. 2017. Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt 3. Sayı 1. Sayfa 1-15
- Bates, Daniel G. 2013. **21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji**. 2.bs. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniv yay. 52. 355. 439
- Baş, Bayram. 2015. **Çocuk Edebiyatı**. 2.bs. Ankara: Pegem Akademi. 473.
- Büyükmeriç, Erol. 2017. **Midasın Serçe Parmağı**. Ankara: Boyalıkuş Yayınları.
- _____. 2017. **Yergök**, Ankara: Boyalıkuş Yayınları.
- _____. 2017. **Eski Bisiklet**. Ankara: Boyalıkuş Yayınları.
- _____. 2017. **Bozbıdık**. 2.bs. Ankara: Boyalıkuş Yayınları.
- _____. 2017. **Son İki Çocuk**. Ankara: Boyalıkuş Yayınları.
- Büyükmeriç, Erol. 2007. **Yaşam Öyküm**.
http://www.erolbuyukmeric.com/yasam_oykum.html
- Büyükmeriç, Erol. 2007. **Midas'ın Serçeparmağı'nın Yaradılış Öyküsü**.
<http://www.erolbuyukmeric.com/yazilar.html>
- Cesur, Enise. 2015. Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J. W. 2016. **Nitel Araştırma Yöntemleri**. 3. bs. Ankara:Siyasal Kitabevi. 179.
- Demirel, Şener, Mehmet Emin Uludağ, Serdal Seven, Şener Demirel, Necdet Tozlu, Mehmet Akif Çeçen. 2010. **Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Pegem Akademi. 61.
- Dilidüzgün, Selahattin. 1996. **Çağdaş Çocuk Yazını**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 27.

- Emiroğlu, Kudret, Aydın Suavi. 2009. **Antropoloji Sözlüğü**. Ankara: Bilim ve Sanat Kitabevi. 722, 842.
- Göçer, Ali. 2012. Dil Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**. pp.50-57.
- Gül, Murat. 2019. Nur İözünün Eserlerinde Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali yıldırım Üniversitesi.
- Güzel, Abdurrahman, Halit Karatay. 2013. **Türkçe Öğretimi El Kitabı**. Ankara: Pagem Akademi. 10.
- Güvenç, Bozkurt. 1999. **İnsan ve Kültür**. 8.bs. İstanbul: Remzi Yayınevi. 108.
- Işık, Muhammed. 2017. Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler. **International Journal of Languages' Education and Teaching**. Volume 5. Issue 4. p. 687-701.
- İnan, Kemal. 2014. **Çocuk ve Demokrasi**. 1.bs. İstanbul:Ayrıntı Yayınları. 11.
- Kaplan, Kadir. 2013. Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaplan, Mehmet. 2011. Kültür ve Dil. 28. Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaağaç, Günay. 2012. **Türkçenin Dilbilgisi**. Ankara:Akçağ Yayınları. 45.
- Köse, Sibel. 2021. Muzaffer İzgü'nün "Annemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavak, Sezin. 2018. Koray Avcı Çakman'ın Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Köse, Sibel. 2007. Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş grubu Çocuklarına Uygunluğu. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuru, Halil. 2018. Çetin Öner'in "Gülibik" Adlı Çocuk Kitabında Eğitsel İletiler Ve Değerler. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levi-Strauss, C. 1955. The structural study of myth. **Journal of American Folklore**. 67. 1955. s.428-444.
- Linton, Ralph. 2007. **Cultural Background Personality**. Print book:EnglishView all editions and formats.
- MEB. 2005. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. 2006. İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. 2006. 4, 54, 56.
- MEB. 2009. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu 1-5. Sınıflar. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. 141.
- MEB. 2015. Türkçe Dersi 1-8. Sınıflar Öğretim Programı.
<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>, s.3,9

- MEB. 2017. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu 1-8. Sınıflar. Ankara: MEB. 7.
- MEB. [Jan 13, 2017]. Millî Eğitim Bakanlığı ilköğretim ve ortaöğretim öğretim programlarının güncellenmesi.
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/13152934_basYn_aYklam asY_13012017.pdf
- MEB. 2018. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı 1-8. Sınıflar. Ankara: MEB. 4.
- MEB. 2019. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı 1-8. Sınıflar. Ankara: MEB. 4.
- Okumuş, Tuğba. 2018. Türkçem Dergisi'nde Yer Alan Metinlerin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- O'Leary, Zina. 2004. **The Essential Guide to Doing Research. London: Sage Chapter Seven1 Methodological Design What's the best way to design my study?** London: Sage Publications Ltd. 177.
- Ottaway, AKC. 1968. **Education and Society.** London. 7, 25.
- Özdemir, Emin. 2018. **Eleştirel Okuma.** 12.bs. Ankara: Bilgi Yayınevi. 71.
- Öztürk, Yasin. 2021. Hüseyin Yurttaş'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özellikler Açısından İncelenmesi. **Ana Dili Eğitim Dergisi** . Volume . Issue 1. 188 - 209
- Pinker, Steven. 1994. **The language instinct: How the mind creates language.** New York: Harper Collins.
- Pojman Louis P. 1995. **Ethics: Discovering right and wrong** . Wadsworth: Belmont CA
- Sebik, Ceylan. 2012. Sanat Eğitiminde Bir Estetik Problem Olarak Kitsch ve Sanat Ayrımı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Sever, Sedat. 2008. **Çocuk ve Edebiyat.** İzmir: Tudem Yayınları. 19.
- Sever, Sedat. 2013. **Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü.** 1.bs. İzmir: Tudem Yayınları. 43, 133.
- Şimşek, Tacettin. 2014. Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı. **Türk Dili Dergisi.** Özel Sayısı. Sayı: 756.
- Taşdelen, Vefa. 2005. Çocuğu Anlayan Edebiyat. **Hece Dergisi.** Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı: 104-105. s:326.
- Tekin, Abdullah. 2018. Aytül Akal'ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. GÜ.
- Tezcan, Mahmut. 2008. **Kültürel Antropoloji.** 1.bs. Ankara: Maya Yayınevi. 97. 159.
- Uygur, Nermi. 2013. **Kültür Kuramı.** 4.bs. İstanbul: YKY. 34.
- Uzuner, Serap Yurt, Tacettin Şimşek. 2006. Sevim, Ak'ın öykülerinin eğitsel değerleri. **Ana Dili Eğitimi Dergisi.** 4(4). 474-488.

- Williams, Lawrence. 2003. **Çocuğunuzu Keşfedin**. çev. M. Koyuncu. İstanbul: Hayat Yayınları. 50.
- Yağar, Fedayi , Sema Dökme. 2018. Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlilik ve Güvenilirlik. **Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi 3 / 3**. 1-9 .
- Yalçın, Alemdar, Gıyasettin, Aytaş. 2014. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Akçağ Yayıncılık. 50, 51.